

Lupa- ja valvontalautakunta

§ 151

17.12.2025

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma 2025-2028, päivitys vuodelle 2026

Lupa- ja valvontalautakunta 17.12.2025 § 151
672/11.00.02.01/2024

Päätösehdotus	Lautakunta päättää hyväksyä liitteenä olevan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman päivityksen vuodelle 2026. Valvontasuunnitelma lähetetään tiedoksi myös Konneveden kunnalle.
Päätös	Vs. ympäristötoimenjohtajan esitys hyväksyttiin. Merkitään, että ma. ympäristöpäällikkö Niina Virtanen poistui kokouksesta tämän pykälän käsittelyn ja päätöksenteon jälkeen klo 13.54 .
Selostus	Ympäristöterveydenhuollon valvontasektori koostuu usean eri lain ja niiden alais- ten säädösten mukaisesta viranomaistoiminnasta. Kunnan tulee laatia ja hyväksyä säännöllisesti ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, terveyshaittoja ehkäisevää ja riskiperusteista. Kunnan velvollisuu- desta laatia valvontasuunnitelma on säädetty terveydensuojelulain (763/1994) 6 §:ssä, elintarvikelain (297/2021) 39 §:ssä, tupakkalain (549/2016) 84 § sekä eläin- lääkintähuoltolain (285/2023) 6 §. Kunnan valvontasuunnitelmassa on otettava huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat sekä paikalliset tarpeet. Valvonta- suunnitelmaa päivitetään vuosittain tarpeellisilta osin. Valvontasuunnitelma antaa kattavan kuvan siitä mitä ympäristöterveydenhuol- lossa tehdään ja miten valvonta toteutetaan. Valvontasuunnitelma koostuu ter- veydensuojelu-, elintarvike- ja tupakkalain mukaisista suunnitelmista, nikotiinikor- vausvalmisteiden vähittäismyynnin valvonnasta sekä eläinlääkintähuollon suunni- telmasta (EHO). Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma tulee toimittaa tiedoksi Ruokavi- rastoon vuoden 2026 alussa. Vuoden 2026 alusta Ruokavirasto sekä Lupa- ja val- vontavirasto ohjaa kunnan suunnitelman laatimista sekä valvoo ja arvioi sen toteu- tumista. Ennen vuotta 2026 aluehallintovirasto on hoitanut tätä tehtävää. Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on laadittu uudelle valvontaoh- jelmakaudelle eli vuosille 2025-2028 yhdessä Pohjoisen Keski-Suomen ympäristö- palveluiden kanssa. Valvontasuunnitelmaan on tehty tarpeelliset vuosittaiset päi- vitykset vuodelle 2026. Laukaan ympäristövalvonnan ja Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden kesken on tehty yhteistyösopimus ympäristöterveyden vi- ranomaistehtävien hoitamisesta, joka on tullut voimaan 1.1.2022. Yhteistyötä päättiin syventää tekemällä yhteinen valvontasuunnitelma uudelle valvontaoh- jelmakaudelle.

Lupa- ja valvontalautakunta

§ 151

17.12.2025

Valvontaohjelmakauden teemoina on mm. yhtenäistää valvontakäytäntöjä ja valvonnan ohjausta sekä lisätä valvonnan vaikuttavuutta ja laatua. Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman teemana on ydintehtävät ja vaikuttava valvonta.

Valvontasuunnitelman liitteinä ovat elintarvikevalvontaa, terveydensuojeluvalvontaa ja tupakkavalvontaa koskevat tarkastussuunnitelmat vuodelle 2026. Nämä tarkastetaan ja päivitetään aina vuosittain. Tarkastussuunnitelmien päivityksessä on otettu huomioon keskusvirastojen ohjeelliset tarkastustiheydet sekä kohdekohtaiset riskinarvioinnit sekä kohdemäärien muutokset.

Näytteenottosuunnitelmien päivityksissä on otettu huomioon lainsäädännön vaatimukset sekä eri keskusvirastojen valvontaohjeet. Näytteenottoa on pyritty kohdistamaan myös riskinarvioinnin mukaan.

Suunnitelmaan sisältyy eläinlääkintähuoltolain tarkoittama eläinlääkintähuollon suunnitelma (EHO). Tämä suunnitelma koskee vain Laukaan yhteistoiminta-aluetta (Laukaa ja Konnevesi). Suunnitelma sisältää tiedot eläinlääkäripalvelun tuottamistavasta, saatavuudesta, laadusta ja mitoituksesta sekä valvontaan kuuluvista tarkastuksista, näytteenotoista ja muista toimenpiteistä. Kunnan suunnitelmassa on otettava lisäksi huomioon valtakunnallinen ohjelma ja alueellinen suunnitelma. Suunnitelma on arvioitava ja tarkistettava tarvittaessa, kuitenkin vähintään kolmen vuoden välein.

Esittelijä

Vs. ympäristötoimenjohtaja Päivi Pöyhönen

Valmistelija

Ma. ympäristöpäällikkö Niina Virtanen, p. 050 5721 194

Liitteet

- 1 Liite LupaValvLtk 17.12.2025: Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma, päivitys vuodelle 2026

Otteen oikeaksi todistaa:

Laukaassa 22.12.2025

Pia Nieminen
pöytäkirjanpitäjä

Tämä asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu.

Lupa- ja valvontalautakunta

§ 151

17.12.2025

Muutoksenhakuohje koskee pykälää: § 151

OIKAISUVAATIMUSOHJE

Tähän päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen.
Päätökseen ei saa hakea muutosta valittamalla tuomioistuimeen.

Oikaisuvaatimusoikeus

Oikaisuvaatimuksen saa tehdä se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, velvollisuuteen tai etuun päätös välittömästi vaikuttaa (asianosainen) sekä kunnan jäsen.

Oikaisuvaatimusviranomainen, jolle oikaisuvaatimus tehdään:

LAUKAAN LUPA- JA VALVONTALAUTAKUNTA
PL 6, 41341 Laukaa
Laukaantie 14, Laukaa (käyntiosoite)
kirjaus@laukaa.fi
Kirjaamon aukioloaika: ma-pe klo 9.00 - 15.00

Oikaisuvaatimusaika ja sen alkaminen

Oikaisuvaatimus on tehtävä 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Oikaisuvaatimus on toimitettava oikaisuvaatimusviranomaiselle määräajan viimeisenä päivänä ennen kirjaamon aukioloajan päättymistä.

Asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, seitsemän (7) päivän kuluttua kirjeen lähettämisestä. Käytettäessä tavallista sähköistä tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon, jollei muuta näytetä, kolmantena (3) päivänä viestin lähettämisestä. Käytettäessä todisteellista tiedoksiantoa asianosaisen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana.

Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluttua siitä, kun pöytäkirja on julkaistu nähtäville kunnan verkkosivuille.

Tiedoksisaantipäivää ei lueta oikaisuvaatimusaikaan. Jos oikaisuvaatimusajan viimeinen päivä on pyhäpäivä, itsenäisyyspäivä, vapunpäivä, joului- tai juhannusaatto tai arkilauantai, saa oikaisuvaatimuksen tehdä ensimmäisenä arkipäivänä sen jälkeen.

Oikaisuvaatimuksen muoto ja sisältö

Oikaisuvaatimus on tehtävä kirjallisesti. Myös sähköinen asiakirja täyttää vaatimuksen kirjallisesta muodosta.

Oikaisuvaatimuksessa on ilmoitettava:

- päätös, johon haetaan oikaisua
- miten päätöstä halutaan oikaistavaksi
- millä perusteella oikaisua vaaditaan

Oikaisuvaatimuksessa on lisäksi ilmoitettava tekijän nimi, kotikunta, postiosoite- ja yhteystiedot. Jos oikaisuvaatimus päätös voidaan antaa tiedoksi sähköisenä viestinä, yhteystietona pyydetään ilmoittamaan myös sähköpostiosoite.

**Laukaan ympäristövalvonnan sekä
Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden
yhteistoiminta-alueiden yhteinen
YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLLON
VALVONTASUUNNITELMA
VUOSILLE 2025 -2028**

Vuoden 2026 päivitys

Hyväksytty:

Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristölautakunta 10.12.2025

Laukaan Lupa- ja valvontalautakunta 17.12.2025

1. Yleistä.....	5
1.1. Yhteistoimintasopimus.....	5
1.2. Lainsäädännöstä	5
1.3. Valvonnan maksullisuus.....	6
1.4. Valtakunnalliset valvontaohjelmat.....	6
1.5. Viestintä	7
1.6. Koulutus	7
1.7. Delegointi.....	8
2. Toimialueet	8
2.1 Laukaan ympäristöterveydenhuolto	8
2.2 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut.....	8
3. Määritelmät.....	9
4. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen käytettävä aika	9
4.1 Tarkastuksen tekeminen kotirauhan piiriin kuuluvaan kohteeseen	10
5. Valvonnan resurssit.....	10
5.1. Laukaan ympäristöterveydenhuolto	11
5.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut.....	11
5.3. Valvonnan voimavarojen käyttö	11
6. Ympäristöterveydenhuollon yleiset painopistealueet ja projektit	12
6.1. Valtakunnalliset painopistealueet ja projektit	12
6.2. Yhteistoiminta-alueiden yhteiset omat painopistealueet ja projektit.....	14
7. Elintarvikevalvontasuunnitelma.....	15
7.1 Valvontakohteiden tiedot	15
7.2 Valvontatarpeen määrittely (riskinarviointi) ja tarkastussuunnitelma	15
7.3. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset	15
7.4 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma	16
8. Terveystensuojelun valvontasuunnitelma.....	17
8.1 Valvontakohteiden tiedot	17
8.2 Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma	17
8.3 Tarkastuksen sisältö	18
8.4 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma	18
8.5 Muu terveydensuojelun mukainen toiminta	19
9. Tupakkalain valvontasuunnitelma	19
9.1 Valvontakohteiden tiedot	19
9.2 Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma	20
9.3. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset	20
9.4 Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta.....	20
10. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma.....	21
11. Laboratoriot joihin valvonta tukeutuu.....	21
12. Suunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi	21
13. Häiriötilanteisiin varautuminen ja ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittäminen.....	22
13.1. Laukaan ympäristöterveydenhuolto.....	22
13.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut.....	22
LIITTEET	23
TARKASTUSSUUNNITELMA 2026 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut	24
TARKASTUSSUUNNITELMA 2026 Laukaan ympäristöterveydenhuolto	27
Näytteenottosuunnitelma 2026 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut	30

Näytteenottosuunnitelma 2026 Laukaan ympäristöterveydenhuolto.....	32
<i>Terveydensuojelun tarkastustiheys</i>	34
<i>Tupakkalain tarkastustiheys</i>	37
<i>Elintarvikelain tarkastustiheys</i>	38

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN

VALVONTA (Laukaa).....	52
1 Johdanto.....	55
2 Toimintaympäristö ja sen muutokset	56
3 Voimavarat.....	57
3.1 Resurssitarpeen kartoitus	57
3.2 Henkilöresurssit, vastualueet ja työnjako.....	57
3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen	58
3.4 Yksityinen palvelutarjonta	58
4 Tietojärjestelmät.....	59
5 Yhteistyö ja viestintä	59
5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus	59
5.2 Erityistilanneviestintä.....	60
6 Maksut.....	60
7 Valvonnan toimeenpano.....	60
7.1 Eläinten terveyden valvonta	60
7.1.1 Eläintautivalmius.....	60
7.1.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset	61
7.1.3 Eläintautien ilmoittaminen	61
7.1.4 Zoonoosien valvonta	61
7.1.5 Eläintauteja tutkivat laboratoriot	62
7.1.6 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus	62
7.1.7 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus.....	62
7.1.8 Muu eläintautivalvonta.....	62
7.2 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti.....	63
7.3 Eläinten lääkitsemisen valvonta.....	63
7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti	63
7.4.1 Sisämarkkinakauppa	63
7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta	66
7.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus	68
7.5.2 Löytöeläimet	69
7.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus.....	69
7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	70
7.6.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä ja rekisteröinti.....	70
7.6.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta	71
7.7 Tukivalvonta	71
8 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano.....	72
8.1 Peruseläinlääkäripalvelu	72
8.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto	73
8.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu.....	73
8.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet	74
8.4.1 Ajanvaraus.....	74
8.4.2 Saatavuus	74

8.5 Toimitilat	75
8.6 Välineresurssit.....	76
9 Ohjaus	76
9.1 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta	76
9.2 Koulutus ja työnohjaus.....	76
10 Laatu.....	76
11 Seuranta ja raportointi.....	77
11.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta	77
11.2 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot.....	77
11.3 Eläintaudeista ilmoittaminen.....	77
11.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi	77
LIITTEET:	78
RESURSSITARPEEN KARTOITUS	79
Toimintayksikön työnjako ja tehtäväkuvaus.....	81
Subventiot	83

1. Yleistä

Ympäristöterveydenhuolto on osa ennaltaehkäisevää kansanterveystyötä, jonka tehtävänä on ennaltaehkäistä, vähentää ja poistaa sellaisia ympäristössä esiintyviä tekijöitä, jotka voivat aiheuttaa terveyshaittaa.

Tämä suunnitelma sisältää Laukaa-Konnevesi yhteistoiminta-alueen sekä Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueen elintarvikelain, terveydensuojelulain ja tupakkalain mukaiset valvontasuunnitelmat. Mukana on suunnitelma nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvontaa varten. Suunnitelma sisältää myös em. alueiden eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelmat.

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman hyväksyvät Pohjoisen Keski-Suomen Ympäristölautakunta sekä Laukaan Lupa- ja valvontalautakunta kumpikin erikseen. Valvontasuunnitelmaa päivitetään vuosittain.

Kunnan valvontasuunnitelmassa tulee ottaa huomioon valtakunnalliset valvontaohjelmat paikallisten tarpeiden mukaisesti. Ympäristöterveysvalvonnan valvontasuunnitelmaa valmisteltaessa on otettu huomioon käytössä olevat voimavarat.

1.1. Yhteistoimintasopimus

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistyösopimus on astunut voimaan 1.1.2022. Sopimuksen tarkoituksena on vahvistaa ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhteistyötä ja sopia käytännöistä, jossa kummankin yksikön viranhaltijoilla on oikeus tehdä tehtäviä sopimusalueella. Sopimuksen mukaan sopimuskuntien viranhaltijat voivat tehdä terveydensuojelulain, elintarvikelain ja tupakkalain mukaisia virka- ja valvontatehtäviä sopimuskuntien alueella. Toisen yksikön alueella tehtävät virka- ja valvontatehtävät sovitaan yksiköiden esimiesten kesken.

Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon yksiköt ovat sopineet eläinlääkintähuoltolaissa (765/2009) kunnan tehtäväksi annettujen eläinsuojelulain ja eläintautilain mukaisten valvontatehtävien hoitamisesta sopijaosapuolten yhteistoiminta-alueilla. Sopimuksessa ovat mukana Jyväskylän kaupunki, Laukaan kunta, Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut ja Keurusselän ympäristö- ja terveydensuojelutoimisto. Sopimus on astunut voimaan 1.1.2022. Sopimuksen avulla Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden valvontaeläinlääkärit ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontaeläinlääkärit ovat tehneet yhteistyötä valtion valvontatehtävien osalta.

Tämä yhteinen ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma tiivistää ja vie yhteistyötä konkreettisesti eteenpäin. Suunnitelman avulla yhdenmukaistetaan toimintatapoja ja valvontakohteiden tasapuolista kohtelua laajemmalla alueella Keski-Suomessa.

1.2. Lainsäädännöstä

Kunnan velvollisuudesta laatia valvontasuunnitelma on säädetty terveydensuojelulain (763/1994) 6 §:ssä, elintarvikelain (297/2021) 39 §:ssä, tupakkalain (549/2016) 84 § sekä eläinlääkintähuoltolain (285/2023) 6§.

Valvontasuunnitelmissa tulee huomioida valtakunnalliset valvontaohjelmat ja valvonnan tulee olla riskeihin perustuvaa, laadukasta sekä terveyshaittoja ehkäisevää. Kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelma on tarkistettava tarvittaessa.

Kunnan viranomaisen valvontatoiminnasta säädetään edellä mainittujen lakien lisäksi mm. rehu- ja elintarvikelainsäädännön sekä eläinten terveyttä ja hyvinvointia koskevien sääntöjen mukaisuuden varmistamiseksi suoritetusta virallisesta valvonnasta annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EY N:o 882/2004 (ns. valvonta-asetus) ja ihmisravinnoksi tarkoitettujen eläinperäisten tuotteiden virallisen valvonnan järjestämisestä koskevista erityissäännöksistä annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksessa EY N:o 854/2002 (ns. eläimistä saatavien elintarvikkeiden valvonta-asetus).

Nikotiinivalmisteiden vähittäismyynnin valvonnan osalta lääkelaissa viitataan tupakkalakiin. Vaikka voimassa olevassa lainsäädännössä ei ole vaatimusta nikotiinivalmisteiden valvonnan sisällyttämisestä kunnan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaan, on kyseisiä valmisteita koskeva osio sisällytetty tähän suunnitelmaan.

1.3. Valvonnan maksullisuus

Ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelman mukaisesta säännölliseen valvontaan sisältyvistä tarkastuksista ja näytteenotosta sekä tutkimuksista on perittävä kunnan ympäristöterveysvalvonnan taksan mukainen maksu. Maksu peritään myös määräysten noudattamatta jättämisen vuoksi tehdyistä toimenpiteistä (esimerkiksi uusintatarkastukset, näytteenotot tai pakkokeinojen käyttö).

Maksullisia toimenpiteitä ovat edellisten lisäksi hakemusten ja ilmoitusten käsittely, talous- ja uimavesien näytteenotto, toiminnanharjoittajan pyytämät lausunnot, sisäilmaselvityksiin liittyvät näytteenotot ynnä muut vastaavat. Toimenpiteiden hinnat on eritelty maksutaksassa. Osalta valvontakohteita peritään myös lakisääteistä ja veroluonteista vuosimaksua tai perusmaksua.

Maksujen perimisestä on säädetty terveydensuojelulain 50§ ja 50a §, elintarvikelain 72§ ja 73 sekä tupakkalain 90 § ja 91§:ssä.

- Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöterveysvalvonnan maksutaksa on nähtävillä osoitteessa www.pohjoisenkeskisuomenymparistotoimi.fi
- Laukaan ympäristöterveydenhuollon maksutaksa on nähtävillä osoitteessa www.laukaa.fi/asukkaat/asuminen-ja-ymparisto/ymparistoterveydenhuolto/

1.4. Valtakunnalliset valvontaohjelmat

Valtakunnallisista valvontaohjelmista säädetään terveydensuojelulain (763/1994) 4 §:ssä, elintarvikelain (297/2021) 39 §:ssä ja tupakkalain (549/2016) 83 §:ssä.

Ruokavirasto ja Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ovat laatineet vuosille 2025–2028 ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman.

Toimialakohtaisissa valtakunnallisissa valvontaohjelmissa tulee ottaa huomioon ympäristöterveydenhuollon valtakunnallisessa valvontaohjelmassa asetetut ympäristöterveydenhuollon yhteiset tavoitteet.

Valtakunnalliset ohjelmat huomioidaan kunnan valvontasuunnitelmassa paikallisten tarpeiden mukaisesti.

Tätä suunnitelmaa tehdessä käytettävissä oli:

- Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelma vuosille 2025-2028 (Ruokavirasto ja Valvira, lokakuu 2024)
- Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma vuosille 2025–2028 (Valvira, 19.9.2024)
- Valtakunnallinen terveydensuojelun valvontaohjelma vuosille 2025–2028 (Valvira 19.9.2024)
- Elintarvikeketjun monivuotinen kansallinen valvontasuunnitelma 2025–2028 Osa 2: Toimenpiteet päämäärien saavuttamiseksi – valvonnan painopisteet: päivitykset vuodelle 2026 (Lokakuu 2025)
 - Kasvintuotanto
 - Eläinten terveys ja hyvinvointi
 - Elintarviketurvallisuus, rehut ja luonnonmukainen tuotanto

1.5. Viestintä

Yhteistoiminta-alueiden omilla internetsivuilla kerrotaan ympäristöterveysvalvonnan eri osa-alueista ja valvonnan järjestelyistä.

- Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöterveysvalvonnan internetsivut osoitteessa www.pohjoisenkeskisuomenymparistotoimi.fi
- Laukaan ympäristöterveydenhuollon internetsivut www.laukaa.fi/asukkaat/asuminen-ja-ymparisto/ymparistoterveydenhuolto/

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluilla on [Facebook-sivut](#) ja Laukaan ympäristövalvonnalla on [Facebook-sivut](#), joiden kautta voidaan tiedottaa mm. ympäristöterveydenhuollon ajankohtaisista asioista.

Kohdekohtaisessa tiedottamisessa apuna käytetään VATI valvontakohderekisterin toimialakohtaisia listauksia. Tiedottamisessa käytetään tilanteen mukaan sähköpostia, kirjettä, puhelinta tai käyntiä paikan päällä.

Mahdollisista ympäristöterveydenhuollon häiriötilanteista, esimerkiksi vesiepidemiat, tiedotetaan tapauksesta riippuen vesilaitoksen tekstiviestijärjestelmän, vaaratiedotteen, sosiaalisen median, paikallisradion, lehdistön, nettisivujen jne. välityksellä. Myös tiedotteen jakaminen joka talouteen on pienissä yksiköissä mahdollinen. Useamman kunnan alueelle levinneestä erityistilanteesta viestinnän koordinoituvastuu on aluehallintovirastolla tai muilla seutuviranomaisilla.

Ympäristöterveydenhuolto pyrkii laatimaan tiedotteita myös normaaliajan toiminnoistaan, esim. toteutetuista projekteista. Tiedotteet laitetaan internet-sivuille, Facebookiin ja annetaan paikallislehtiin.

1.6. Koulutus

Henkilöstöä koulutetaan erikoistumisperiaatteen mukaisesti siten, että koulutukseen osallistuu se, jonka valvontatehtäviä koulutus käsittelee. Jokainen tarkastaja joutuu kuitenkin ajoittain tekemään muitakin työtehtäviä, kuin mitä kullekin on varsinaisesti vastuutettu (vuosilomat, sairauslomat, ym.). Tästä syystä jokaisen tarkastajan on tarpeen käydä vuosittain ainakin yhdessä koko valvontasektoria koskevassa koulutustilaisuudessa. Henkilöstön kouluttautumisesta pidetään seurantakirjanpitoa.

Koulutustarjonta ja koulutusten aiheet vaihtelevat vuosittain. Koulutuksiin osallistumisen tarve arvioidaan kunkin koulutuksen kohdalla erikseen. Tarpeen arvioinnissa otetaan huomioon viranhaltijoiden erikoistumista palvelevat koulutustarpeet. Hyvä koulutustavoite on keskimäärin kahdeksan koulutuspäivää vuodessa viranhaltijaa kohden

Toimintatapojen yhtenäistämiseksi yksiköiden yhteisissä ja omissa toimisto- tai tiimipalaverissa pohditaan valvonnassa havaittuja ongelmia, lainsäädännön muutoksia sekä sen tulkintaa.

1.7. Delegointi

Toimivalta on molemmissa valvontayksiköissä ja kaikilla valvontasektoreilla pääsääntöisesti delegoitu viranhaltijoille niin pitkälti, kuin lainsäädäntö sen sallii. Elintarvikevalvonnan osalta se tarkoittaa mm. elintarvikelain mukaisia valvontatoimia ja pakkokeinoja (esim. elintarvikemääräysten vastaisuuden poistaminen, kieltä, elintarvikkeiden markkinoilta poistaminen, elintarvikkeen haltuunotto, elintarvikkeiden käyttöä ja hävittämistä koskeva päätös ja eläimistä saatavien elintarvikkeiden hylkääminen ensisaapumipaikassa). Myös terveydensuojelulain osalta akuutin terveystilan ennaltaehkäisyyn ja häiriötilanteisiin liittyvä toimivalta on delegoitu viranhaltijoille

2. Toimialueet

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistyösopimus mahdollistaa sen, että viranhaltijat voivat tehdä terveydensuojelu-, elintarvike- ja tupakkalain mukaisia virka- ja valvontatehtäviä toisen valvontayksikön alueella.

2.1 Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön muodostavat

- Laukaan kunta (isäntäkunta) ja
- Konneveden kunta.

Viranomaisena ympäristövalvonnassa toimii lupa- ja valvontalautakunta, jossa on yhdeksän jäsentä: neljä jäsentä Laukaasta, kolme Hankasalmeelta ja kaksi Konnevedeltä.

Hankasalmi on mukana toimialueessa rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun osalta.

2.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden yhteistoiminta-alueen kuntien hyväksymän yhteistoimintasopimuksen mukaan Viitasaaren kaupunki tuottaa mm. alueen kuntien ympäristöterveydenhuollon palvelut. Yhteistoiminta-alueeseen kuuluvat seuraavat kahdeksan kuntaa:

- Kannonkoski
- Karstula
- Kinnula
- Kivijärvi
- Kyyjärvi
- Pihtipudas
- Saarijärvi ja

- Viitasaari (isäntäkunta).

Valvontaviranomaisena toimii Pohjoisen Keski-Suomen ympäristölautakunta, jossa on edustus jokaisesta yllä mainitusta kunnasta.

3. Määritelmät

- *Tarkastuksella* tarkoitetaan valvontaviranomaisen tai tämän valtuuttaman ulkopuolisen asiantuntijan tekemää valvontakohteen tarkastusta, jossa arvioidaan valvontakohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastukset voivat sisältää myös näytteiden ottoa ja mittauksia kohteen, kohteessa harjoitettavan toiminnan tai siellä valmistettavien tuotteiden taikka tarjottavien palveluiden terveystaittojen, turvallisuuden ja määräystenmukaisuuden arvioimiseksi.
Tarkastus voi kohdistua tiloihin, toimintatapoihin, olosuhteisiin, asiakirjoihin ja/tai tuotteisiin. Yksittäinen tarkastus voi pitää sisällään koko kohteen tarkastuksen tai vain jonkin osa-alueen tarkastuksen. Tarkastus voidaan suorittaa kohteessa tai etänä (ns. asiakirjatarkastuksena)
- *Valvontakohde- tai toimintatyypillä* tarkoitetaan valvontakohteita, joiden toiminnot vastaavat luonteeltaan ja laajuudeltaan toisiaan.
- *Riskiluokalla* tarkoitetaan luokkaa, johon valvontakohdetyyppi luokitellaan siinä harjoitettavasta toiminnasta ja siellä valmistettavista tuotteista mahdollisesti aiheutuvan terveydellisen ja taloudellisen riskin perusteella.
- *Tarkastustiheydellä* tarkoitetaan sitä, kuinka usein valvontakohde tarkastetaan.

4. Tarkastuksen sisältö ja tarkastukseen käytettävä aika

Suunnitelmallisen valvonnan tulee perustua riskinarviointiin. Valvontakohteiden riskinarviointia ja tarkastustiheyttä määriteltäessä otetaan huomioon toiminnan luonne ja laajuus sekä aiempien tarkastusten havainnot. Kohteen tarkastustiheys riippuu toiminnan tosiasiallisista riskeistä. Esimerkiksi hyvin toimiva omavalvonta tai vastaava sisäinen valvonta, laadunvalvonta tai käyttötarkkailu pienentävät riskejä ja tätä kautta suunnitelmallisten tarkastusten tarve vähenee. Myös toimiva kiinteistöhuolto, hyvä turvallisuuskulttuuri ja -johtaminen vaikuttavat riskeihin ja valvonnan tarpeeseen. Toisaalta toimijan laiminlyönnit tai toistuvat valitukset voivat olla peruste nostaa tarkastustiheyttä. Mikäli käytössä ei ole aiempaa valvontahistoriaa kohteesta, käytetään aluksi keskusvirastojen määrittämiä tarkastustiheyksiä.

Tarkastuksesta laaditaan aina tarkastuskertomus ja tarkastetut asiat kirjataan, vaikka niissä ei tarkastuksen aikana havaittaisikaan epäkohtia. Tarkastuskertomukseen merkitään valvonnan tarkoitus, käytetyt menetelmät ja valvonnan tulokset sekä tarvittaessa asianomaiselta toimijalta edellytettävät toimenpiteet. Tarvittaessa tehdään uusintatarkastus toimijalta edellytettyjen korjaavien toimenpiteiden valvomiseksi. Tarkastuskertomus toimitetaan tarkastuskohteeseen yleensä sähköpostilla allekirjoittamattomana. Tarvittaessa tarkastuskertomus lähetetään asiakkaalle allekirjoitettuna. Tarkastuskertomus voidaan lähettää tiedoksi myös esim. muille viranomaisille. Tarkastuskertomukset tallennetaan VATI-ohjelmaan ja sähköiseen kansioon.

Tarkastus voi sisältää useiden ympäristöterveydenhuollon lakien mukaisia toimenpiteitä. Tarkastuskertomukseen tulee kirjata, minkä säännösten mukaan tarkastus on tehty.

Tarkastusaikaan vaikuttaa tarkastuksen sisällön laajuus. Tarkastusaikaan katsotaan kuuluvaksi varsinaisen kohteessa tehdyn tarkastuksen lisäksi tarkastukseen valmistautuminen sekä tarkastuskertomuksen laatiminen.

Tarkastusten yksityiskohtainen sisältö on kuvattu toimialakohtaisissa valvontaohjelmissa ja keskusvirastojen antamissa ohjeissa.

Taulukko 2. Tarkastuksen yleinen sisältö eri toimialoilla.

	Tarkastuksen yleinen sisältö
Elintarvikevalvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus. Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta.
Terveysnsuojeluvalvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus. Yleensä tarkastuksista ilmoitetaan ennakoon.
Tupakkalain valvonta	Tavoite tarkastaa kohteen toiminnan ja tilojen vaatimustenmukaisuus. Pääsääntöisesti ilman ennakkovaroitusta.

4.1 Tarkastuksen tekeminen kotirauhan piiriin kuuluvaan kohteeseen

Terveysnsuojelussa Sosiaali- ja terveysministeriön lausunnon 20.1.2013 perusteella kotirauhan piiriin kuuluvien tiloihin perustettavasta TsL:n 13 §:n mukaisesta ilmoitusvelvollisesta toiminnasta on tehtävä ilmoitus terveysnsuojeluviranomaiselle, jolloin viranomainen saa tiedon toiminnan harjoittajasta ja voi antaa ohjausta ja neuvontaa. Ilmoituksen käsittelystä voi periä terveysnsuojelulain mukaisen maksun. Toimintaa ei kuitenkaan voida valvoa suunnitelmallisena valvontana. Kotirauhan piiriin kuuluvien tiloihin voidaan suorittaa tarkastus ainoastaan, mikäli epäillään vakavaa terveyshaittaa. Tällöin tarkastuksen suorittamiseen on oltava kunnan terveysnsuojeluviranomaisen antama kirjallinen määräys. Kotirauhan piiriin ei voi siten suorittaa tarkastusta edes toiminnanharjoittajan suostumuksella. Mikäli toiminnanharjoittaja haluaa kotirauhan piirissä olevan toiminnan tarkastettavan, on hänen itse pyydettävä tarkastusta. Tällöin tarkastus voidaan suorittaa kotirauhan piirissä olevaan kohteeseen.

Kotirauhan piiriin kuuluvana tilana ei pidetä sellaista tilaa, jossa on erillinen sisäänkäynti ja tiloja ei käytetä vakituiseen asumiseen. Nämä tilat voivat siten kuulua myös suunnitelmallisen valvonnan piiriin.

Elintarvikelain 40 § 2 momentin perusteella tarkastus kotirauhan piiriin kuuluvissa tiloissa voidaan tehdä, jos tarkastuksen tekeminen on välttämätöntä tarkastuksen kohteena olevien seikkojen selvittämiseksi. Tällaisen tarkastuksen saa tehdä ainoastaan toimivaltainen valvontaviranomainen.

5. Valvonnan resurssit

Valvontaviranomaisella tulee olla käytettävissään tarpeellinen määrä pätevää ja valvonnan menestyksellisen hoitamisen kannalta riittävän kokenutta henkilökuntaa. Tavoitteena on, että viranhaltijoilla olisi erikoisosaamista ympäristöterveydenhuollon eri osa-alueilta.

Työtehtävät kummassakin yksikössä on jaettu siten, että erikoistuminen on mahdollista. Työnjaosta huolimatta ympäristöterveystarkastajat saattavat joutua hoitamaan mitä tahansa ympäristöterveydenhuollon sektorille kuuluvaa työtehtävää mm. vuosilomien, sairaslomien tai töiden ruuhkautumisen takia.

5.1. Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Laukaan ja Konneveden yhteistoiminta-alueen yksikössä toimii ympäristötoimenjohtaja, viisi ympäristöterveystarkastajaa, kolme kunnaneläinlääkärinä ja kaksi valvontaeläinlääkärinä sekä yksi eläinlääkäriavustaja. Lisäksi yksikössä toimii osittainen hallintosihteeri (0,4 htv). Vuosilomat järjestetään siten, että töissä on aina vähintään yksi ympäristöterveystarkastaja.

Ainakin osan vuodesta 2026 yksikössä toimii neljä ympäristöterveystarkastajaa, joista yksi on määräaikaissä ympäristöpäällikön virassa ympäristötoimenjohtajan virkavapaan ajan (0,4 htv esihenkilötyö ja 0,6 htv ympäristöterveydenhuollon valvontatehtävät). Lisäksi yksikössä toimii kolme kunnaneläinlääkärinä ja kaksi valvontaeläinlääkärinä sekä yksi eläinlääkäriavustaja.

5.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollossa on 4,5 vakinaista ympäristöterveystarkastajan virkaa sekä vastaavan ympäristöterveystarkastajan virka. Kunnaneläinlääkärit (8 virkaa) suorittavat oman suunnitelmansa mukaan elintarvikevalvontaa (lähinnä maitohygieniatarkastuksia) ja valvontaeläinlääkäri (1,5 virkaa) tekee elintarvikevalvonnan osalta muun muassa laitosvalvontaa ja maitohygieniatarkastuksia.

5.3. Valvonnan voimavarojen käyttö

Valvonnan tietoon tulleiden terveyshaittaepäilyjen selvittäminen (esim. valitusten kautta) on ensisijalla. Mahdollisimman nopealla reagoinnilla ja puuttumisella pyritään vähentämään terveyshaitan riskiä ja vaikutusta.

Lainsäädäntö sisältää paljon muitakin viranomaistehtäviä, joihin on varattava henkilöresursseja ja työaika suunnitelmallisen valvonnan lisäksi.

Näitä ovat mm:

- asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet
- epidemia- tai häiriötilanteiden hoito ja selvitykset
- häiriötilannesuunnitelmien laatiminen ja yhteensovittaminen mm. kuntien valmiussuunnitelmien kanssa sekä häiriötilanteiden harjoittelu
- neuvonta ja ohjaus (esim. toiminnanharjoittajille suunnatut koulutukset ja informaatio-ohjaus)
- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- sidosryhmäyhteistyö ja
- lausunnot muille viranomaisille
- toiminnan kehittäminen
- hallinto

Karkean arvion mukaan suunnitelmalliseen valvontaan voidaan ympäristöterveystarkastajien kokonaistyöpanoksesta käyttää vain noin puolet tai vähemmän.

Valvonnan resurssien ollessa alimitoitettuja suunnataan suunnitelmalliseen valvontaan käytettävät voimavarat siten, että ensisijaisesti tarkastetaan korkeamman riskiluokan kohdetyypit. Tarkastusten priorisointiin vaikuttaa myös edellisestä tarkastuksesta kulunut aika.

6. Ympäristöterveydenhuollon yleiset painopistealueet ja projektit

6.1. Valtakunnalliset painopistealueet ja projektit

Valtakunnallisen valvontaohjelmakauden 2025-2028 teemana on

- ”Vaikuttava valvonta ja ydintehtävät”.

Teemaa voidaan edistää Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valtakunnallinen valvontaohjelman mukaan seuraavia tavoitteita toteuttamalla

- tietoperusteinen valvonta
- osaaminen
- varautuminen

Tarkemmin tavoitteista Ympäristöterveydenhuollon yhteisessä valtakunnallisessa valvontaohjelmassa v. 2025–2028

Terveydensuojelun valtakunnallisen valvontaohjelman 2025-2028 painopisteet

- Talousvesivalvonnan uudet sisällöt

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Alueellinen yhteistyö
- Riskienhallintasuunnitelmat
- Ensisijaisten tilojen vesilaitteistojen riskienhallinta

- Osaaminen ja paikalliset tarpeet viranomaisvalvonnassa

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Toiminnanharjoittajien omavalvonnan ja paikallisten tarpeiden sekä erityispiirteiden huomioon ottaminen riskinarviossa
- Asumisterveysasioissa ajantasaiseen tietoon perustuva ohjaus ja valvonta, oman osaamisen kehittäminen ja ylläpito sekä yhteistyön ja ennakkoinnin edistäminen

- Valmius ja varautuminen terveydensuojelussa

Esimerkkejä painopisteen toteutuksesta:

- Häiriötilanteisiin varautuminen ja suunnitelmien päivittäminen ja yhteensovittaminen.
- Yhteistyön vahvistaminen hyvinvointialueiden kanssa.
- Osallistuminen häiriötilanne- tai valmiusharjoitukseen lähtökohtaisesti vuosittain.

Tarkemmin painopisteistä Valtakunnallisessa terveydensuojelun valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028

Tupakkalain valtakunnallisen valvontaohjelman 2025 - 2029 painopistealueet

- Savuttomat nikotiinituotteet tuotevalvonnan näkökulmasta
- Laittoman kaupan ehkäisy ja jäljitettävyyttä koskevan tiedon hyödyntäminen valvonnassa
- Etämyynti

- Markkinointi
- Ehkäisevä päihdetyö

Tarkemmin painopisteistä Valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa vuosille 2025–2028

Elintarvikeketjun monivuotisen kansallisen valvontasuunnitelman 2025-2028 erillisinä loka-kuussa 2025 julkaistuissa painopistetaulukoissa valvontayksiköitä koskettavia painopisteitä.

Osa: Elintarvikeeturvallisuus, rehut ja luonnonmukainen tuotanto

- Elintarvikealan toimijoiden ja valvojien HACCP-osaamisen lisääminen.
 - Aloitetaan 2026. Ruokavirasto suunnittelee ja ohjaa
- Alustava: Histamiinivalvontaprojekti
 - Koordinoi, ohjaa ja laatii yhteenvedon (Ruokavirasto)

Osa: Eläinten terveys ja hyvinvointi

- Avin ympäristöterveydenhuollon tehtävien siirtyminen Ruokavirastoon
 - Kunnat varmistavat uuden eläinlääkintähuoltolain vaatimusten toteutumisen eläinlääkäripalvelujen järjestämisessä

6.2. Yhteistoiminta-alueiden yhteiset omat painopistealueet ja projektit

1. Valvonnan vaikuttavuuden lisääminen (valvonnan riskiperusteisuus ja tehokkuus).
Valvontaa suunnataan riskiperusteisesti niihin kohteisiin, joissa sille on eniten tarvetta. Riskin suuruutta arvioitaessa vaikuttaa kohteen toiminnan tyyppi ja laajuus, vaaralle altistuvien kuluttajien määrä sekä vaaran vakavuus ja toteutumisen todennäköisyys. Kohteiden valvontahistoria on olennainen osa riskiperusteista valvonnan kohdentamista. Valvontaa on syytä kohdentaa niihin kohteisiin, joissa puutteita on todettu ennenkin. Valvontaa voidaan keventää, jos kohteen on todettu hoitavan velvoitteensa asianmukaisesti. Valvonnan vaikuttavuutta pyritään lisäämään myös työmenetelmiä kehittämällä (motivoiva työtap – valvojasta valmentajaksi – ajatusta mukaillen).
2. Yhdenmukainen valvonta ja yhteistyö. Yhteistyön osalta edistämme edelleen erityisesti maakuntavalmistelutyöskentelyssä hyvin alkanutta Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon valvontayksiköiden välistä yhteistoimintaa. Lisäksi vakiinnutetaan edelleen Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistyösopimus osaksi jokapäiväistä toimintaa. Sopimus on astunut voimaan 1.1.2022. Tavoitteena Viitasaaren kanssa yhteisen tai mahdollisimman yhtenevän valvontasuunnitelman laatiminen vuonna 2025 alkavalle toimintakaudelle. Talousvesiasioiden osalta jatkamme edelleen jo varsin tiiviiksi muodostunutta yhteistyötä Keski-Suomen vesivalvojien kesken (ELY, Avi, ympäristöterveydenhuolto ja ympäristönsuojelu). Yhdenmukaista valvontaa edistetään myös oman yksikön sisällä.

Ympäristöterveystarkastajat ovat mukana ainakin seuraavissa yhteistyöryhmissä

- KSTURVA (useita eri viranomaisia Keski-Suomen alueella)
 - SOTE varautumisen yhteistyöryhmä (HVA, kunnat ja Ympth)
 - Epidemiaselvitystyöryhmä (HVA ja Ympth)
 - Keski-Suomen Vesivalvojat (ELY, AVI, Ympäristönsuojelu ja Ympth)
 - Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhteinen laaturyhmä
 - Yhteiset tiimipalaverit valvontayksiköiden välillä.
 - Keski-Suomen Ympäristöterveyden yhteistyöryhmä
 - Sisäilmatyöryhmät (useita)
 - Ruokaviraston valvontaverkostot 6 kpl
3. VATI on valvonnan kannalta olennaisen tärkeä työväline ja sen kehittämistyötä ja käyttöönottoja jatketaan yhä tulevan valvontaohjelmakauden aikana. Tietojärjestelmä vaikuttaa merkittävästi valvontaviranomaisten toimintaympäristöön, sillä mahdolliset vikatilanteet ja kehittämistyö voivat viedä aikaa lainsäädännön toimeenpanolta ja valvonnalta.
 - Kirsi Hyvärinen on valtakunnallisen Vatin kehitysryhmän jäsen
 4. Lainsäädännön tavoitteiden mukaisesti kunnissa edistetään valvonnan näkyvyyttä. Tiedotetaan vuosittaiset valvontatiedot ja – tilastot sekä valvontahankkeet, projektit ja erityistilanteet. Tiedotukset toteutetaan mm. paikallisissa lehdissä ja internet – sivuilla sekä sosiaalisessa mediassa esim. kunnan Facebook – sivulla ja Laukaan ympäristöterveydenhuollon omilla Facebook -sivuilla. Tätä aloitettiin jo edellisen valvontakauden aikana, mutta työtä tarvitaan edelleen.
 5. Oman yksikön sisäisen laatutyön kehittäminen käytettävämpään suuntaan. Dokumentit tallennetaan ja työstetään helposti saavutettavaan ja käyttökelpoiseen muotoon. Keski-Suomen ympäristöterveydenhuollon yksiköiden yhteisessä laatutyössä mukana oleminen.

Yhteistyöprojektit.

Toteutetaan osa tai kaikki alla mainitut projektit

- Pintapuhtaus päiväkotien leluissa. Suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä (2024-2026)
- Vesijohtoverkostojen ilmastuskaivojen kartoitus ja tarkastus suunnitelmallisten tarkastusten yhteydessä (2024-2026)
- Pintapuhtaus kahviloissa, ravintoloissa ja grilleilla (2024-2026)

7. Elintarvikevalvontasuunnitelma

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva elintarvikevalvontasuunnitelma siten, että valvonta on yleisten valvontaa koskevien vaatimusten mukaista, ehkäisee terveysvaaroja ja suojaa kuluttajia taloudellisilta tappioilta. Suunnitelmassa tulee olla varaus myös yllättäen ilmenevien valvonta-asioiden hoitamiseksi. Tällaisia ovat esimerkiksi terveysvaarallisten ruokamyrkytysten aiheuttamat toimenpiteet. Elintarvikevalvontaa ohjaavat Ruokavirasto ja Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto.

Elintarvikelainsäädännön lähtökohtana on, että ensisijainen vastuu elintarvikkeen turvallisuudesta ja laadusta on elintarvikealan toimijalla. Omavalvonnan avulla toimija varmistaa, että elintarvikkeen turvallisuus ei vaarannu sinä aikana, kun elintarvike on toimijan vastuulla. Viranomaisvalvonnan tehtävä on puolestaan varmistua siitä, että omavalvonta toimii tehokkaasti ja elintarvikkeen turvallisuus, jäljitettävyyys ja muu määräystenmukaisuus toteutuvat kaikissa tuotanto-, jalostus- ja jakeluvaiheissa.

7.1 Valvontakohteiden tiedot

Valvontayksiköiden alueella sijaitsevat elintarvikevalvontakohteet on tallennettu valtakunnalliseen valvontakohdetietojärjestelmään VATI:iin. VATI-järjestelmään kirjataan erilaiset valvontatoimenpiteet (suoritteet), yhteydenotot, tiedot ilmoitusten käsittelystä sekä päätökset. Osaa kohteista valvotaan usean eri lainsäädännön nojalla ja valvontakohdetietojen päivitystarve on jatkuva. Tämän vuoksi kohteiden lukumäärä tietojärjestelmässä on alati muuttuva.

7.2 Valvontatarpeen määrittely (riskinarviointi) ja tarkastussuunnitelma

Tarkastusmääriä- ja tiheyksiä arvioitaessa on käytössä Ruokaviraston ohje Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen. Ruokavirasto on antanut ohjeelliset tarkastustiheys-suositukset elintarvikelain 10 §:n mukaan rekisteröitävistä elintarvikehuoneistoista ja ohjeellinen tarkastustiheyssuositus 11 §:n mukaan hyväksyttävissä elintarvikehuoneistoissa. (LIITE 5) Ruokaviraston tarkastustiheysohjetta voidaan pitää ns. keskiarvo-ohjeena. Viranomaisen voi kohteiden riskitekijöiden arviointiin ja aikaisempaan kohteen valvontahistoriaan perustuen lisätä tai vähentää tarkastuskertoja Ruokaviraston ohjeiden mukaan korkeintaan 50 %:lla.

Elintarvikevalvonnan tarkastussuunnitelma on esitetty **liitteissä 1a ja 1b**. Tarkastussuunnitelmassa esitetään tarkastusten määrä toimintatyypeittäin sekä ao toimintatyyppin valvontakohteiden määrä suunnitelmaa laadittaessa.

7.3. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset

Pääosa elintarvikevalvonnasta tehdään laadittuun tarkastussuunnitelmaan pohjautuen valvontasuunnitelman mukaisilla tarkastuksilla. Suunnitelmaan kuulumattomia muita tarkastuksia tehdään ruokamyrkytyspäilyiden, valitusten, muiden viranomaisten esittämien valvontapyyntöjen yms. syiden takia.

Tarkastukset tehdään pääsääntöisesti ennalta ilmoittamatta.

Osa tarkastuksista kuitenkin sovitaan etukäteen. Tällaisia tarkastuksia ovat mm. ensimmäinen tarkastuskerta toiminnan alkaessa, asuinkiinteistöjen yhteydessä sijaitsevien valvontakohteiden tarkastukset sekä sellaiset tarkastukset, joissa muista syistä on syytä varmistaa esim. vastuuhenkilön läsnäolo.

Tarkastuksesta saadut ja riskiperusteisesti arvioidut valvontatulokset julkaistaan Oiva-raporttina Oivahymy.fi-sivuilla. Oiva-raportoinnin kautta toimijalle muodostuu myös erillinen yksityiskohtaisempi tarkastuskertomus mahdollisine tarkempine ohjeineen ja toimenpidekehotuksineen. Oiva-raportissa valvontatulos ilmoitetaan arviointiasteikolla Oivallinen, Hyvä, Korjattavaa tai Huono.

Oiva-raportin yleisarvosanaksi Oivallinen saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminta on elintarvikelainsäädännön vaatimusten mukaista. Hyvä -arvosanan saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminnassa havaitut pienet epäkohdat eivät heikennä elintarviketurvallisuutta eivätkä johda kuluttajaa harhaan. Korjattavaa -arvosanan saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminnassa todetaan elintarviketurvallisuutta heikentäviä tai kuluttajaa harhaanjohtavia epäkohtia. Epäkohdat edellytetään korjaamaan määräajassa, minkä jälkeen tehdään uusintatarkastus. Huonon arvosanan saa elintarvikehuoneisto, jonka toiminnassa on elintarviketurvallisuutta vaarantavia tai oleellisesti kuluttajaa harhaanjohtavia epäkohtia. Elintarvikealan toimijaa edellytetään korjaamaan epäkohta välittömästi, mikä varmistetaan tekeillä uusintatarkastus ja tarvittaessa käynnistämällä elintarvikelain mukaiset hallinnolliset pakkokeinot.

Elintarvikealan toimijan on julkistettava valvontaviranomaisen antama elintarvikehuoneiston tarkastuksesta kertova asiakirja (Oiva-raportti) tai, jos elintarvikehuoneistoa ei ole vielä tarkastettu, todistus elintarvikehuoneistoa koskevan ilmoituksen käsittelystä, Ruokaviraston määräämällä tavalla.

7.4 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma

Ruokaviraston ohjeen mukaisesti kunnan näytteenottosuunnitelma sisältää otettavat valvontanäytteet valvontakohteittain tai valvontakohdetyypeittäin. Valvontatyön suunnittelussa tulee varautua myös elintarvikkeista aiheutuvien terveysvaaratilanteiden ja ruokamyrkytysten selvittämiseksi tarvittaviin tutkimuksiin sekä Ruokaviraston toimeksiannosta tehtävään näytteenottoon.

Näytteenoton ja tutkimusten kohdentamisessa otetaan huomioon toimijoiden ja tuotteiden aikaisempi valvontahistoria (riskiperusteisuus) ja hyödynnetään EU:sta, sen jäsenmaista ja muualta saatua ja saatavaa tuotteiden turvallisuuteen, laatuun ja riskeihin liittyvää tietoa. Valvonnassa huomioidaan erityisesti terveydelle aiheutuvat välittömät, lyhytaikaiset ja myös pitkäaikaisen käytön seurauksena ilmenevät haittavaikutukset ja käyttäjien riskiryhmät (lapset, raskaana olevat, allergikot, pitkäaikaissairaat, vanhukset).

Viranomaisnäytteitä otetaan pääasiassa elintarvikehuoneiston omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi. Tällöin tulee ottaa näytteitä lainsäädännön määräämän näytteenoton ja tutkimusten varmistamiseksi sekä epäiltäessä tuotteiden turvallisuutta. Näytteenottokohteita, näytteiden määriä, näytteenottotiheyksiä ja näytteistä tehtäviä tutkimuksia suunniteltaessa otetaan huomioon omavalvonnan toimivuus valvontakohteessa. Elintarvikekohteiden näytteenottotiheyteen vaikuttavat myös kohteen toiminnan riskit, toiminnan laajuus,

volyyymi ja edelliset näytetulokset. Lisäksi etusijalla näytteenotossa ovat kohteet, joista ei ole haettu aikaisemmin näytettä tai viimeisestä näytteenotosta on kulunut aikaa suhteessa muihin saman toimintatyyppin kohteisiin

Näytteitä voidaan ottaa mikrobiologisia, kemiallisia ja aistinvaraisia laboratoriotutkimuksia varten. Mikrobiologisessa näytteenotossa ja tutkimuksissa on huomioitava komission aseetus elintarvikkeiden mikrobiologisista vaatimuksista (2073/2005) sekä kansallinen salmonellavalvontaohjelma.

Lisäksi varaudutaan olemaan mukana Ruokaviraston erikseen ohjeistamassa näytteenotossa, joka liittyy valtakunnallisten seurantaohjelmien toteutukseen (mm. kansallinen salmonellavalvontaohjelma, zoonoosien esiintyvyyden seuranta, eläinperäisten elintarvikkeiden vierasainevalvontaohjelma).

Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelmat ovat **liitteissä 2a ja 2b**.

Valvontakohteet maksavat omavalvonnan toimivuuden varmistamiseksi otettavien näytteiden tutkimukset ja näytteenoton kustannukset tai pyynnöstä toteutettavien näytteiden kustannukset.

Viranomaisen maksaa tapauskohtaisen harkinnan ja määrärahojen puitteissa esimerkiksi valvontayksikön omaan projektiin liittyvät näytteet sekä näytteet elintarvikkeita koskevissa valituksissa tai ruokamyrkytyspäilyissä sekä lainsäädännön tai ruokaviraston ohjeistamat viranomaisnäytteet.

8. Terveysuojelun valvontasuunnitelma

Kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva terveysuojelun valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Terveysuojelun valvontaohjelma perustuu valtakunnalliseen terveysuojelun valvontaohjelmaan. Valvontaa ohjaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira.

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi on huomioitava myös muu kunnan tehtävänä oleva terveysuojelulain mukainen valvonta (mm. yllättävät valvontatapaukset, asumisterveyteen liittyvät tarkastukset, epidemiaselvitykset sekä valitustapauksiin liittyvät selvitys- ja valvontatoimet). Työaika- ja henkilöresurssit tulisi mitoittaa siten, että akuuttien terveysuojelutyötehtävien lisäksi myös suunnitelmallista terveysuojeluvalvontaa on mahdollista toteuttaa suunnitelman mukaisesti.

8.1 Valvontakohteiden tiedot

Terveysuojeluvalvonnan kohteet on kirjattu valtakunnalliseen valvontakohdetietojärjestelmään VATI:iin. VATI-järjestelmään kirjataan erilaiset valvontatoimenpiteet (suoritteet), yhteydenotot, tiedot ilmoitusten käsittelyistä sekä päätökset. Osaa kohteista valvotaan usean eri lainsäädännön nojalla ja valvontakohdetietojen päivitystarve on jatkuva. Tämän vuoksi kohteiden lukumäärä tietojärjestelmässä on alati muuttuva.

8.2 Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma

Valtakunnallisessa terveysuojelun valvontaohjelmassa on esitetty ohjeelliset riskiluokat, tarkastustiheydet ja tarkastuksiin keskimääräisesti käytettävät ajat kohdetyypeittäin (Liite 3).

Terveysuojelulain mukaiset valvontakohteet on tarkastettava riittävän usein ja siten, että oleellimmat terveysuojelun näkökohdat tulevat katetuiksi tarkastuksissa.

Terveystensuojeluvalvonnan tarkastussuunnitelmat on esitetty **liitteissä 1a ja 1b**. Tarkastussuunnitelmassa esitetään tarkastusten määrä toimintatyyppittäin sekä ao. toimintatyyppien valvontakohteiden määrä suunnitelmaa laadittaessa.

8.3 Tarkastuksen sisältö

Terveystensuojelulain mukaisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, aiheutuuko toiminnasta terveyshaittaa tai esiintyykö kohteessa sellaisia tekijöitä ja olosuhteita, joiden vuoksi terveyshaitta voi syntyä. Olosuhteiden lisäksi tarkastellaan toimintaa ja arvioidaan kohteen vaatimustenmukaisuus. Tarkastukset tehdään yleensä toiminnanharjoittajan kanssa ennalta sovittuna aikana.

Tarkastuksesta laadittavassa tarkastuskertomuksessa annetaan tarpeelliset ohjeet ja toimenpidekehotukset. Tarkastukseen liittyy aistinvaraista tarkastelua ja arviointia sekä mahdollisesti mittauksia ja näytteenottoa jatkotutkimuksia varten.

8.4 Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma

Näytteenotto on osa terveystensuojeluvalvontaa. Terveystensuojelulaki ja sen perusteella annetut säädökset määrittävät osin varsin tarkasti tarvittavat näytemäärät ja näytteistä tehtävät analyysit mm. talousveden ja uimaveden suhteen.

Talousvettä toimittavilla laitoksilla sekä uimahalleilla ja kylpylöillä on omat valvontatutkimusohjelmat, joissa määritellään tutkittavat parametrit sekä näytteenottotiheys. Uimarentavesien tutkimuksista tehdään vuosittain suunnitelma. Valvontatutkimusohjelmien mukaisesta näytteenotosta vastaavat osin ympäristöterveystarkastajat.

Yksityisen kaivon omistajaa tai haltijaa ohjataan ottamaan vesinäyte itse

Suunnitelmalliseen valvontaan liittyvä näytteenotto voidaan kohdistaa lisäksi esim. valvontakohteiden siivoustoiminnan toimivuuden valvontaan puhtausnäytteiden avulla. Puhtausnäytteitä voidaan ottaa luminometrillä (ATP), kontaktinäytteenottimilla (Hygicult) tai pumppuluikkomenetelmällä (laboratorio).

Sisäilman laatua mitataan tarvittaessa materiaalinäytteillä sekä VOC-mittauksilla. VOC-näytteet. Pääosin näytteenotto- ja muu ohjataan ulkopuolisille yksityisille asiantuntijoille ja toimijoille.

Yksityisen kaivon omistajaa tai haltijaa ohjataan ottamaan vesinäyte itse.

Näytteenotto- ja tutkimussuunnitelma on **liitteissä 2a ja 2b**.

Valvontakohteet maksavat muun muassa seuraavien näytteiden tutkimukset ja näytteenoton kustannukset

- vesilaitosten vesinäytteet
- pienten vesilaitosten, mm. elintarvikehuoneistojen omien kaivojen vesinäytteet
- yksityisten kaivojen vesinäytteet
- uimahallien ja kylpylöiden allasvesinäytteet
- uimahallien puhtausnäytteet
- uimarantojen vesinäytteet
- avantuintipaikkojen vesinäytteet

- terveydensuojelulain nojalla valvottavista huoneistoista otettavat materiaali- ja sisäilmanäytteet
- asuntojen sisäilmaongelmatilanteissa otettavat näytteet (esim. materiaali- ja sisäilmanäytteet, pintanäytteet yms.)
- muut pyynnöstä toteutettava näytteenotto

Viranomaisen maksaa tapauskohtaisen harkinnan ja määrärahojen puitteissa esimerkiksi valvontayksikön omaan projektiin liittyvät näytteet sekä näytteet verkostovettä tai uimavettä koskevilla valituksissa tai vesiepidemiaepäilyissä.

8.5 Muu terveydensuojelulain mukainen toiminta

Suunnitelmallisen valvonnan lisäksi terveydensuojeluviranomainen tekee ei-suunnitelmallista toimintaa

- ilmoitusten ja hakemusten käsittely
- häiriötilanne- ja valmiussuunnitelman laatiminen
- epidemiaselvitykset
- asumisterveysasiat
- asiakasyhteydenotot sekä niihin liittyvät selvitykset ja valvontatoimet
- lausunnot muille viranomaisille
- asiantuntijana, neuvojana ja ohjaajana toimiminen terveydensuojeluasioissa
- toiminnan kehittäminen

9. Tupakkalain valvontasuunnitelma

Tupakkalain 84 §:n 1 momentin nojalla kunnan tulee laatia säännöllistä valvontaa koskeva tupakkalain valvontasuunnitelma siten, että valvonta on laadukasta, säännöllistä ja terveyshaittoja ehkäisevää. Tupakkalain 8 §:n mukaan kunnan tulee omasta aloitteestaan tai tehtyjen ilmoitusten perusteella suorittaa tupakkatuotteiden varastointi- ja myyntipaikkojen tarkastuksia sekä valvoa tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntiä ja sijoittelua myyntipisteissä, automaattisten myyntilaitteiden sijoittamista, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynnin omavalvontaa, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden mainontaa ja muuta myynninedistämistoimintaa samoin kuin tupakointikieltojen ja – rajoitusten noudattamista toimialueellaan.

Tupakkalain tarkoituksena on vähentää ympäristön tupakansavulle altistumista kaikissa ikäryhmissä. Valvonnan yhtenä painopisteenä on alle 18-vuotiaiden ympäristön tupakansavulle altistumisen vähentäminen sekä pyrkimys estää alaikäisten tupakan saatavuutta. Kunnan tupakkalain mukaisen valvontasuunnitelman tulee perustua valtakunnalliseen valvontaohjelmaan, jonka laatimisesta vastaa Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira.

9.1 Valvontakohteiden tiedot

Tupakkavalvonnan kohteet on kirjattu valtakunnalliseen valvontakohdetietojärjestelmään VATI:iin. VATI-järjestelmään kirjataan erilaiset valvontatoimenpiteet (suoritteet), yhteydenotot, tiedot ilmoitusten käsittelystä sekä päätökset. Tupakointivälineiden vähittäismyynti on ollut luvanvaraista vuodesta 2010. Uusia lupia myönnetään sitä mukaan, kun hakemuksia tulee (uusi toimipaikka / toiminnanharjoittajan vaihtuminen).

Osaa kohteista valvotaan usean eri lainsäädännön nojalla ja valvontakohdetietojen päivitystarve on jatkuva. Tämän vuoksi kohteiden lukumäärä tietojärjestelmässä on alati muuttuva.

9.2 Valvontatarpeen määrittely ja tarkastussuunnitelma

Valtakunnallisessa tupakkalain valvontaohjelmassa on esitetty kohdetyyppien tarkastustheydet. (Liite 4)

Suunnitelmallisten tarkastusten piiriin kuuluvia kohteita ovat mm. tupakointilalliset ravintolat, tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myyntipaikat sekä tupakkatuotteiden tukkumyyntipaikat.

Tupakkalain mukaisen valvonnan tarkastussuunnitelma on esitetty **liitteissä 1a ja 1b**. Tarkastussuunnitelmassa esitetään tarkastusten määrä toimintatyypeittäin sekä ao. toimintatyyppien valvontakohteiden määrä suunnitelmaa laadittaessa. Valvonta suoritetaan pääsääntöisesti muun ympäristöterveydenhuollon valvonnan yhteydessä (elintarvike- ja terveydensuojeluvalvonta).

9.3. Valvontasuunnitelman mukaiset tarkastukset

Tupakkalain mukaisen suunnitelmallisen tarkastuksen tavoitteena on selvittää, ovatko tarkastuskohteen tilat, tuotteet ja toiminta tupakkalaissa asetettujen vaatimusten mukaisia. Tarvittaessa annetaan ohjeita, toimenpidekehotuksia ja määräyksiä, jotta lain edellytykset täyttyvät.

9.4 Nikotiinivalmisteiden myynnin valvonta

Lääkelain muutoksen nojalla (22/2006) on kuntien terveydensuojeluviranomaisten tehtäväksi säädetty valvoa nikotiinivalmisteiden vähittäismyyntiä. Valvontatyö muodostuu myyntilupahakemusten käsittelystä sekä nikotiinivalmisteiden esillepanon ja myyntiolosuhteiden säädöstenmukaisuuden valvonnasta vähittäismyymälöissä. Valvontaa tehdään elintarvike- ja tupakkatuotteiden valvonnan yhteydessä.

10. Eläinlääkintähuollon valvontasuunnitelma

Eläinlääkintähuoltoon kuuluvina velvollisuuksina kunnan on huolehdittava peruseläinlääkintäpalvelujen ja päivystyksen järjestämisestä ja lakisääteisistä virkatehtävistä kuten eläinsuojelusta, lihan tarkastuksesta, maidontuotantotilojen hygieenisestä tarkastamisesta sekä muusta alkutuotannon valvonnasta, eläintautien valvonnasta ja ennaltaehkäisystä sisältäen eläinten tuonti- ja vientivalvonnan sekä poikkeustilanteisiin varautumisen (valmiuseläinlääkäritoiminta).

Ruokavirasto ja Aluehallintovirasto voivat määrätä virkaeläinlääkäreille myös muita tehtäviä kuten vierasainevalvontaan ja eläintauteihin liittyviä näytteenottoja.

Liitteinä

- Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen (Laukaa, Konnevesi) eläinlääkintähuollon suunnitelma vuoden 2026 päivitys liitteineen.
- Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden eläinlääkintähuollon suunnitelma vuoden 2026 päivitys liitteineen (lisätään alkuvuodesta 2026)

11. Laboratoriot joihin valvonta tukeutuu

Viranomaisnäytteet tutkitaan FINASin akkreditoituissa ja Ruokaviraston hyväksymissä laboratorioissa.

Elintarvikenäytteet tutkitaan Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n laboratoriossa Kuopiossa tai KVVY tutkimus Oy:n laboratoriossa Tampereella.

Vesinäytteet tutkitaan vesilaitoksen valitsemassa akkreditoituissa laboratoriossa Eurofins Oy:n Jyväskylässä tai Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n laboratoriossa Kuopiossa tai KVVY tutkimus Oy:n laboratoriossa Tampereella.

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluilla on Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n Kuopion laboratorion ja SeiLab Oy:n Seinäjoen laboratorion kanssa ja Laukaan yhteistoiminta-alueella KVVY tutkimus Oy:n kanssa sopimus virka-ajan ulkopuolisten näytteiden tutkituttamisesta (epidemiatilanteet tai epäily epidemiasta).

Sisäilmanäytteiden mikrobiologiset määritykset teetetään Savo-Karjalan Ympäristötutkimus Oy:n laboratoriossa Kuopiossa tai Työterveyslaitoksen yksiköissä. Kemialliset määritykset sisäilmanäytteistä teetetään esim. Työterveyslaitoksen yksiköissä.

Tarvittaessa voidaan käyttää muitakin kuin edellä mainittuja laboratorioita. Laboratorioiden tulee olla FINASin akkreditoituja ja Ruokaviraston hyväksymiä.

12. Suunnitelman toteutumisen arviointi ja raportointi

Valvontayksiköiden lautakunnat arvioivat valvontasuunnitelman toteutumista vuosittain. Arviointiin sisältyy eri sektoreiden valtakunnallisissa valvontaohjelmissa ja raportointijärjestelmissä vaadittuja tietoja, esimerkiksi:

- o tarkastusten kattavuus: tarkastusten ja näytteiden määrä valvontakohdetyypeittäin
- o painopisteiden toteutuminen
- o voimavarojen riittävyys

Lautakuntien arviointi toimitetaan eteenpäin VYHA-järjestelmään.

13. Häiriötilanteisiin varautuminen ja ruoka- ja vesivälitteisten epidemioiden selvittäminen

13.1. Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Laukaa-Konnevesi yhteistoiminta-alueelle on laadittu vuonna 2014 Laukaan ympäristöterveydenhuollon erityistilanteiden valmiussuunnitelma. Suunnitelma koskee erityistilanteisiin ja poikkeusoloihin varautumista ympäristöterveydenhuollon osalta. Suunnitelma on päivitetty vuonna 2024.

Laukaan valvontayksiköllä on käytössä varallaolojärjestelmä. Erityistilanteisiin on varauduttu olemalla tavoitettavissa 24 tuntia vuorokaudessa vuoden jokaisena päivänä.

Elintarvikelaki (297/2021) ja terveydensuojelulaki (763/1994) velvoittavat kuntia laatimaan suunnitelman, jossa varaudutaan erityistilanteisiin. Ruokamyrkytys- ja vesiepidemioiden selvittämiseksi on perustettu epidemiaselvitystyöryhmä, joka käsittää Laukaan ja Konneveden alueet. Työryhmän kokoonpanoon kuuluvat ympäristöpäällikkö, ympäristöterveys-tarkastajat (vesitiimi, elintarviketiimi), valvontaeläinlääkäri, infektioyllilääkäri, alueyllilääkäri, tartuntatautihoitaja, apulaisosastonhoitaja sekä päävesilaitosten edustus. Epidemiaselvitystyötä varten on laadittu toimintakaaviot ja kyselylomakkeet mahdollisten ruokamyrkytys- ja vesiepidemioiden selvittämiseksi. Työryhmää täydennetään tilanteen mukaan tarvittavilla asiantuntijajäsenillä. Epidemioiden selvittämiseen liittyvä ohjeistus on koottu ns. häiriötilanteet, valmius, epidemiat – kansioon. Työryhmä kokoontuu säännöllisesti. Ruokamyrkytysten raportointiin käytetään RYMY - järjestelmää.

13.2. Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

Ympäristöpalveluiden valmiussuunnitelma on hyväksytty ympäristölautakunnassa 31.8.2015 § 63 ja päivitetty viimeksi (ver 4.) 27.6.2023 §40

Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden alueella on ympäristölautakunnan päätöksellä 24.9.2019 § 46 nimetty epidemiaselvitystyöryhmä. Työryhmään kuuluvat ympäristöpalveluiden palvelualuejohtaja, vastaava ympäristöterveystarkastaja, ympäristöterveystarkastajat (elintarvike-, talousvesi ja uimavesi), valvontaeläinlääkäri, vastaava eläinlääkäri, kunnaneläinlääkäri tarvittaessa, Keski-Suomen hyvinvointialueen tartuntataudeista vastaava infektioyllilääkäri, tartuntataudeista vastaava alueyllilääkäri, tartuntataudeista vastaava hygieniahoitaja. Työryhmää täydennetään tarvittaessa riittävän asiantuntemuksen varmistamiseksi.

Kun on aihetta epäillä terveysvaara tai epidemiatilannetta tehdään esim. kyseisen asiakkaan kortille muistiinpanoja tilanteen kehittymisestä (esim. epäilyn syntyminen, tehdyt toimenpiteet ja selvitykset, otetut näytteet jne.) Tarvittaessa terveysvaaratilanteesta tiedotetaan Aluehallintovirastoa VATI järjestelmän kautta. Epidemioista ilmoittamiseen ja selvitysten lähettämiseen käytetään Rymy-järjestelmää.

LIITTEET

Liite 1a	TARKASTUSSUUNNITELMA 2026 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut
Liite 1b	TARKASTUSSUUNNITELMA 2026 Laukaan ympäristöterveydenhuolto
Liite 2a	NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2026 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut
Liite 2b	NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2026 Laukaan ympäristöterveydenhuolto
Liite 3	Terveydensuojelun tarkastustiheys
Liite 4	Tupakkalain tarkastustiheys
Liite 5	Elintarvikelain tarkastustiheys
Liite 6	Eläinlääkäripalveluiden järjestäminen sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonta (Laukaa)
Liite 7	Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalveluiden ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuollon suunnitelma (EHO) (liitetään alkuvuodesta 2026)

TARKASTUSSUUNNITELMA 2026 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

	Valvontakohdetoimintoja [kpl]	Tarkastettavat kohteet [kpl]	Tarkastukset [kpl]
Terveydensuojelulaki			
Talousveden jakelu ja käyttö			
Vedenjakelualue, yli 5000 henkeä tai 1000m ³ /d	1	1	1
Vedenjakelualue, 50 - 5000 henkeä tai 10 - 1000m ³ /d	37	24	24
Vedenjakelualue, alle 50 henkeä ja 10 m ³ /d	16	8	8
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot			
Lasten ja nuorten kohteet: Kerhotilat, nuorisotilat, lasten iltapäiväkerhot, lasten sisäleikkihuoneistot	20	8	8
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset			
Esiopetus	15	12	12
Peruskoulu	14	11	11
Lukio	5	5	5
Ammattioppilaitos	2	2	2
Korkeakoulu	1	1	1
Muut koulut ja oppilaitokset	3	3	3
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot			
Hotellit	4	0	0
Leirikeskukset, lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	10	2	2
Hostellit, retkeily-, kesä- ja huoneistohotellit, matkustajakoti ym	5	1	1
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset			
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	8	5	5
Tatuointi ja lävistys	5	0	0
Solarium	1	0	0
Muu ihon käsittely ja hoito	1	0	0
Sosiaalihuollon palvelut			
Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti	24	9	9
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	15	1	1
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen)	8	5	5
Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit	2	0	0
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen)	1	1	1
Liikunta ja virkistystoiminta			
Yleinen liikuntatila	16	8	8
Yleiset altaat (uimahalli, kylpylä tai uima-allas)	5	4	4
Pienet yleiset Uimarannat	17	12	12
<i>Yhteensä terveydensuojelulaki</i>	236	123	123

Tarkastussuunnitelma 2026 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut Jatkuu

Valvontakohdetoimintoja
[kpl]**Tarkastettavat kohteet**
[kpl]**Tarkastukset**
[kpl]

Elintarvikelaki			
Alkutuotanto			
Maidontuotanto	96	31	31
Vesiviljely	3	1	1
Puutarhaviljely, avomaa	3	3	3
Puutarhaviljely, kasvihuone	1	1	1
Munantuotanto	9	4	4
Liha-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jauhelihan valmistus	1	1	2
Leikkaamo	1	1	2
Kala-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Kalajalosteiden valmistus	1	1	2
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	6	6	6
Maito-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jäätelön valmistus	1	1	2
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen			
Eläneräisten elintarvikkeiden <u>varastointi</u>	2	2	2
Muu elintarvikkeiden <u>varastointi</u>	1	1	1
Elintarvikkeiden pakkaaminen	1	1	1
Kansalliset toiminnalliset helpotukset			
Lihan käsittely	7	3	3
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, muna, vilja-kasvis)			
Makeisten valmistus	1	1	1
Muu valmistus (esim. kahvinpaahto)	3	2	2
Vilja- ja kasvisala			
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	5	2	2
Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	12	9	9
Leipomotuotteiden valmistus, Ei helposti pilaantuvia tuotteita	10	8	8
Elintarvikkeiden kuljetukset			
Elintarvikkeiden kuljetus	1	0	0
Elintarvikkeiden kuljetus jäähdytettynä	1	1	1

Tarkastussuunnitelma 2025 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut Jatkuu

Valvontakohdetoimintoja
[kpl]**Tarkastettavat kohteet**
[kpl]**Tarkastukset**
[kpl]**Elintarvikelaki JATKUU****Elintarvikkeiden tarjoilu**

Grilli- ja pikaruokatoiminta

14

5

5

Kahvilatoiminta

18

14

14

Ravintolatoiminta

38

23

23

Pitopalvelu

11

8

8

Suurtalous, keskuskeittiö

10

10

15

Suurtalous, laitoskeittiö

24

19

19

Suurtalous, tarjoilukeittiö

36

25

25

Elintarvikkeiden myyntiElintarvikkeiden tukkumyynti

3

2

2

Elintarvikkeiden vähittäismyynti

81

53

53

Vienti ja tuonti

Elintarvikkeiden maastavienti

1

0

0

Elintarvikkeiden maahantuonti

1

1

1

Elintarvikekontaktimateriaalit

Jakelu ja markkinointi

4

3

3

Maahantuonti

2

2

2

Yhteensä elintarvikelaki

409

245

245

Tupakkalaki**Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus**

Vähittäismyynti

38

30

30

Lääkelaki

Nikotiinituotteiden vähittäismyynti

24

20

20

Yhteensä tupakkalaki ja nikotiinituotteet

62

50

50

Yhteensä

707

418

426

TARKASTUSSUUNNITELMA 2026 Laukaan ympäristöterveydenhuolto

	Valvontakohdetoimintoja (kpl)	Tarkastettavat kohteet (kpl)	Tarkastukset (kpl)
Terveydensuojeluvalvonta			
Talousveden jakelu ja käyttö			
Vedenjakelualue, yli 5000 henkeä tai 1000m ³ /d	1	1	1
Vedenjakelualue, 50 - 5000 henkeä tai 10 - 1000m ³ /d	19	14	14
Vedenjakelualue, alle 50 henkeä ja 10 m ³ /d	4	2	2
Kokoontuminen, julkiset huvi- ja kokoontumishuoneistot			
Lasten ja nuorten kohteet: Kerhotilat, nuorisotilat, lasten iltapäiväkerhot, lasten si- säleikkipuistot	13	8	8
Opetustoiminta, koulut ja oppilaitokset			
Esiopetus	12	2	2
Peruskoulu	12	4	4
Lukio	2	1	1
Ammattioppilaitos	3	1	1
Kansalaisopisto	2	1	1
Majoitustoiminta, majoitushuoneistot			
Hotellit	3	0	0
Leirikeskukset	3	1	1
Aamiaismajoitus, majoitus maatilamatkailun yhteydessä	3	2	2
Hostellit, retkeily-, kesä- ja huoneistohotellit, matkustajakoti ym.	0	0	0
Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset	1	0	0
Kauneudenhoitoa ja ihon käsittelyä suorittavat huoneistot ja laitokset			
Kosmetologiset huoneistot ja laitokset	5	0	0
Tatuointi ja lävistys	3	1	1
Solarium	0	0	0
Sosiaalihuollon palvelut			
Päiväkotit, ryhmäperhepäiväkotit	19	5	5
Ammatilliset perhekodeit	0	0	0
Vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	9	6	6
Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasumi- nen)	2	0	0
Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen)	4	2	2
Liikunta ja virkistystoiminta			
Yleinen liikuntatila	14	1	1
Yleiset altaat (uimahalli, kylpylä tai uima-allas)	2	1	1

Pienet yleiset uimarannat (muut uimapaikat, talviuimapaikat)	27	14	14
Terveysuojeluvalvonta yhteensä	163	67	67

	Valvontakohteiden toimintoja (kpl)	Tarkastettavat kohteet (kpl)	Tarkastukset (kpl)
Elintarvikevalvonta			
Alkutuotanto			
Maidontuotanto	15	3	3
Puutarhaviiljely, avomaa	7	0	0
Puutarhaviiljely, kasvihuone	2	0	0
Vesiviljely	4	4	0
Kalastus	2	0	0
Munantuotanto	3	2	2
Liha-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jauhelihan valmistus	1	1	2
Leikkaamo	0	0	0
Kala-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Kalajalosteiden valmistus	4	4	11
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	4	4	7
Maito-ala (hyväksymistä edellyttämä toiminta)			
Jäätelön valmistus	0	0	0
Muna-ala			
Muna pakkaamo	1	1	1
Elintarvikkeiden varastointi ja pakastaminen			
Eläinperäisten elintarvikkeiden <u>varastointi</u>	1	1	2
Muu elintarvikkeiden <u>varastointi</u>	1	0	0
Elintarvikkeiden pakkaaminen	0	0	0
Kansalliset toiminnalliset helpotukset			
Lihan käsittely	1	0	0
Elintarvikkeiden valmistus (muut kuin maito, liha, kala, muna, vilja-kasvis)			
Makeisten valmistus	0	0	0
Muu valmistus (esim. kahvinpaahto)	2	1	1
Vilja- ja kasvisala			
Kasvis-, marja- ja hedelmätuotteiden valmistus	1	0	0

Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia tuotteita	2	1	1
Leipomotuotteiden valmistus, Ei helposti pilaantuvia tuotteita	2	0	0
Myllyt	0	0	0
Elintarvikkeiden kuljetukset			
Elintarvikkeiden kuljetus	3	0	0
Elintarvikkeiden tarjoilu			
Grilli- ja pikaruokatoiminta	5	1	1
Kahvilatoiminta	12	4	4
Ravintolatoiminta	27	17	17
Pitopalvelu	10	6	6
Suurtalous, keskuskeittiö	7	7	8
Suurtalous, laitoskeittiö	13	9	9
Suurtalous, tarjoilukeittiö	30	7	7
Elintarvikkeiden myynti			
Elintarvikkeiden tukkumyynti	1	0	0
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	22	15	16
Liikkuva toiminta			
Liikkuvat elintarvikehuoneistot	10	3	3
Vienti ja tuonti			
Elintarvikkeiden maastavienti	0	0	0
Elintarvikekontaktimateriaalit			
Jakelu ja markkinointi	0	0	0
Maahantuonti	0	0	0
Elintarvikevalvonta yhteensä	193	91	101

	Valvontakohdetoimintoja (kpl)	Tarkastettavat kohteet (kpl)	Tarkastukset (kpl)
Tupakkavalvonta			
Tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden myynti ja muu luovutus			
Vähittäismyynti	25	11	11
Lääkelain valvonta			
Nikotiinikorvaustuotteiden myynti			
Vähittäismyynti	13	7	7
Tupakka- ja nikotiinikorvaustuotteiden valvonta yhteensä	38	18	18
Yhteensä	394	176	186

Näytteenottosuunnitelma 2026 Pohjoisen Keski-Suomen ympäristöpalvelut

ELINTARVIKEVALVONNAN NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2026			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYYPPI	KOhteiden MÄÄRÄ, josta otetaan näytteitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Tuoreiden kalastustuotteiden käsittely	Elintarvikenäyte	0-5	<i>Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit</i>
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP) ja/tai Aerobiset mikro-organismit ja <i>Listeria monocytogenes</i>
	Jää	0-3	koliformiset bakteerit, pesäkkeiden lukumäärä 22 °C
Kalajalosteiden valmistus	Elintarvikenäyte	0-5	Aerobiset ja anaerobiset hemolyttiset bakteerit
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Jää	0-2	koliformiset bakteerit, pesäkkeiden lukumäärä 22 °C
Liha-ala: leikkaamo, kypsien lihavalmistusten- ja raakojen lihavalmistusten ja jauhelihan valmistus	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP)
Jäätelön valmistus	Elintarvikenäyte	0-5	<i>Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit</i>
	Puhtausnäyte	0-5	Kokonaispesäkeluku (ATP)
Suurtalous, laitos- ja keskuskeittiötoiminta	Puhtausnäyte	0 -20	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Ravintolatoiminta ja Pito-palvelu	Puhtausnäyte	0-15	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Kahvila	Puhtausnäyte	0-15	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-5	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Grilli- ja pikaruokatoiminta	Puhtausnäyte	0-15	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-3	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit
Leipomotoiminta (Ruoka- ja kahvileipien valmistus + leipomotuotteet)	Puhtausnäyte	0-10	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-3	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit

ELINTARVIKEVALVONNAN NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2026 Jatkuu			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYPPI	KOhteiden MÄÄRÄ, josta otetaan näytteitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Elintarvikkeiden vähittäismyynti	Puhtausnäyte	0-20	Kokonaispesäkeluku (ATP)
	Elintarvikenäyte	0-10	Mikrobikriteeriasetuksen tai elintarvikkeen riskien mukaisesti näytteen laadun mukaan määräytyvät tutkittavat analyysit

Tarjoilupaikkojen pintapuhtausprojekti 2024-2026 (Valvontayksikön maksamat näytteet)			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYPPI	KOhteiden MÄÄRÄ, josta otetaan näytteitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Ravintolat, kahvilat ja grillit	Puhtausnäyte	15-40 x4	Kokonaispesäkeluku (ATP)

TERVEYDENSUOJELUN NÄYTTEENOTTOSUUNNITELMA 2026			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYPPI	NÄYTTEIDEN MÄÄRÄ	ANALYYSIT
Vesilaitokset	Vesinäyte	Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat	Näytteenottosuunnitelman mukaisesti
Elintarvikehuoneisto jolla oma kaivo tai vesilähde (ei liittynyt vesijohtoverkoon)	Vesinäyte	1/vuosi - joka 3.vuosi	STMA 401/2001 eli ns "pikkuvesiasetuksen" mukaan
Uimarannat Avantouintipaikat	Vesinäyte	Näytteenottosuunnitelman mukaan	Suolistoperäiset enterokit, <i>E. coli</i>
Uimahallit ja kylpylät	Vesinäyte	Laitoskohtaiset näytteenottosuunnitelmat	Näytteenottosuunnitelman mukaan
	Puhtausnäyte	0-30	Kokonaispesäkeluku (ATP)

Päiväkotien lelujen pintapuhtausprojekti 2024 - 2026 (Valvontayksikön maksamat näytteet)			
TOIMINTATYYPPI	NÄYTETYPPI	KOhteiden MÄÄRÄ, josta otetaan näytteitä	ANALYYSIT / Analyysipaketti
Päiväkodit	Puhtausnäyte	3-10 x3	Kokonaispesäkeluku (ATP)

Näytteenottosuunnitelma 2026 Laukaan ympäristöterveydenhuolto

Terveystensuojelun näytteet					
Kohde tai kohdetyyppi	Kohteiden määrä (kpl)	Näytetyyppi	Näytteiden määrä (kpl)		Analyysit
			Lkm/kohde	lkm/vuosi	
Kylpylät, uima-altaat yms.					
Uima-altaat, -hallit	1	Pintapuhtausnäyte	1	10	Kokonaispesäkeluku/ATP
		Vesinäyte	1	4	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Kylpylät	1	Pintapuhtausnäyte	2 X 15	30	Kokonaispesäkeluku/ATP
		Vesinäyte		61	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Uimarannat					
Pienet yleiset uimarannat	27	Vesinäyte	3	81	E.coli ja enterokokit
Muut uimapaikat	3	Vesinäyte	1	3	E.coli ja enterokokit
Talviuintipaikat		Vesinäyte	1	0	E.coli ja enterokokit
Vesilaitokset					
EU-vesilaitokset, yli 5000 käyt.	1	Vesinäyte		28	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Vesilaitos, alle 5000 käyt.	17	Vesinäyte		56	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Vesilaitos, alle 50 käyt.	4	Vesinäyte		5	Valvontatutkimusohjelman mukaan
Päiväkotien lelujen pintapuhtausprojekti 2024 - 2026 (valvontayksikön maksamat näytteet)					
Päiväkodit	5	Pintapuhtausnäyte*	3	15	Kokonaispesäkeluku/ATP

Elintarvikevalvonnan näytteet					
Kohde tai kohdetyyppi	Näytetyyppi	Näytteiden määrä (kpl)	Analyytit	Näytteiden laatu	
Liha-alan laitokset					
Laitos alle 1 milj.kg/v (KSLV)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 1 X 1-3	Kokonaispesäkeluku/ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Jauheliha	1	Salmonella, E.coli, aerobiset mikro-organismit 30 C		
	Tuotenäyte Kypsä tuotenäyte	1 X 1-2	Listeria, aerobiset mikro-organismit, enterobakteerit, suolapitoisuus		
Kala-alan laitokset					
Laitos alle 250 tkg/v (RK, SK, RK)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 1 X 3	Kokonaispesäkeluku/ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Tuotenäyte	2 X 1	Listeria, aerobiset mikro-organismit, koagulaasiposiitiviset stafylokokit, suolapitoisuus		
Laitos alle 250 tkg/v (KP)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 1 X 3	Kokonaispesäkeluku/ ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Tuotenäytteet	1	Listeria, aerobiset mikroorganismit, koagulaasiposiitiviset stafylokokit, suolapitoisuus		
Laitos alle 250 tkg/v (KS)	Pintapuhtausnäyte	1 X 5 1 X 3	Kokonaispesäkeluku/ ATP Listeria	OV:n valvonta	
	Tuotenäytteet	2 X 1	Listeria, aerobiset mikroorganismit, koagulaasiposiitiviset stafylokokit, suolapitoisuus		
Eläinperäisiä elintarvikkeita varastoiva elintarvikehuoneisto					
Jakelukeskus (L)	Tuotenäyte	Raaka tuotenäyte**	1 X 5	Salmonella	Sisämarkkinatuonti (tarvittaessa)
		Kypsä tuotenäyte	5 X 1	Yleinen laatu ja patogeenit	OV:n valvonta
Tarjoilupaikkojen pintapuhtausprojekti 2024-2026 (valvontayksikön maksamat näytteet)					
Ravintolat, kahvilat ja grillit	Pintapuhtausnäytteet	10 X 4	Kokonaispesäkeluku/ATP testaus	Projekti	

* näytteet alle 3-vuotiaiden ryhmätilojen kovapintaisista leluista

** tuore tai pakastettu liha (ml. sisäelimet ja veri) tai jauheliha tai kananmunat.

Terveysturvatoiminnan tarkastusaste

Terveysturvatoimintalain säännöllisen valvonnan valvontakohdetyypit, riskiluokka ja tarkastusaste ja valtakunnallisen valvontasuunnitelman 2025–2028 mukaan

MAJOITUSTOIMINTAAN TARKOITETTU TILA			
TSL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatyyppit	Riskiluokka	Tarkastusaste /vuosi
Hotelli, hostelli (retkeilymaja, retkeilyhotelli, kesähotelli ja muut vastaavat), huoneistohotelli, motelli ja matkustajakoti	Hotelli	2-1	0,2
	Hostellit, kuten retkeilymajat, retkeilyhotellit, kesähotellit, huoneistohotellit, matkustajakoti / motelli, täysihoitola		
Lomakeskuksen ja leirintäalueen majoitushuoneisto	Lomakeskusten ja leirintäalueiden mökit	2-1	0,2
Majoituskasarmi	Kasarmit	2-1	0,2
Majoittumiseen tarjottu kalustettu huoneisto, loma-asunto tai tila (aamiaismajoitus siihen tarkoitetuissa tiloissa sekä asuntola, yömaja, vastaanottokeskus sekä muut vastaavat)	Aamiaismajoitus sekä majoitus maatilamatkailun yhteydessä;	2-1	0 Vastaanotto-keskukset 0,2
	Asuntolat, yömajat, pakolaisten vastaanottokeskukset		
	Muu loma-asuntojen ammattimainen tarjoaminen		
	Muu majoitustoiminta		
YLEISÖLLE AVOIN KUNTOSALI, LIIKUNTATILA, SAUNA, KYLPYLÄ, UIMAHALLI, MAAUIMALA JA UIMARANTA			
TSL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatyyppit	Riskiluokka	Tarkastusaste /vuosi
Urheiluhalli tai jäähalli	Yleinen liikuntatila	1	0,2
Yleisölle avoin kuntosali tai liikuntatila, jossa on enemmän kuin yksi liikuntatila	Yleinen liikuntatila	1	0,2
Yleisölle avoin liikuntatila, jossa on korkeintaan yksi liikuntasali	Yleinen liikuntatila	1	0,2
Yleisölle avoin sauna (pääasiallinen käyttötarkoitus)	Saunat	2	0,5
Kylpylä, uimahalli, maaumala sekä uima-veden laadun hallinnasta ja direktiivin 76/160/ETY kumoamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2006/7/EY mukainen yleisölle avoin uimaranta (ns. EU-uimaranta)	Yleiset uimarannat (EU-uimarannat), huomattava määrä uimareita päivässä	2	1
	Yleiset altaat (kylpylä, uimahalli ja maaumala)	3	1
Muu yleisölle avoin uimaranta	Pienet yleiset uimarannat	2	1

PÄIVÄKOTI JA LASTEN JA NUORTEN KOKOONTUMISEEN LIITTYVÄN TOIMINNAN JÄRJESTÄMISPAIKKA SEKÄ ESI- TAI PERUSOPETUSTA, AMMATILLISTA KOULUTUSTA, LUKIOKOULUTUSTA, KORKEAKOULUTUSTA, TAITEEN PERUSOPETUSTA TAI VAPAATA SIVISTYSTYÖTÄ JÄRJESTÄVÄ OPPILAITOS TAI SEN OPETUKSEN JÄRJESTÄMISPAIKKA			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatypit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Päiväkoti	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	2	0,3
Ryhmäperhepäiväkoti siihen varatussa tilassa	Päiväkoti, ryhmäperhepäiväkoti, leikkitoiminta ja muu päivätoiminta	2	0,3
Lasten ja nuorten kokoontumiseen liittyvä toiminnan järjestämispaikka	Lasten ja nuorten kohteet: kerhotilat, nuorisotilat ja leirikeskukset, lasten iltapäiväkerhot	2-1	0,25
Esi- tai perusopetusta, ammatillista koulutusta, lukiopetusta ja korkeakoulutusta järjestävä oppilaitos	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	2	0,3
Taiteen perusopetusta tai vapaata sivistystyötä järjestävä oppilaitos	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	2	0,3
Opetuksen järjestämispaikka	Esiopetus, peruskoulu, lukio, ammattioppilaitos, korkeakoulu, muu aikuiskoulutus ja muut koulut ja oppilaitokset	2	0,3
JATKUVAA HOITOA ANTAVA SOSIAALIHUOLLON TOIMINTAYKSIKKÖ			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatypit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Tehostetun palveluasumisen yksikkö tai laitoshoidon antava sosiaalihuollon yksikkö	Vanhainkoti (laitoshuolto), vanhusten tehostetun palveluasumisen yksiköt (laitostyyppinen)	2	0,3
	Kehitysvammalaitos, muu kehitysvammaisten yksikkö (tehostettu palveluasuminen),		
	Muut yksiköt (mielenterveys- ja päihdekuntoutajat; tehostettu palveluasuminen),		
	Muut yksiköt		
Lastensuojelulaitos	Lastenkodit, koulukodit ja nuorisokodit, ammatilliset perhekodit, muut lastensuojeluyksiköt,	2	0,3
Ensi- ja turvakoti	Ensi- ja turvakodit, perhekuntoutusyksiköt,	2	0,3

SOLARIUMPALVELU, IHOA RIKKOVA TOIMINTA JA ERITYISTÄ HYGIENIAA EDELLYTTÄVÄ KAUNEUSHOITOLA			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatypit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Solariumpalvelu	Solarium	2	0,2
Ihoa rikkova toiminta	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, ta- tuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	2-1	0,25
Erityistä hygieniää edellyttävä kauneus- hoitola	Kosmetologiset huoneistot ja laitokset, ta- tuointi ja lävistys, muu ihon käsittely tai hoito	2-1	0,25
TALOUSVETTÄ TOIMITTAVA LAITOS			
TsL toimipaikka tai toiminto	Vatin toimintatypit	Riskiluokka	Tarkastustiheys /vuosi
Tukkuvesilaitos	Tukkuvesilaitos	3	1
18§ ja 18 a §:n mukainen talousvettä toimittava laitos	Talousvettä toimittavan laitoksen veden- jakelualue (1352/2015)	3	1 (0,5 jos vain jake- lua)
18§ ja 18 a §:n mukainen talousvettä toimittava laitos, jonka toimittaman ve- den määrä on vähemmän kuin 10 kuu- tiometriä vuorokaudessa ja alle 50 hen- kilön tarpeisiin	Talousvettä toimittavan laitoksen veden- jakelualue (401/2001)	2	0,5 (0,3 jos vain jake- lua)

Terveydensuojelun valvonnan riskiluokat:

Luokkaan 3 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa; esimerkiksi kun altistuvien määrä on suuri, toiminta on herkkä häiriöille, vaikutukset terveyteen ovat merkittäviä, altistusaika on pitkä (korkea riski).

Luokkaan 2 kuuluvat ne kohteet, joissa on mahdollista, että toiminnasta voi aiheutua terveyshaittaa, mutta terveysvaikutukset eivät ole merkittäviä (keskisuuri riski)

Luokkaan 1 kuuluvat ne kohteet, joissa on todennäköistä, että toiminnasta ei aiheudu terveyshaittaa (matala riski).

Tarkastustiheys

2 kaksi kertaa vuodessa

1 kerran vuodessa

0,5 joka toinen vuosi

0,3 kerran kolmessa vuodessa

0,25 kerran neljässä vuodessa

0,2 kerran viidessä vuodessa

Tupakkalain tarkastustiheys

Tupakkalain mukaisten säännöllisen valvonnan kohdetyypit ja tarkastustiheys valtakunnallisen valvontaohjelman 2025–2028 mukaan

Tupakkalain mukainen kohdetyyppi		Tarkastustiheys/ vuosi
Tupakointikiellot ja -rajoitukset	Ravintola tai muu ravitsemisliike, jossa on erillinen tupakointitila	0,25
Tupakkatuotteiden myynti, mainonta ja esilläpito	Vähittäismyynti (myös tukkumyymälät, joissa on vähittäismyyntiä)	0,25
	Tupakkatuotteiden tukkumyynti	0,25

Valtakunnallinen tupakkalain valvontaohjelma 2025-2028
kpl 2.2 (otteita)

Riskinarvioinnin perusteella kohdekohtaista tarkastustiheyttä voidaan lisätä tai vähentää tarpeelliseksi katsotulla määrällä.

Suunnitelmallisessa valvonnassa esimerkiksi sellaisten kohteiden, joiden kohdalla väärinkäytösten riski on arvioitu vähäiseksi, voitaisiin tarkastustiheytenä käyttää tasoa 0,25 eli yksi tarkastus valvontaohjelmakauden aikana.

Valvontayksiköissä on hyvä kehittää valvontatiedon käyttämistä yhä enemmän suunnittelussa ja toiminnan riskinarvioinnissa. Valvontaohjelmakauden aikana riskien arviointia tehdään yhä enemmän kohdekohtaisesti eli arvioimalla kunkin valvontakohteen riskit. Riskinarvioinnin perusteella voidaan valvontaa suunnata suurimman riskin kohteisiin.

Elintarvikelain tarkastustiheys.

Ohjeelliset tarkastustiheyssuositukset Ruokaviraston ohjeen ”Elintarvikehuoneiston ja kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja elintarvikelainsäädännön mukaisen valvontatarpeen määrittäminen” mukaan. Ohje/versio 1028/04.02.00.01/2022/5

Liite 4 osa 1 Rekisteröity elintarviketoiminta, joka ei kuulu säännöllisen valvonnan piiriin (riskiluokka 0)

Riskiluokkaan 0 sisältyvä toiminta ja ensimmäinen tarkastus

Toiminta	Tehdäänkö ensimmäinen tarkastus ilmoituksen vastaanottamisen jälkeen?
Pienimuotoinen elintarvikkeiden myynti ja tarjoilu juomatarjoilun yhteydessä (esim. pubit). Myytävät/tarjoiltavat elintarvikkeet esim. napostelutuotteita (kuten sipsit ja pähkinät), jotka eivät edellytä kylmäsäilytystä, kuumennusta tai muuta valmistusta.	Kyllä ¹
Pienimuotoinen ravintolisien, painonhallintaan tarkoitettujen aterian- ja ruokavalionkorvikkeiden tai kliinisten ravintovalmisteiden myynti, jos toiminnassa ei ole omaa elintarvikkeiden valmistusta, valmistuttamista tai maahantuontia (sisämarkkinoilta tai kolmansista maista).	Kyllä ²
Huom. Jos toiminnassa on elintarvikkeiden valmistusta, valmistuttamista tai maahantuontia, kuuluu toiminta säännöllisen valvonnan piiriin ja tarkastustiheyden määrittämiseen sovelletaan ohjeen liitettä 2.	
Lämpötilasäätömaton kuljetus (pois lukien säiliökuljetukset), jos toimijalla on kuljetusvälineitä korkeintaan 10 kpl.	Kyllä ³
Poliisivankiloiden ruokahuolto.	Kyllä ³
Ruoka-aputoimijat, jotka jakavat helposti pilaantuvia elintarvikkeita tai valmistavat ruokaa.	Kyllä ⁴
Ruoka-aputoimijat, jotka jakavat kuivatuotteita, kasviksia tai muita huoneenlämmössä säilyviä elintarvikkeita.	Ei ⁴

1. Kun tämä elintarvikkeiden (muun kuin alkoholin) myynti ja tarjoilu on riskeiltään ja määrältään vähäistä ja jää alle 15 000 €:n liikevaihtorajan.
2. Pienimuotoisella myynnillä tarkoitetaan sitä, että toiminnan koko elintarvikemyynnin liikevaihto on alle 15 000 € tilikaudessa. Lisätietoa perusmaksun määräytymisestä löytyy Ruokaviraston ohjeesta 6490/04.02.00.01/2021 (Elintarvikelain mukaisen valvonnan perusmaksun periminen).
3. Kun toiminta jää alle 15 000 €:n liikevaihtorajan, valvonnan perusmaksun maksamisvelvoitetta ei ole.
4. Ruoka-aputoiminnalla ei ole valvonnan perusmaksua.

Liite 4 osa 2 Rekisteröidyn elintarviketoiminnan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset.**Liite 4 osa 2 Taulukko 1** Elintarvikkeiden myynnin riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Elintarvikkeiden myynti-pinta-ala [m ²]	Tuotevalikoiman laajuus verkkokaupassa tai muussa etämyynnissä	Täyssäilykkeiden valmistus-määrä vuodessa [kg]
Kokoluokka 1: esimerkiksi lähikaupat ja kioskit	Enintään 200	1–99 erilaista tuotetta	Enintään 5000
Kokoluokka 2: esimerkiksi marketit ja tavaratalot	201–1000	100–999 erilaista tuotetta	5001–10 000
Kokoluokka 3: esimerkiksi super-/hypermarketit	Yli 1000	Yli 1000 erilaista tuotetta	Yli 10 000

Liite 4 osa 2 Taulukko 2. Elintarvikkeiden myynnin riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3
Toiminta 1 Myynnissä ei ole kylmäsäilytystä vaativia elintarvikkeita (pl. pakattu jäätelö). Myynnissä voi olla valmistajan valmiiksi pakkaamia elintarvikkeita tai irtotuotteita (esim. leipä, hedelmät, vihannekset, irtokarkit, irtoteet tms.).	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Myynnissä on kylmäsäilytystä vaativia pakattuja elintarvikkeita, esimerkiksi: • Irtojäätelön myynti • Raakapakasteiden paistopistetoiminta • Salaattibaarit myymälöissä, kun ainesosia ei käsitellä (esim. pilkotta tai marinoida), vaan ainesosat laitetaan suoraan myyntikalusteeseen.	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi

Toiminta 3 Esimerkiksi seuraava toiminta muun elintarvikkeiden myynnin ohessa: • Pakkaamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittely (esim. siivutus, fileointi, paloittelu, marinointi) ja/tai valmistus (esim. kypsennys, kuumennus, savustus, salaattien valmistus tms.) palvelumyynnissä • Gluteenittomien ja/tai allergiaruokavaliotuotteiden valmistus, valmistuttaminen, myynti tai tarjoilu • Kohteella runsaasti omaa markkinointiaineistoa, esim. käytössä useita aktiivisesti päivitettyjä nettisivuja ja/tai some-kanavia, joiden valvontaan kuluu tavanomaista enemmän aikaa.	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi
Toiminta 4 Seuraava toiminta muun elintarvikkeiden myynnin ohessa: • Täyssäilykkeiden valmistus • Kylmäsavu- tai graavikalan tyhjiöpakkaus.	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi

Rahtivalmistus (kuluttajan eläinperäisten elintarvikkeiden käsittely)

Jos rahtivalmistusta tehdään kuluttajan omista eläinperäisistä elintarvikkeista, tarkastetaan toiminta 0,5 kertaa vuodessa (riskiluokka 2). Rahtivalmistus on esimerkiksi sitä, kun yksityinen kuluttaja teettää elintarvikkeen käsittelyn, kuten palvauksen, omistamalleen eläinperäiselle elintarvikkeelle ja liha ei mene myyntiin, vaan yksityiseen omaan kulutukseen.

Liite 4 osa 2 Taulukko 3. Elintarvikkeiden tarjoilun riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Keskimääräinen annosmäärä/kk: 1–1500 tai 1–15 000 (suurkeittiöt)	Kokoluokka 2 Keskimääräinen annosmäärä/kk: 1501–15 000 tai 15 001–60 000 (suurkeittiöt)	Kokoluokka 3 Keskimääräinen annosmäärä/kk: Yli 15 000 tai yli 60 000 (suurkeittiöt)
Toiminta 1 Esimerkiksi pienimuotoinen kahvila- tai kioskitoiminta, jossa: - Ei-helposti pilaantuvien elintarvikkeiden käsittelyä - Helposti pilaantuvien elintarvikkeiden vitriinimyyntiä - Raakapakasteleipomotuotteiden (esim. riisipiirakat, pasteijat, pullatuotteet) paistamista tarjolle osana muuta toimintaa - Pakatun jäätelön myyntiä osana muuta toimintaa - Valmiiden elintarvikkeiden (esim. hotdog, panini, lihapiirakka) kuumenusta asiakkaalle osana muuta toimintaa. Toimintaan ei kuulu ruoanvalmistusta. Huom. Suurkeittiötoiminta kuuluu aina toimintaluokkaan 2, 3 tai 4.	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Helposti pilaantuvista elintarvikkeista vain valmiiksi prosessoitujen elintarvikkeiden käsittelyä. Valmiiksi prosessoidulla tarkoitetaan valmiiksi kypsennettyä helposti pilaantuvaa elintarviketta esim. grillimakkaraa tai jauhelihapihviä (mukaan lukien raakojen pakastepihvien paistaminen ilman lisäkäsittelyä). Toimintaan voi sisältyä ruoanvalmistusta valmiiksi prosessoiduista helposti pilaantuvista elintarvikkeista, kasvisten pilkkomista ja valmistusta, voileipien täyttämistä tai salaattien koostamista. Esimerkiksi: - Pizzeriat, joissa tarjoillaan pizzaa ja salaattia - Nakkikioskit - Pikaruokaravintolat - Kahvilat, joissa tarjoillaan keittolounasta - Salaatti- ja voileipätarjoilupaikat. Suurkeittiö: tarjoilukeittiöt - Ei omaa ruoanvalmistusta	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi

- Valmiiksi kypsennetyn ruuan kuumentaminen, vähäinen aamu- tai välipalojen valmistus, kuten leipien koostaminen, puuron ja perunoiden keittäminen - Kiisselin valmistaminen ym. voi olla osana toimintaa.			
Toiminta 3 Raakojen eläinperäisten elintarvikkeiden käsittely (valmistus alusta asti), esimerkiksi: - Ruokaravintolat, joissa ruoanvalmistusta (esim. kypsennys, savustus tms.) - Pitopalvelutoiminta - Pizzeriat, joissa laajempaa ruoanvalmistusta, esimerkiksi kebabin kypsennystä. Gluteenittomien ja/tai allergiaruokavalio-tuotteiden valmistus, valmistuttaminen, myynti tai tarjoilu. Suurkeittiö: laitos- ja keskuskeittiöt - Valmistetaan ruokaa ja ruoka-annoksia - Ei ruoanvalmistusta riskiryhmille.	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi
Toiminta 4 Ruoanvalmistusta riskiryhmille (päiväkoti-ikäiset lapset, vanhukset, sairaalapotilaat ym.), pois lukien tarjoilukeittiötoiminta, jossa vain vähäistä aamu- tai välipalojen valmistusta. Suurkeittiö: laitos- ja keskuskeittiöt Esimerkiksi sairaalakeittiöt ja suurkeittiöt, jotka ovat hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja.	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/ vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi

Taulukot 4 ja 5 koskevat elintarvikkeiden valmistusta ja säilytystä ennen vähittäismyyntiä. Taulukot 4 ja 5 koskevat seuraavia toimintaluokkia Vatissa: Vilja- ja kasvisala, Elintarvikkeiden valmistus ei liha/kala/maito/muna/vilja-kasvis. Valvontaviranomainen voi muuttaa Vatissa kohteen tarkastustiheyttä, jos Vatin automaattinen riskilaskenta ei vastaa toiminnan/valmistuksen todellista riskiä.

Liite 4 osa 2 Taulukko 4. Elintarvikkeiden teollisen valmistuksen riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Tuotantomäärä [kg]	Tuotantomäärä [l]	Tuotevalikoiman laajuus ravintolisien valmistuksessa/ valmistuttamisessa
Kokoluokka 1	Enintään 10 000	Enintään 1 milj.	1–10 erilaista tuotetta
Kokoluokka 2	10 001–100 000	1 000 001–10 milj.	11–50 erilaista tuotetta
Kokoluokka 3	100 001–1 milj.	10 000 001–100 milj.	51–100 erilaista tuotetta
Kokoluokka 4	Yli 1 milj.	Yli 100 milj.	Yli 100 erilaista tuotetta

Liite 4 osa 2 Taulukko 5. Elintarvikkeiden teollisen valmistuksen riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3	Kokoluokka 4
Toiminta 1 Toiminnan raaka-aineet tai valmiit tuotteet eivät edellytä lämpötilahallintaa. Tuotteiden koostumus tai pakkausmerkinnät eivät edellytä erityisosaa- Vatissa esimerkiksi toimintatyyppi Pakkaamotoiminta ja kauppakunnostus.	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi
Toiminta 2 Toiminnan raaka-aineet tai valmiit tuotteet eivät edellytä lämpötilahallintaa. Tuotteiden koostumus tai pakkausmerkinnät eivät edellytä erityisosaa- Vatissa esimerkiksi toimintatyyppit Myllytoiminta, Leipomotuotteiden valmistus, ei helposti pilaantuvia, Muiden viljatuotteiden valmistus ja Juomien valmistus.	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi

Toiminta 3 Helposti pilaantuvien elintarvikkeiden valmistus (edellyttää lämpötilahallintaa). Sellaisten elintarvikkeiden valmistus, joiden koostumus ja pakkausmerkintöjen hallinta ja valvonta vaatii erityisosaamista, esimerkiksi: • Gluteenittomat ja/tai allergiaruokavalio-tuotteet • Ravintolisät • Lisäaineiden, aromien ja entsyymien sekä niiden ja valmistusaineiden esiseosten valmistus ja käyttö • Vitamiineilla ja/tai kivennäisaineilla täydentäminen. Kohteella runsaasti omaa markkinointiaineistoa, esim. käytössä useita aktiivisesti päivitettyjä nettisivuja ja/tai some-kanavia, joiden valvontaan kuluu tavanomaista enemmän aikaa. Esimerkiksi seuraavien tuotteiden valmistus: • Hillot, hyytelöt ja marmeladit • Kasvisöljyt ja margariinit • Täysmehut ja mehut • Kasvipohjaiset ainekset ja ateriakomponentit • Makeiset • Hiiva. Vatissa esimerkiksi toimintatyyppit Leipomotuotteiden valmistus, helposti pilaantuvia ja Yhdistelmätuotteiden valmistus.	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi
---	--	--	--	--

Toiminta 4 Sellaisenaan syötävien kuumentamattomien helposti pilaantuvien elintarvikkeiden valmistus (edellyttää lämpötilahallintaa, esim. salaattit, voileivät). Valmistusprosessin onnistuminen vaikuttaa lopputuotteen turvallisuuteen (esim. täyssäilykkeiden sterilisoinnissa F-arvon toteutuminen). Erityisille ryhmille tarkoitettujen elintarvikkeiden valmistus (lastenruuat, äidinmaidonkorvikkeet, vieroitusvalmisteet, ruokavalionkorvikkeet painonhallintaan, kliiniset ravintovalmisteet). Esimerkiksi seuraavien tuotteiden valmistus: • Täyssäilykkeet • Esikäsiteltyt käyttövalmiit kasvikset • Hyönteistuotteet.	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi
---	---	---	---	---

Liite 4 osa 2 Taulukko 6. Elintarvikkeiden kuljetuksen, pakastamisen ja varastoinnin sekä kansallisten toiminnallisten helpotusten (lihan käsittely) riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Kuljetusvälineiden lkm Säiliöautokuljetus tai lämpötilasäädeltä kuljetus	Varastoitavat eläinperäiset elintarvikkeet [kg] Liha ja lihatuotteet, kala ja kalatuotteet, muut eläinperäiset elintarvikkeet	Varastoitavat eläinperäiset elintarvikkeet [kg] Maito ja maitotuotteet, munat ja munatuotteet	Elintarvikkeiden varastointipinta-ala [m ²]	Siipikarjan teurastus ja käsittely tilalla sekä myynti [kg]	Tarhatun kanin teurastus ja käsittely tilalla sekä myynti [kpl]
Kokoluokka 1	1	1–10 000	1–10 000	Enintään 1000	Enintään 10 000	Enintään 5000
Kokoluokka 2	2–10	10 001–1 milj.	Yli 10 000	1001–10 000	10 001–40 000	5001–20 000
Kokoluokka 3	Yli 10	yli 1 milj.		Yli 10 000		

Liite 4 as 2 Taulukko 7. Elintarvikkeiden kuljetuksen, pakastamisen ja varastoinnin sekä kansallisten toiminnallisten helpotusten (lihan käsittely) riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3
Toiminta 1 Toiminta pelkkää elintarvikkeiden varastointia, joka ei edellytä lämpötilahallintaa, tai elintarvikkeiden kuljetusta (säiliöautokuljetus tai lämpötilasäädely kuljetus): Ei muuta elintarviketoimintaa, mikä olisi toimintaluokkien 2, 3 tai 4 mukaista. Vatissa esimerkiksi toimintatyyppi Muu elintarvikkeiden varastointi ja ominaisuus Jäähdyttämätön varastointi.	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Elintarvikkeiden pakastaminen. Huom. Toimintatyypissä Elintarvikkeiden pakastaminen riskiluokka määräytyy varastointipinta-alan mukaan. Vatissa esimerkiksi seuraavat toimintatypit: - Elintarvikkeiden pakastaminen - Muu elintarvikkeiden varastointi ja seuraavat ominaisuudet: - Jäähdytetty varastointi - Pakkasvarastointi.	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi
Toiminta 3 Siipikarjan ja tarhatun kanin teurastus ja käsittely tilalla sekä myynti (Elintarvikehygieniasetuksen 318/2021 32 § mukainen toiminta).	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	
Toiminta 4 Elintarvikkeiden varastointi, joka edellyttää lämpötilahallintaa. Vatissa esimerkiksi toimintatyyppi Eläinperäisten elintarvikkeiden varastointi ja ominaisuudet Liha- ja lihatuotteet ja Kala- ja kalatuotteet.	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi

Liite 4 osa 2 Taulukko 8. Elintarvikkeiden maahantuonnin (sisämarkkinat ja 3.maa) riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Vähäistä maahantuontia tai Ravintolisien tuotevalikoiman laa- juus alle 50 erilaista tuotetta	Kokoluokka 2 Keskisuurta maahantuontia tai Ravintolisien tuotevalikoiman laajuus 51–100 erilaista tuo- tetta	Kokoluokka 3 Suurta maahantuontia tai Ravintolisien tuotevalikoiman laa- juus yli 100 erilaista tuotetta
Toiminta 1 Elintarvikkeiden tuonti (riippumatta kohteen muista toimintatyypeistä esim. Elintarvikkeiden vähittäismyynti, Ravintolatoiminta).	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi
Toiminta 2 Sellaisten elintarvikkeiden tuonti, joiden koostumus ja pakkausmerkin- töjen hallinta ja valvonta vaatii erityisosaamista (lisäaineet, aromit ja entsyymit sekä niiden ja valmistusaineiden esiseokset, ravintolisät, täy- dennetyt elintarvikkeet, gluteenittomat ja allergiaruokavalioon soveltu- vat elintarvikkeet). Salmonellaeritystakuutuotteiden sisämarkkinakauppatuonti sellaisista maista, joille ei ole myönnetty salmonellaa koskevia erityistakuita. Kohteella runsaasti omaa markkinointiaineistoa, esim. käytössä useita aktiivisesti päivitettyjä nettisivuja ja/tai some-kanavia, joiden valvon- taan kuluu tavanomaista enemmän aikaa.	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi
Toiminta 3 Erityisille ryhmille tarkoitettujen elintarvikkeiden tuonti (lastenruuat, äi- dinmaidonkorvikkeet, vieroitusvalmisteet, painonhallintaan tarkoitettut ruokavalionkorvikkeet, kliiniset ravintovalmisteet).	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi

Elintarvikkeiden pakkaaminen, lämpötilasäätömaton kuljetus, jäähileasemat, lahtivajat

- Jos **elintarvikkeiden pakkaustoiminnassa** käsitellään vain ei-helposti pilaantuvia elintarvikkeita, kohde tarkastetaan 0,35 kertaa vuodessa (riskiluokka 1). Jos pakkaustoiminnassa käsitellään helposti pilaantuvia elintarvikkeita, kohde tarkastetaan kerran vuodessa (riskiluokka 3).
- Jos **elintarvikkeiden kuljetus ei edellytä kylmäkuljetusta** (lämpötilasäätömaton kuljetus) ja elintarvikkeet kuljetetaan kuormatilassa, vain sellaiset toimi-
jat, joilla on yli 10 kuljetusajoneuvoa, tarkastetaan säännöllisesti. Tällaisten kohteiden tarkastustiheys 0,35 kertaa vuodessa (riskiluokka 1).

- **Jäähileasemat** tarkastetaan 0,35 kertaa vuodessa (riskiluokka 1).
- **Lahtivajat, luonnonvarainen riista** (Elintarvikehygienia-asetuksen 318/2021 34 § mukainen toiminta) tarkastetaan 0,5 kertaa vuodessa (riskiluokka 2).

Liite 4 Osa 3. Hyväksyttyjen elintarvikehuoneistojen riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Liite 4 as 3 Taulukko 1. Liha-alan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 10 000 kg/vuosi	Kokoluokka 2 Tuotanto 10 001– 100 000 kg/vuosi	Kokoluokka 3 Tuotanto 100 001– 1 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 4 Tuotanto 1 000 001– 10 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 5 Tuotanto yli 10 milj. kg/vuosi
Toiminta 1 Pakastaminen, suolien ja mahalaukkujen käsittely	Riskiluokka 3* 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Leikkaaminen, jauhaminen, raakalihavalmisteiden ja mekaanisesti erotetun lihan valmistus	Riskiluokka 3* 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi
Toiminta 3 Lihavalmisteiden valmistus, teurastaminen	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi
Toiminta 4 Täyssäilykkeiden valmistus	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 10 12 tarkastusta/vuosi

***Huom.** Jos kohteen koko maahantuonnin laajuus on suurta ja lisäksi salmonellaeritystakuutuotteiden tuontia, toiminnan riskiluokka on 4 (2 tarkastusta vuodessa).

Pienteurastamo, poroteurastamo tai riistankäsittelylaitos

Pienteurastamo, poroteurastamo tai riistankäsittelylaitos tarkastetaan 2–4 kertaa vuodessa, tarkastusaika noin 3–5 tuntia/tarkastus.

Teurastamo

Tarkastusaika teurastamoissa noin 3–5 tuntia/viikko.

Liite 4 as 3 Taulukko 2. Kala-alan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituks

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 10 000 kg/vuosi	Kokoluokka 2 Tuotanto 10 001– 100 000 kg/vuosi	Kokoluokka 3 Tuotanto 100 001– 1 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 4 Tuotanto 1 000 001– 10 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 5 Tuotanto yli 10 milj. kg/vuosi
Toiminta 1 Pakastaminen, kalan lajittelu	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Perkaaminen, fileointi, paloittelu, kalanlihan mekaaninen tal- teenotto	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi
Toiminta 3 Jalostettujen kalastustuotteiden valmistus	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi
Toiminta 4 Kylmäsavu- tai graavikalan vakuumpakkaaminen, täyssäilykkei- den valmistus	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 8 8 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 9 10 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 10 12 tarkastusta/vuosi

Liite 4 as 3 Taulukko 3. Muna-alan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituks

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 10 000 kg/vuosi	Kokoluokka 2 Tuotanto 10 001–1 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 3 Tuotanto 1 000 001– 10 milj. kg/vuosi	Kokoluokka 4 Tuotanto yli 10 milj. kg/vuosi
Toiminta 1 Munien pakkaaminen	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi
Toiminta 2 Munatuotteiden valmistus	Riskiluokka 3 1 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 5 3 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi

Liite 4 as 3 Taulukko 4. Maitoalan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituks

Toiminta	Kokoluokka 1 Tuotanto enintään 100 000 kg/vuosi tai Raakamaidon käyttömäärä 1–500000 l/vuosi (hyväksyntäpäätös)	Kokoluokka 2 Tuotanto yli 100 000 kg/vuosi tai Raakamaidon käyttömäärä 500 001–2 milj. l/vuosi (hyväksyntäpäätös)	Kokoluokka 3 Raakamaidon käyttömäärä yli 2 milj. l/vuosi (hyväksyntäpäätös)
Toiminta 1 Maitotuotteiden valmistus, maitopohjaiset raaka-aineet (esim. juuston paloittelu, jäätelön valmistus, ei raakamaidon vastaanottoa)	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	
Toiminta 2 Maitotuotteiden valmistus raakamaidosta	Riskiluokka 4 2 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 6 4 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 7 6 tarkastusta/vuosi

Elintarvikevarastot ja suurkeittiöt, jotka ovat hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja

Elintarvikevarastot, jotka ovat hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja (varastolaitokset), tarkastetaan toiminnan luonteesta ja laajuudesta riippuen 1–4 kertaa vuodessa.

Suurkeittiöt voivat usein olla liha- ja/tai kala-alan hyväksytyjä elintarvikehuoneistoja, mutta tällaisten kohteiden riskiluokitukseen käytetään pääsääntöisesti ohjeen liitettä 2. Suurkeittiöiden riskiluokitusta on käsitelty tarkemmin liitteen 2 taulukossa 3.

Liite 4 osa 4. Elintarvikekontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuosituks

Liite 4 as 4 Taulukko 1. Elintarvikekontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksen kokoluokat

Kokoluokka	Materiaalilaatujen lkm	Vuosittainen tuotantomäärä [kpl]	Vuosittainen tuotantomäärä [kg]	Tuotanto- ja varastotilojen pinta-ala [m ²]	Henkilömäärä	Vuosittainen liikevaihto [€]
Pieni tai keskisuuri kontaktimateriaalitoiminta	1–3	Alle 100	Alle 10 000	Alle 100	Alle 15	Alle 2 milj.
Suuri kontaktimateriaalitoiminta	4–8	100–1000	10 000–1 milj.	100–500	15–100	2 milj.–10 milj.
Erittäin suuri kontaktimateriaalitoiminta	Yli 8	Yli 1000	Yli 1 milj.	Yli 500	Yli 100	Yli 10 milj.

Kontaktimateriaalitoiminnan riskiluokituksen kokoluokaksi valikoituu se luokka, jossa vähintään kolme ko. luokkaa kuvaavaa kriteeriä täyttyy. Jos missään luokassa ei täyty kolmea kriteeriä, kokoluokaksi valitaan se luokka, johon kohde kuuluu materiaalilaatujen määrän perusteella.

Jos kyseessä on toimija, jolla ei ole tuotanto- tai varastotiloja, kokoluokka määritellään ilman tietoa tuotanto- ja varastotilojen pinta-alasta, pelkästään muiden kokoluokkaan vaikuttavien tietojen avulla. Tällainen toimija voi kuulua kaikkiin kolmeen riskiluokkaan.

Liite 4 as 4 Taulukko 2. Elintarvikekontaktimateriaalitoiminnan riskiluokitus ja tarkastustiheyssuositukset

Toiminta	Kokoluokka 1	Kokoluokka 2	Kokoluokka 3
Toiminta 1 Sellaisten kontaktimateriaalien maahantuonti, tukkujakelu/markkinointi, jotka <u>eivät ole</u> tarkoitettu erityisesti pikkulapsille*	Riskiluokka 1 0,35 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi
Toiminta 2 Kontaktimateriaalien valmistus/jatkojalostaminen. Sellaisten kontaktimateriaalien valmistus/jatkojalostaminen, maahantuonti tai tukkujakelu/markkinointi, jotka on tarkoitettu pikkulapsille (esim. tuttipullot, lastenruokapakkaukset).	Riskiluokka 2 0,5 tarkastusta/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi	Riskiluokka 3 1 tarkastus/vuosi

*Jos kontaktimateriaalikohteen valikoimiin kuuluu pikkulapsille tarkoitettuja kontaktimateriaaleja, kohde ei voi koskaan kuulua toimintaluokkaan 1.

Helpotukset säännölliseen valvontaan vähäisiä riskejä sisältävälle ja pienimuotoiselle toiminnalle

Elintarvikelaki 297/2021 mahdollistaa helpotuksen, että valvontakohteissa, joissa riskit ovat vähäiset ja lisäksi toiminta on hyvin pienimuotoista, ei tarvitse tehdä säännöllistä valvontaa.

Jos kontaktimateriaalitoiminta kuuluu kokoluokkaan 1 kaikkien kokoluokkaan kuuluvien kriteerien osalta ja lisäksi toiminnan liikevaihto on alle 15 000 € vuodessa, tarkastus tehdään toiminnan aloittamisilmoituksen jälkeen kerran. Sen jälkeen säännöllistä valvontaa ei tarvitse tehdä, jos toiminnassa on vain vähäisiä riskejä. Huom. Valvontaa tulee kuitenkin aina tehdä tarvittaessa, esim. valitusten yhteydessä, ja tiedottamisesta ja ohjeistuksesta kohteisiin, joihin ei kohdisteta säännöllistä valvontaa, tulee huolehtia.

Kontaktimateriaalitoiminnassa vähäisen riskin kohteeksi ei voida katsoa toimintaa, jossa:

- Tuodaan kontaktimateriaaleja maahan kolmansista maista tai
- Toimintaan kuuluu painamista painoväreillä.

Tämä tarkoittaa sitä, että edellä esitetyissä kohteissa ei voida soveltaa lain mahdollistavia helpotuksia, vaikka liikevaihto olisi alle 15 000 € vuodessa.

Riskiluokkaan 1 kuuluvissa yrityksissä, joiden liikevaihto on yli 15 000 €, tehdään säännöllistä valvontaa noudattaen Vatista tulevaa tarkastustiheyttä.

Tämä suunnitelma on osa Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontasuunnitelmaa 2015-2025

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA (Laukaa)

Eläinlääkintähuollon suunnitelma

Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue

Laukaa, Konnevesi

Päivitys vuodelle 2026

Sisällysluettelo

ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUIDEN JÄRJESTÄMINEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONTA

.....	52
<u>Päivitys vuodelle 2025</u>	52
<u>1 Johdanto</u>	55
<u>2 Toimintaympäristö ja sen muutokset</u>	56
<u>3 Voimavarat</u>	57
<u>3.1 Resurssitarpeen kartoitus</u>	57
<u>3.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako</u>	57
<u>3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen</u>	58
<u>3.4 Yksityinen palvelutarjonta</u>	58
4 Tietojärjestelmät	7
5 Yhteistyö ja viestintä.....	8
<u>5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus</u>	59
<u>5.2 Erityistilanneviestintä</u>	60
6 Maksut.....	8
7 Valvonnan toimeenpano.....	9
<u>7.1 Eläinten terveyden valvonta</u>	60
<u>7.1.1 Eläintautivalmius</u>	60
<u>7.1.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset</u>	61
7.1.3 Eläntautien ilmoittaminen.....	10
<u>7.1.4 Zoonoosien valvonta</u>	61
<u>7.1.6 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveystarkastus</u>	62
<u>7.1.7 Vesiviljelylaitosten terveystarkastus</u>	62
<u>7.1.8 Muu eläintautivalvonta</u>	62
7.2. Merkitseminen ja rekisteröinti.....	11
7.3 Eläinten lääkitsemisen valvonta.....	11
7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti.....	12
<u>Sisämarkkinatuonti</u>	64
<u>Sisämarkkinavienti</u>	64
<u>Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus</u>	66
<u>7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta</u>	66
7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet.....	19
7.7. Tukivalvonta.....	20
8 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano	72
<u>8.1 Peruseläinlääkäripalvelu</u>	72
<u>8.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto</u>	73
<u>8.3 Kiireellinen eläinlääkäripalvelu</u>	73
<u>8.4 Saatavuus- ja laatuvaatimukset</u>	74
<u>8.4.1 Ajanvaraus</u>	74
<u>8.4.2 Saatavuus</u>	74
<u>8.5 Toimitilat</u>	75
<u>8.6 Välineresurssit</u>	76
9 Ohjaus.....	25
<u>9.1 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta</u>	76
<u>9.2 Koulutus ja työohjaus</u>	76
10 Laatu	76
<u>11 Seuranta ja raportointi</u>	77
<u>11.2 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot</u>	77
<u>11.3 Eläintautien ilmoittaminen</u>	77
<u>11.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi</u>	77

1 Johdanto

Tämä suunnitelma on Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueelle tehty suunnitelma eläinlääkäripalvelujen sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan järjestämisestä. Eläinlääkintähuoltolakiin (2085/2023), joka tulee voimaan 1.1.2026, velvoittaa laatimaan suunnitelman. Tämä suunnitelma koskee eläinlääkäripalveluiden järjestämistä sekä eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaa Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella. Ohjelman tarkoitus on lisätä valvonnan suunnitelmallisuutta ja laatua sekä yhtenäistää valvontaa ja varmistaa toiminnanharjoittajien samanarvoinen kohtelu. Tarkoituksena on myös kartoittaa eläinlääkäripalveluiden resurssien riittävyys eläinten terveydenhuolto- ja sairaanhoitopalveluihin. Kunnan on suunnitelmassaan osoitettava, että eläinlääkäripalvelut on järjestetty eläinlääkintähuoltolain vaatimusten mukaisesti.

Suunnitelman on aikanaan laatinut Äänekosken entinen kunnaneläinlääkäri Marja-Liisa Vihavainen kolmenkymmenen vuoden praktiikkakokemuksella sekä alueen, asiakkaiden ja työtehtävien tuntemuksella, ja suunnitelman on päivittänyt Laukaan ympäristöterveydenhuollon valvontaeläinlääkäri. Suunnitelman on päivittänyt valvontaeläinlääkärit joulukuussa 2025.

Eläinlääkintähuoltojärjestelmän yleiskuvaus ja tehtävät

Paikallistasolla eläinlääkintähuollon suunnittelu ja toteutus tehdään ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueilla. Yhteistoiminta-alue voi muodostua yhdestä tai useammasta kunnasta. Tässä ohjelmassa kunta tarkoittaa ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-aluetta.

Valtio ostaa kunnilta eläintautien vastustamista ja eläinsuojelua koskevia tehtäviä. Tehtävistä maksetaan kunnalle todellisia kustannuksia vastaava korvaus valtion varoista.

Kunnat järjestävät myös merkittävän osan eläinlääkäripalveluista kuten eläinlääkintähuoltolain edellyttämän peruseläinlääkäripalvelun arkipäivisin sekä kiireellisen eläinlääkäriavun kaikkina vuorokaudenaikoina.

Eläinlääkintähuoltolain keskeisenä tavoitteena on lisätä ennaltaehkäisevää toimintaa eläinlääkintähuollossa, ja kuntien on muun muassa peruseläinlääkäripalvelun osana järjestettävä tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon palveluja kysyntää vastaavasti.

Yksityiset eläinlääkäripalvelut kohdistuvat pääasiassa pieneläimiin ja hevosiin, mutta myös tuotantoeläimiä hoitavien yksityisten määrä on lisääntynyt. Yksityiset palveluntarjoajat vastaavat suurelta osin erikoiseläinlääkäritason palveluista, joita kunnatkin halutessaan voivat järjestää.

2 Toimintaympäristö ja sen muutokset

Ympäristöterveydenhuollon valvontayksikön muodostavat Laukaan kunta (isäntäkunta) ja Konneveden kunta. Viranomaisena ympäristövalvonnassa toimii lupa- ja valvontalautakunta, jossa on yhdeksän jäsentä: neljä jäsentä Laukaasta, kolme Hankasalmeelta ja kaksi Konnevedeltä. Hankasalmi on mukana toimialueessa rakennusvalvonnan ja ympäristönsuojelun osalta.

Yhteistoiminta-alueen muodostaminen helpottaa eläinlääkäreiden yhteistyötä, mahdollistaa keskinäisen työnjaon ja erikoistumisen sekä helpottaa valvontatyön jääviysongelmien ratkaisua. Eläinlääkäripalvelujen tarpeeseen vaikuttavat tuotantoeläintilojen väheneminen ja keskittyminen suurempiin yksiköihin. Tuotantoeläinten ennaltaehkäisevän terveydenhuollon merkitys kasvaa. Tavoitteena on eläinten hyvinvoinnin turvaaminen säännöllisen terveydenhuollon avulla. Terveydenhuollossa pyritään vähentämään sairauksien esiintyvyyttä ja sairauksista aiheutuvia ongelmia. Terveydenhuoltotyöllä pyritään myös neuvonnallisesti ehkäisemään eläinsuojelullisten ongelmien syntyä, mutta tilakokojen kasvu, maatalouden ahdinko ja tuottajien loppuun palaminen aiheuttavat lisähaasteita eläinten hyvinvoinnin kehitykselle.

Lemmikkieläinten ja hevosten määrät lisääntyvät edelleen ja niihin kohdistuviin eläinlääkintäpalveluihin asetetaan yhä suurempia odotuksia ja vaatimuksia.

Varsinkin lemmikkieläinpalveluita osataan arvostaa ja pidetään jopa paikkakunnalle muuton perusteina. Konnevesi ja Laukaa ovat ”kesämökkikuntia”. Yhteensä alueella on tuhansia kesäasuntoja, mikä lisää oleellisesti pieneläinten määrää ja laadukkaan palvelun tarvetta varsinkin kesällä ja loma-aikoina.

Myös hevostaloudella on merkittävä rooli eläinlääkäripalvelujen käyttäjänä sekä elinkeino- ja harrastetoimintana. Hevosten kasvatustoiminta lisääntyy, mikä lisää varsinkin kevät- ja kesäaikaan eläinlääkäreiden työtä hevosten varsotusten ja keinosiemennystoiminnan parissa.

Muita merkittäviä lain uudistuksia ovat kunnille asetettu velvoite maa- tai seutukunnallisen päivystyspalvelun toteuttamisesta ja valvontatehtävien toteutuksen turvaamiseen tähtäävä uudistus, jossa valtio osaa kunnilta muun muassa eläinsuojelu- ja eläintautilain mukaiset valvontatehtävät. Viimeksi mainittujen tehtävien hoitoon on valtio varannut määrärahan. Pääsääntöisesti valtion toivomuksena valvonnan toteutuksessa on yhteistoiminta-alueille perustettavat valvontaeläinlääkärien virat. Yhteistoiminta-alueelle perustettu valvontaeläinlääkäri virka mahdollistaa eläinsuojeluvalvonnan tehostamisen sekä jäävittömän hoitamisen. Eläinsuojelulain kokonaisuudistus on parhaillaan meneillään.

Laukaassa on enemmän eläinperäisiä elintarvikkeita käsitteleviä laitoksia, joten laitosvalvontatyö painottuu Laukaan alueelle.

Valvonnan painopisteet huomioidaan käytännön työssä Eläinlääkintähuollon valtakunnallisen ohjelman (EHO) 2026–2028 mukaisesti kohdennettuina.

3 Voimavarat

3.1 Resurssitarpeen kartoitus

Eläinlääkintähuollon resurssien arvioimiseksi on tehty resurssitarpeen kartoitus käyttäen apuna Ruokaviraston lomaketta (liite 1.).

3.2 Henkilöresurssit, vastuualueet ja työnjako

Tällä hetkellä Laukaassa on kaksi praktiikkaa tekevää kunnaneläinlääkäriä. Konnevedellä on yksi kunnaneläinlääkärin virka. Yhteistoiminta-alueen eläinlääkintähuoltosuunnitelma on tehty kahdella valvontaeläinlääkärin viralla ja nykyisen käytännön mukaisesti 3 kunnaneläinlääkärin työpanoksella. 0,5 kunnaneläinlääkärin työpanos myydään Jyväskylän yksikköön (Äänekoskelle).

Kunnaneläinlääkärien työnkuvassa on valvontatehtäviä, joissa he ovat hoitavina eläinlääkäreinä jäävejä. Tämän vuoksi Laukaaseen on perustettu valvontaeläinlääkärin virka, joka palvelee valvontatehtävissä koko aluetta. Lisäksi varsinkin Laukaan alueella on useita eläinperäisiä elintarvikkeita käsitteleviä laitoksia, joiden valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri. Lisäksi alueelle on perustettu toinen valvontaeläinlääkärin virka. Valvontaeläinlääkärit tekevät tarvittaessa töitä myös esim. Pohjoisen Keski-Suomen alueella erillisen sopimuksen mukaisesti. Tarvittaessa Pohjoisen Keski-Suomen valvontaeläinlääkärit tekevät töitä Laukaan ympäristöterveydenhuollon alueella.

Päivystys on hoidettu maakunnallisena eriyttynä päivystyksenä. Päivystysaikainen yhteydenotto on keskitetty. Suurelänpäivystyksen hoitavat kunnaneläinlääkärit vuorottelemalla maakunnan toisten kunnaneläinlääkärien kanssa. Pienelänpäivystys on ostettu yksityisiltä klinikoilta. Jyväskylä hallinnoi pienelänpäivystystä ja laskuttaa muita kuntia sopimuksen ja käyntimäärien mukaan.

Näillä järjestelyillä pystytään turvaamaan asianmukaiset palvelut ja jäävittömät valvonnat koko yhteistoiminta-alueella. Suunnitellut henkilöresurssit helpottavat eläinlääkärien työhönsidonnaisuutta, koska oma henkilöstö pystyy sijaistamaan lyhyet poissaolot, kuten lepopäivät päivystysten jälkeen ja lyhyet sairaslomat. Pidemmille lomille, kuten vuosilomille, hankitaan sijaisia.

Työnjako yhteistoiminta-alueella:

Eläinlääkintähuollon palvelut tuotetaan pääasiassa omalla henkilöstöllä. Kunnaneläinlääkärit huolehtivat peruseläinlääkintähuollosta ja terveydenhuollosta hyötyeläinten ja pieneläinten osalta Laukaan ja Konneveden alueella.

Pienelänpäivystyksen järjestämistapa on myös ostopalvelu. Kunnaneläinlääkärit vastaavat hyötyeläinpäivystyksestä.

Valvontaeläinlääkärien vastuualueeseen kuuluvat eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023), eläintautilain ja elintarvikelain mukaiset valvontatehtävät. Kunnaneläinlääkärit osallistuvat tarvittaessa valvontatehtävien toteutukseen jääviysnäkökohdat huomioiden. Varsinkin eläintautivalvonta on lähellä kunnaneläinlääkärien työtä ja aiheuttaa vähiten jääviysongelmia.

Tarkempi toimintayksikön työnjako ilmenee tehtäväkuvauksesta (liite 2).

Kunnaneläinlääkäreiden kunnalliset vastaanottotilat sijaitsevat Laukaassa ja Konnevedellä. Ympäristö-osaston toimistosihteeri toimii myös eläinlääkintähuollon toimistosihteerinä.

3.3 Henkilökunnan pätevyyden ja osaamisen varmistaminen

Valvonta-asetuksen (EY) N:o 882/2004 6. artiklan mukaan toimivaltaisen viranomaisen on varmistettava, että kaikki sen virallista valvontaa harjoittava henkilöstö pysyy ajan tasalla toimivaltansa alalla ja saa tarvittaessa säännöllistä lisäkoulutusta. Valvovalla kunnanviranomaisella tulee siis olla riittävä ja asianmukainen hallintomenettelyjen tuntemus. Riittävään osaamiseen kuuluu myös tehtävien edellyttämä kielitaito. Laissa eläinlääkäriin ammatin harjoittamisesta säädetään, että eläinlääkäriin ammatin harjoittaja on velvollinen ylläpitämään ammattitaitoaan sekä perehtymään ammattitoimintaansa koskeviin säännöksiin ja määräyksiin. Työnantajan tulee luoda edellytykset sille, että ammatinharjoittaja voi osallistua tarvittaessa ammatilliseen jatkokoulutukseen.

Ympäristöterveydenhuollon yhteisen valtakunnallisen valvontaohjelman mukaan työntekijöiden tulee osallistua täydennyskoulutuksiin vähintään kahdeksana päivänä henkeä kohti vuodessa. Yhteistoiminta-alueen budjetti pyritään laatimaan siten, että tavoite toteutuu. Tavoitteena on, että eläinlääkärit pääsisivät mahdollisimman paljon koulutuksiin oman mielenkiintonsa ja työtehtäviensä mukaisesti vähintään kahdeksana päivänä vuodessa. Valmiuseläinlääkäriin toimiva kunnaneläinlääkäri osallistuu vuosittain valmiuspäivään ja mahdollisiin valmiusharjoituksiin. Lisäksi eläinlääkärit voivat osallistua koulutuksiin omalla kustannuksellaan.

Laukaan toinen kunnaneläinlääkäri toimii Ruokaviraston valmiuseläinlääkäriin ja osallistuu vuosittain koulutuspäiville ja valmiusharjoituksiin.

Ennen työsuhteen solmimista varmistetaan henkilöstön pätevyys työ- ja opiskelutodistuksin sekä tarkistamalla eläinlääkäriin oikeudet Ruokaviraston ylläpitämästä eläinlääkärirekisteristä:

<https://www.ruokavirasto.fi/elaimet/elainlaakarit/elainlaakarirekisterit/>. Muissa EU/ETA-maissa kuin Suomessa eläinlääkäriin pätevyyden hankkineita henkilöitä valittaessa noudatetaan Ruokaviraston ohjetta 7858/04.01.00.01/2021/5.

Lemmikkieläinpäivystyksen tarjousasiakirjoissa on määritelty palvelun vähimmäistaso varustuksen ja henkilöstön koulutuksen suhteen.

3.4 Yksityinen palvelutarjonta

Yhteistoiminta-alueella yksityistä pieneläinlääkintäpalvelua tarjoavat yksityiset eläinklinikat. Hevosklinikka Laukaa on Vihtavuorella sijaitseva yksityinen hevossairaala, jossa hoidetaan jonkin verran myös pieneläimiä.

4 Tietojärjestelmät

Laitosvalvontakäynnit tallennetaan verkkoselainpohjaiseen VATI-tietojärjestelmään. Eläinsuojelukäynteistä laaditaan erilliset tarkastuspöytäkirjat, jotka tallennetaan organisaation sisäisen verkon Y-asemalle eläinsuojelun kansioon.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyy kiinteästi useita tietojärjestelmiä ja rekisterejä. Tuonnissa ja sisämarkkinakaupassa käytetään TRACES-järjestelmää. Laukaan ympäristöterveyshuollon yhteistoiminta-alueella praktikkokunnaneläinlääkärit ja valvontaeläinlääkäri käyttävät TRACES-sovellusta sisämarkkinakaupan terveystodistusten laadintaan, ja tavoitteena on, että kaikilla praktikkokunnaneläinlääkäreillä on valmius sovelluksen käyttämiseen. Valvontaeläinlääkäri käyttää lisäksi sovellusta sisämarkkinakaupan edellytysten täyttymisen valvontaan.

Eläintenpitäjärekisteri-sovellus on Ruokaviraston omistama sovellus, joka rekisteröi eläintenpitäjät ja pito-paikat. Sovellukseen rekisteröidään myös haaskaruokintapaikat. Sovellusta käyttää valvontaeläinlääkäri. Myös kunnaneläinlääkärit voivat hakea Ruokavirastosta käyttäjätunnuksia eläintenpitäjärekisteriin. Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvontaan liittyvät tiedot tallennetaan sähköisiin ja paperisiin tietokantoihin.

Tiedot lampaiden Maedi-Visna-valvontaohjelmiin kuuluvista tiloista ja ammattimaista eläintenpitoa harrastavista yksiköistä (hevostallit, tarhat, eläinhoitolat ym.), vesiviljelylaitosrekisterit, käyntidokumentit ja tutkimustulokset ovat Y-asemalla ja/tai kansioissa valvontaeläinlääkärin toimistolla.

Eläinsuojelukäyntien tarkastuspöytäkirjat skannataan sähköiseen muotoon Y-asemalle sekä kootaan allekirjoitettuna paperiversioina mappeihin valvontaeläinlääkärin toimistoon.

Kunnaneläinlääkärit käyttävät terveydenhuollon seurantajärjestelmää eli Nasevaa (naudat). Lisäksi heillä on käytössään eläinlääkäriohjelmisto (KliniQ-ohjelmisto), joka toimii potilaskortisto-, laskutus- ja lääkekirjanpito-ohjelmana.

5 Yhteistyö ja viestintä

5.1 Viranomaisten välinen yhteistyö ja tiedotus

Ruokavirasto ja paikallinen poliisi ovat tärkeimmät viranomaisyhteistyötahot. Muita yhteistyötahoja ovat ELY-keskus ja pelastusviranomaiset. Lisäksi yhteistyötä tehdään paikallisten sosiaaliviranomaisten kanssa. Terveysviranomaisten kanssa yhteistyömuotona on ruokamyrkytys-/tartuntatautityöryhmä, johon valvontaeläinlääkäri kuuluu.

Yhteistyötä ja yhteydenpitoa ylläpidetään puhelimitse ja sähköpostilla sekä palaverien, yhteistarkastuksien ja järjestämällä keskinäisiä koulutustilaisuuksia.

Yhteistyötä tehdään myös paikallisten vapaaehtoisten eläinsuojeluvalvojien kanssa.

Tiedotuksesta ja viranomaisten välisestä yhteistyöstä vastaa ympäristötoimenjohtaja.

5.2 Erityistilanneviestintä

Yhteistyöalueelle on laadittu oma valmiussuunnitelma, jossa viestintä kuvataan yhteistoiminta-alueen tarpeita vastaavasti. Erityistilanneviestinnästä vastaa ympäristötoimenjohtaja.

6 Maksut

Hyötyeläimet (suurikokoiset eläimet, joita ei voi kuljettaa klinikalle)

Päivystävän eläinlääkärin yhteystiedot saa soittamalla maksulliseen palvelunumeroon 0600 - 14600 (voimassaoleva hinta kerrotaan puhelun alussa).

Lemmikkieläimet

Päivystyspalveluiden tuottamisesta vastaa pieneläinklinikka.

Yhteyden päivystävään pieneläinklinikkaan saa soittamalla maksulliseen palvelunumeroon 0600 – 306084 (voimassaoleva hinta kerrotaan puhelun alussa).

Klinikkamaksu

Laukaan ja Konneveden pieneläinvastaanoitoilla on käytössä klinikkamaksu. Klinikkamaksu on vähäisistä toimenpiteistä 12 eur (sis. alv) ja vaativista toimenpiteistä tai useista samalla käynnillä tehtävistä vähäisistä toimenpiteistä 24 eur (sis. alv). Vähäisiä toimenpiteitä ovat esim. korva-, virtsa- tai ihonäytteen tutkiminen, kissa kastroatio tai sterilaatio ja hammaskiven poisto. Vaativia toimenpiteitä ovat esim. koiran kastroatio tai sterilaatio. Pelkästään eläintautien vastustamiseksi tehtävistä toimenpiteistä (esim. rokotus, terveystai pentutarkastus, sirutus) klinikkamaksua ei peritä. Lisätietoja saa kunnaneläinlääkäreiltä.

Yhteistoiminta-alueella on käytössä hyötyeläinten omistajille subventiot koskien matka- ja käyntimatkakorvausta (liite 3).

7 Valvonnan toimeenpano

Kunnan on huolehdittava eläintautilaissa, eläinsuojelulaissa, eläinten lääkitsemislaissa sekä sivutuotelain-säädännössä kunnaneläinlääkärille säädettyjen tai näiden lakien nojalla määrättyjen valvontatehtävien hoidon edellytysten järjestämisestä alueellisen suunnitelman ja valtakunnallisen ohjelman mukaisesti (ElhL 15§). Tarkemmin valvonnan toteuttaminen on kuvattu suunnitelman luvuissa 7.1–7.6.

7.1 Eläinten terveyden valvonta

7.1.1 Eläintautivalmius

Laukaan yhteistoiminta-alueella päävastuu eläintautivastustuksen toteutumisesta on valvontaeläinlääkärillä. Kunnaneläinlääkärit toimivat ”silminä, korvina ja käsinä” kentällä.

Laukaan kunnaneläinlääkäri toimii Ruokaviraston valmiuseläinlääkärinä ja osallistuu vuosittain valmiuspäiviin ja mahdollisiin joko aluehallintoviraston tai Ruokaviraston järjestämiin valmiusharjoituksiin. Myös Ruokaviraston järjestämiin tarttuvatautipäiviin pyritään osallistumaan mahdollisuuksien mukaan.

Ensisijaisesti valvonta- ja valmiuseläinlääkäri huolehtivat vaarallisten ja helposti leviävien tautitapausten selvittelystä, mutta asian niin vaatiessa yksi kunnaneläinlääkäri jää hoitamaan peruseläinlääkäripraktiikkaa muiden osallistuessa taudinpurkauksen hoitoon.

7.1.2 Eläintautiepäilyt ja -tapaukset

Tarttuvat eläintaudit jakautuvat lakisääteisesti vastustettaviin, ilmoitettaviin ja muihin tarttuviin eläintauteihin. Lakisääteisesti vastustettavat eläintaudit jaetaan edelleen helposti leviäviin, vaarallisiin ja valvottaviin eläintauteihin.

Epäily tarttuvan eläintaudin esiintymisestä voi syntyä pääsääntöisesti joko tilalla eläimen tai eläinryhmän kliinisten oireiden tai tuotannon tunnuslukujen muutosten perusteella tai näytteen tutkimuksen yhteydessä laboratoriossa. Kunnan- tai läänineläinlääkärin on viipymättä tutkittava eläin, jolla epäillään vastustettavaa tai uutta vakavaa eläintautia, ja arvioitava, onko kyseessä epäily, joka on syytä varmistaa lisätutkimuksilla. Joskus päätöksen lisänäytteidien ottamisesta tekee Ruokavirasto. Epäilyn kynnys on syytä pitää alhaisena, koska Suomen hyvä eläintautitilanne saattaa erityisesti lisääntyvän kansainvälisen eläinkaupan ja muun liikenteen vuoksi muuttua nopeasti. Jos kyseessä on virallinen eläintautiepäily, aluehallintovirasto voi antaa pitopaikalle välttämättömiä toimenpiteitä koskevan päätöksen taudin leviämisen estämiseksi. Päätöksen siitä, onko kyseessä virallinen eläintautiepäily, tekee aluehallintovirasto.

7.1.3 Eläintautien ilmoittaminen

Virka-aikana Laukaan yhteistoiminta-alueen praktikkoeläinlääkäri tekee viipymättä ilmoituksen vastustettavan eläintaudin epäilystä tai todetusta taudista pääsääntöisesti läänineläinlääkärille. Päivystysaikana päivystävä eläinlääkäri on suoraan yhteydessä päivystävään läänineläinlääkärin. Helposti leviävistä, vaarallisista eläintaudeista tai uusista vakavista eläintaudeista ilmoitetaan välittömästi, myös päivystysaikana. Valvottavista ja MMM:n asetuksessa 1010/2013 luetelluista eläintaudeista ilmoitetaan viimeistään seuraavana arkipäivänä. Muista tarttuvista eläintaudeista ilmoitetaan kuukausiyhteenvedossa. Vastustettavat ja ilmoitettavat eläintaudit on lueteltu lainsäädännön lisäksi Ruokaviraston internetsivuilla. Kukin Laukaan yhteistoiminta-alueen kunnaneläinlääkäri toimittaa kuukausiyhteenvedon alueellaan epäilystä tai todetuista eläintaudeista aluehallintovirastoon seuraavan kuun 15. päivään mennessä.

7.1.4 Zoonoosien valvonta

Kunnaneläinlääkäriä koskeva velvoite ilmoittaa erikseen lueteltujen zoonoosien esiintymisestä toimialueensa tartuntatautien torjunnasta vastaavalle terveyskeskuksen lääkärille on kirjattu eläintautien ilmoittamisesta ja mikrobikantojen toimittamisesta antaman asetuksen (1010/2013) 15 §:ään.

Kunnaneläinlääkäri ilmoittaa mahdollisista zoonooseista eli eläimistä ihmisiin tai päinvastoin tarttuvista taudeista tiedon kuntien tartuntataudeista vastaaville terveyskeskuslääkäreille sekä ruokamyrkytys- ja tartuntatautityöryhmälle.

7.1.5 Eläintauteja tutkivat laboratoriot

Vastustettavia eläintauteja voidaan tutkia vain Ruokaviraston omassa tai Ruokaviraston hyväksymässä laboratoriossa. Laukaan ympäristöterveydenhuollon kunnaneläinlääkärit lähettävät näytteet pääsääntöisesti Ruokavirastoon tai Movet-laboratorioon.

7.1.6 Pakollinen ja vapaaehtoinen terveysvalvonta

Terveysvalvontaohjelmiin kuuluvien tilojen lukumäärä ilmenee liitteestä 1.

Terveysvalvontaan liittyy säännöllinen käynti pitopaikoissa ja näytteenotto tai näytteenoton seuranta. Tilakäyntien tiheys riippuu eläintenpidon tarkoituksesta tai pitopaikan eläinten terveystilasta. Aluehallintovirasto antaa vapaaehtoiseen terveystilavalvontaan kuuluville pitopaikoille terveystilavalvontaa koskevan päätöksen. Pakolliseen terveystilavalvontaan kuuluville pitopaikoille ei anneta terveystilavalvontaa.

Yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkäri on koonnut rekisterit yhteen ja huolehtii terveystilavalvontaohjelmien noudattamisesta yhdessä kunnaneläinlääkärien kanssa.

Valvontaeläinlääkäri tai kunnaneläinlääkäri välittää terveystilavalvonnasta saadut tiedot aluehallintovirastolle.

Yhteistoiminta-alueella on yksi kanala, joka kuuluu pakolliseen salmonellavalvontaohjelmaan. Siipikarjan salmonellavalvonta toteutetaan Ruokaviraston ohjeen 15312/5 mukaisesti. Toimijan toteuttaman näytteenoton säädettyjen mukaisuus varmistetaan tarkastamalla näytteenottoon liittyvät asiakirjat viranomaisnäytteenoton yhteydessä. Parvissa toimitettujen saapumisilmoitukset vastaanottaa ja tallentaa valvontaeläinlääkäri. Toimijaa vastaa vapaaehtoisen terveystilavalvonnan kustannuksista.

Jos havaitaan seikkoja, joissa terveystilavalvontaohjelmia ei ole noudatettu, asia pyritään korjaamaan tapauskohtaisesti joko neuvonnalla, uusintänäytteenotoilla tai muulla asiaan kuuluvalla tavalla. Jatkuviissa laiminlyönnöissä pyydetään apua aluehallintovirastolta.

7.1.7 Vesiviljelylaitosten terveystilavalvonta

Vesiviljelylaitosten tarkastukset ja näytteenotto poikas- ja emokalalaitosten osalta toteutetaan Ruokaviraston määräämällä tavalla. Vapaaehtoisen BKD-terveystilavalvontaohjelman valvontaa toteutetaan emo- ja poikaskalalaitosten ja yhden Konnevedellä olevan luonnonravintolammikon kyseessä ollessa muun vesiviljelyn terveystarkkailun yhteydessä. Kohteita valvoo ja tarkastukset suorittaa valvontaeläinlääkäri. Valvonnan yhdenmukaisuuden ja valvojan pätevyyden varmistamiseksi valvontaeläinlääkäri perehtyy jokaisen valvomansa kalanviljelylaitoksen toimintaan ja osallistuu alan koulutuksiin säännöllisesti. Tarkastuksissa käytetään Ruokaviraston tarkastusta varten suunnittelemaa lomaketta, josta toimitetaan kopio laitokselle ja aluehallintovirastolle.

7.1.8 Muu eläintautivalvonta

Ruokavirasto pyytää vuosittain seurantanäytteiden ottamista erillisen suunnitelman mukaan. Näytteenoton toteutumisesta ja näytteiden ottamisesta määrääjässä vastaa valvontaeläinlääkäri. Tarvittaessa näytteenottoon osallistuvat praktikkokunnaneläinlääkärit.

Eläinten keinolliseen lisääntymiseen liittyy kunnaneläinlääkärille kuuluvia valvontatoimenpiteitä. Laukaan yhteistoiminta-alueella toimii yksi hevosten keinosiemennysasema, jonka valvonnasta vastaa valvontaeläinlääkäri.

Kyyhkyslakat. Laukaan yhteistoiminta-alueella ei ole kyyhkyslakkoja.

Eläintautivalmiuden ylläpitämiseksi rekisteröityjen harrastelintujen pitopaikkojen on oltava kunnan valvontaviranomaisen tiedossa. Valvontaviranomaisilla on tunnukset Eläintenpitäjä ja pitopaikkarekisterin sähköiseen asiointisovellukseen.

7.2 Eläinten merkitseminen ja rekisteröinti

Kunnaneläinlääkäri valvoo, että eläintunnistusjärjestelmälain vaatimuksia noudatetaan ja havaitessaan laiminlyöntejä ryhtyy toimenpiteisiin epäkohdan poistamiseksi.

7.3 Eläinten lääkitsemisen valvonta

Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkäri vastaa eläintenpitopaikkoja koskevien aluehallintoviraston määräysten toimeenpanemisesta.

7.4 Sisämarkkinakauppa, vienti ja tuonti

7.4.1 Sisämarkkinakauppa

Elävien eläinten ja niistä saatavien sukusolutuotteiden sisämarkkinakaupan ehdoista ja valvonnasta säädetään sellaisenaan sovellettavassa EU:n eläinterveyssäännöstössä 2016/429 ja sen nojalla annetuissa delegoiduissa asetuksissa ja täytäntöönpanoasetuksissa sekä EU:n valvonta-asetuksessa 2017/625. Eri viranomais- tahojen tehtävistä ja toimivallasta sisämarkkina-kaupassa säädetään puolestaan kansallisessa eläintautilaissa 76/2021. Aluehallintovirastot hyväksyvät eläintautilain 39§ nojalla alueensa sisämarkkinakauppaan hyväksytyt laitokset (mm. keinosiemennystoimijat ja siipikarjan vientilaitokset). Hyväksynnän ehtojen toteutumisen valvonnasta vastaa kunnaneläinlääkäri (Eläintautilaki 69§).

Toimijoiden, jotka siirtävät jäsenvaltiosta toiseen tiettyjä eläinlajeja, tuotteita, tai eläintaudin aiheuttajamikrobeja ja -loisia on haettava Ruokaviraston suostumusta tai lupaa (Eläintautilaki 49 ja 64 §) Ruokavirastosta.

Ruokavirasto ilmoittaa suostumuksista ja luvista aluehallintovirastoon ja aluehallintovirasto ilmoittaa kunnaneläinlääkärille tai muulle valvovalle virkaeläinlääkärille. Toimijalle tai viranomaiselle lähetettävä ohjeistus on viranomaisten käytössä Ruokaviraston internetsivuilla. Jos ohjeistus on laadittu yksittäistä toimijaa varten, siinä tapauksessa se lähetetään tiedoksi myös toimijan alueen aluehallintovirastolle. Avin on hyvä seurata oman alueen toimijoita siirtotapahtumissa. Seuranta voi tehdä esim. TRACES-järjestelmästä.

Ruokavirastoon rekisteröityneistä sisämarkkinakaupan tuojista ja viejistä saadut ilmoitukset ja tuontiluvat vastaanottaa ja arkistoi valvontaeläinlääkäri. Tuontieriä ei tarkastuksessa hyväksytä eikä vientieriä saa lähettää,

jollei virkaeläinlääkäri ole täysin varma ehtojen täyttymisestä. Epäselvissä tapauksissa käännetään aina läänineläinlääkäriin tai Ruokaviraston puoleen.

Sisämarkkinatuonti

Aluehallintovirasto ja kunnaneläinlääkäri seuraavat saapuvia eriä TRACES-järjestelmästä ja saapuneet erät tarkastetaan tarvittaessa. Suomeen saapuneet märehit, siat ja kameli- ja hirvieläimet tarkastetaan Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti 2-5 päivän sisällä saapumisesta. Kaikista kameli- ja hirvieläineristä otetaan verinäytteet seurantatutkimuksia varten kuten myös riskimaista siirretystä naudoista, vuohista ja lampaista. Sikojen osalta verinäytteet otetaan kaikista muista paitsi teuraaksi siirrettävistä sikaeristä. Muiden erien osalta suositellaan tarkastamaan (1-7 päivän sisällä saapumisesta) uusien toimijoiden osalta ensimmäinen saapunut erä ja seuraavien tarkastusten tarve arvioidaan ensimmäisen tarkastuksen perusteella. Kunkin toimijan osalta tulisi tarkastaa vähintään yksi saapunut erä vuodessa. Kunnaneläinlääkäri seuraa saapuvia eriä TRACES-järjestelmässä ja tekee saapuneiden erien tarkastuksia ilman aluehallintoviraston kehoitusta (DOCOM- asiakirjatarkastuksia 14 %, tunnistus 6 % ja fyysisiä 2 %).

Virkaeläinlääkäri on aina ryhdyttävä toimenpiteisiin, jos epäilee alueellaan olevan laittomasti tuotuja eriä.

Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkärit seuraa TRACES-järjestelmästä tulevia ilmoituksia sisämarkkinatuonneista ja suorittaa pääsääntöisesti tarvittavat tarkastukset. Praktikkokunnaneläinlääkärit ovat perehtyneet järjestelmän käyttöön ja osallistuvat tarvittaessa tarkastusten tekemiseen. Tarvittaessa perehdytystä hankitaan valvontaeläinlääkäriltä sekä osallistumalla Ruokaviraston antamaan koulutukseen.

Virkaeläinlääkäri raportoi sisämarkkinatuontierille tekemänsä tarkastukset TRACES-järjestelmään täyttämällä terveystodistuksen valvonta- eli III-osion. (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2017/625 artiklat 9-15, Eläintautilaki 76/2021 75§).

Valvontaeläinlääkäri ilmoittaa aluehallintovirastoon, jos saapuva erä ei täytä tuonnin ehtoja. Aluehallintovirasto tekee laittomista tuonneista hallintopäätökset. Näissä tilanteissa noudetaan kunnassa aluehallintovirastosta saatavia ohjeita ja päätöksiä. Päävastuu TRACES-todistusten seuraamisesta on aluehallintovirastossa.

Sisämarkkinavienti

Sisämarkkinaviennissä toimijan on pyydettävä valvovalta kunnaneläinlääkäriltä lähetettävien erien tarkastamista (poikkeuksena erät, joiden vientiin liittyvät tarkastukset ja asiakirjat voi tehdä myös toimija tai muu kuin virkaeläinlääkäri). Kaikille eläimille, kuten hyönteisille, matelijoille ja jyrsijöille ei ole eläintautiehtoja (muualta lainsäädännöstä voi tulla ehtoja: CITES, vieraslajit, metsästys- ja kalastuslaki). Kunnaneläinlääkäri tarkastaa lähetyksen ennen vientiä ja laatii tarkastuksen perusteella kyseisen eläinlajin ja tuotteen tiedot sisältävän terveystodistuksen TRACES-järjestelmässä (Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/429 ns. ”eläinterveyssäännöstö”, Komission delegoitu asetus 2020/688, Komission delegoitu asetus 2020/990, Eläintautilaki 76/2021 44§).

Jos viedään eläviä eläimiä toisen jäsenvaltion kautta EU:n ulkopuolelle, tulee tehdä myös sisämarkkinatodistus Tracesiin. Joissain tapauksissa sekä kolmasmaavienti- että sisämarkkina-todistus tehdään Tracesissa ja silloin samoilla tiedoilla voi tehdä molemmat todistukset.

Kunnaneläinlääkärit tarkistavat lähetyksen ennen vientiä Ruokaviraston ohjeiden mukaisesti ja laativat terveystodistuksen tarkastuksen perusteella. Todistukset ja tarkastukset tehdään viejän kustannuksella. Virkaeläinlääkäriin todistusta ei vaadita ei-kaupallisessa koirien, kissojen, hillerien ja frettien viennissä.

Valvontaeläinlääkäri täyttää TRACES -järjestelmässä terveystodistuksen (II-osan) ja, mikäli viejä ei ole rekisteröitynyt TRACES -järjestelmään, myös I-osan.

Virkaeläinlääkärit seuraavat mahdollista eristä vastaanottajamaassa saatavaa palautetta ja reagoivat siihen. Esim. TRACES-terveystodistuksen valvonta eli III-osion täyttö TRACES-järjestelmän kautta.

Vienti EU:n ulkopuolisiin maihin

Suomesta voidaan viedä EU:n ulkopuolelle vain sellaisia eläviä eläimiä tai eläimistä saatavia tuotteita, joiden alkuperästä voidaan riittävällä tavalla varmistua. Lisäksi elävien eläinten ja tuotteiden on oltava siten merkittyjä, että ne voidaan tunnistaa. Niiden eläinten ja tuotteiden, joiden viennille EU:n ulkopuolelle on EU-lainsäädännössä asetettu eläintautien vastustamiseen liittyviä vaatimuksia, on lisäksi täytettävä nämä vaatimukset. Viejiltä edellytetään rekisteröitymistä Ruokaviraston ylläpitämään viejärekisteriin. Toimija vastaa edellä mainittujen vaatimusten täyttymisestä sekä kohdemaan asettamien tuontivaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Jos vientierä kuljetetaan kohdemaahan muun kuin EU-jäsenvaltion kautta, toimija vastaa myös kauttakulkua koskevien vaatimusten selvittämisestä ja täyttymisestä. Myös eläinten kuljettamista koskevia säännöksiä on noudatettava. Virallisia eläinterveystodistuksia voivat vientiin myöntää ainoastaan kunnaneläinlääkärit, Ruokaviraston tarkastuseläinlääkärit ja poroteurastamoja valvovat aluehallintoviraston tarkastuseläinlääkärit. (Etl 76/2021 9luku, 54 §, 67 § ja 68 § § sekä MMMa 331/2021)

Viejä pyytää kunnaneläinlääkäriltä tarkastusta ja selvittää vientiehdot. Jos kyseisten eläinten tai tuotteiden viennistä on tehty sopimus kohdemaan ja Suomen tai EU:n välillä, viennissä on noudatettava tämän sopimuksen ehtoja ja viennissä käytettävä todistus laaditaan tämän sopimuksen mukaisesti (osa TRACES-järjestelmässä). Muussa tapauksessa Ruokavirasto laatii eläinlääkintätodistusten mallit kohdemaan ehtojen pohjalta. Lemmikkejä vietäessä kunnaneläinlääkäri voi laatia todistuksen viejän selvittämien ehtojen pohjalta. Todistukset toimitetaan Ruokavirastoon, jotta ne saataisiin tarvittaessa todistuksia myöntävien virkaeläinlääkärien ja muiden viejien tietoon.

Ruokavirastolla on käytössä joidenkin maiden kohdalla turvapapereille laadittuja todistuksia tai kansalliseen sähköiseen eCert-järjestelmään tehtyjä todistusmalleja. Turvapaperille laaditut todistukset ovat nähtävillä Pikantissa ja ne ovat kunnaneläinlääkäreiden tilattavissa Ruokavirastosta. Venäjän ja Tulliliiton alueelle vietävien eläinten ja eläinperäisten tuotteiden osalta todistuksia voivat tilata ja kirjoittaa vain kunnaneläinlääkärit, jotka ovat suorittaneet hyväksytysti ja Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti viennin valvonnan tentin ja koulutuksen. Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkäri ja kunnaneläinlääkäri koulutautuivat ja pätevoityivät viimeksi vuonna 2018.

Tarkastukset suorittavat ja todistukset laativat Laukaan yhteistoiminta-alueella elävien eläinten osalta ja eläinperäisten elintarvikkeiden osalta pääsääntöisesti valvontaeläinlääkäri. Toimenpiteiden kustannuksista vastaa viejä.

Tuonti EU:n ulkopuolelta ja eläinlääkinnällinen rajatarkastus

Tuodut erät eivät yleensä aiheuta toimenpiteitä alue- tai paikallistasolla. Mikäli aluehallintovirastosta tai Ruokavirastosta tulee määräyksiä näihin liittyen, valvontaeläinlääkäri toimii niiden mukaisesti.

Mikäli lemmikki on päässyt tullin ohi laittomasti Suomeen, puutteita voidaan todeta esimerkiksi eläinlääkärin vastaanotolla. Virkaeläinlääkärit ohjeistavat myös yksityisiä eläinlääkäreitä tekemään ilmoituksia tapauksissa, joissa yksityiselle eläinlääkärille tuodaan hoidettavaksi maahan tuotu kotieläin, jonka tuonti-asiakirjoissa havaitaan puutteita. Ilmoitukset ohjataan valvontaeläinlääkärille, joka tarkastaa kyseessä olevan eläimen sekä saatavissa olevat asiakirjat. Mikäli valvontaeläinlääkäri havaitsee tuonnin tapahtuneen määräysten vastaisesti, ilmoittaa valvontaeläinlääkäri asiasta Ruokavirastoon. Ruokavirasto tekee mahdolliset hallintopäätökset.

7.5 Eläinten hyvinvoinnin valvonta

Eläinten hyvinvoinnin valvonnalla tarkoitetaan eläinten hyvinvoinnista annetun lain (693/2023) sekä sen nojalla annettujen säädösten perusteella tehtävää eläinsuojeluvalvontaa. Alueellisten ja paikallisten eläinsuojeluviranomaisten tehtävänä on valvoa, että eläimiä hoidetaan, kohdellaan, käytetään ja kuljetetaan eläinsuojelusäädösten mukaisesti. Kunnaneläinlääkäri, valvontaeläinlääkäri ja poliisi valvovat eläinten hyvinvoinnista annetun lain, eläinkuljetuslain ja eläinkuljetusasetuksen sekä niiden nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella. Eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja sen nojalla annettujen säännösten ja määräysten noudattamista kunnan alueella valvoo lisäksi kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitava viranhaltija (terveystarkastaja).

Eläinsuojeluilmoitukset ohjataan Laukaan yhteistoiminta-alueella valvontaeläinlääkärille.

Eläinsuojeluasioiden hoito kuuluu pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärille, mutta myös kunnaneläinlääkärit voivat osallistua eläinsuojelutyöhön jääviysnäkökohdat huomioiden.

Eläinsuojelutarkastuksista tehdään aina kirjallinen tarkastuspöytäkirja, joka toimitetaan eläimen omistajalle postitse tiedoksi ja mahdollinen päätös todisteellisesti (saantitodistus, asiakirjan toimittaminen henkilökohtaisesti, haastemiehen välityksellä) tiedoksi valitusosoituksineen.

Valvontaeläinlääkäri vastaa Laukaan yhteistoiminta-alueella eläinsuojeluvalvonnan toteutumisesta. Hän suorittaa pääsääntöisesti tarkastukset ja tekee tarkastuspöytäkirjat ja päätökset. Tarvittaessa tarkastuksia tehdään yhdessä kunnaneläinlääkärin, terveystarkastajan, aluehallintoviraston valtuuttaman eläinsuojeluvalvojan tai vapaaehtoisen eläinsuojeluvalvojan kanssa. Kunnaneläinlääkärin tekemät tarkastuskertomukset ja päätökset tallennetaan tulostettuina ja allekirjoitettuina valvontaeläinlääkärin toimistossa oleviin eläinsuojelukansioihin sekä word- ja pdf-muodossa Y-asemalle. Kaikista tarkastuskertomuksista ja päätöksistä lähetetään kopiot aluehallintovirastolle. Aluehallintovirastolle tulee 2024 vuoden alusta toimittaa asiakirjat erillisen lomakelinkin kautta eikä asiakirjoja toimiteta enää sähköpostitse. Tällä tavalla pystytään tilastoimaan tarkastusten määriä sekä eri tarkastus syitä. Tarvittaessa kunnan on mahdollista saada alue-

hallintovirastolta tilastoja tehdyistä tarkastuksista. Kaikki eläinsuojelupäätökset lähetetään tiedoksi poliisille saatteen kera. Saatteesta ilmenee, annetaanko päätös vain tiedoksi vai pyydetäänkö asiassa harkitsemaan esitutkintaa tai sakkomenettelyä.

Havaittaessa eläinsuojelutarkastuksella eläinsuojelusäädösten vastaista menettelyä ryhdytään tarvittaviin pakkotoimiin (eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi). Pakkotoimien toteuttamiselle annetaan määräaika, minkä umpeuduttua tehdään kohteeseen uusintatarkastus. Jos uusintatarkastuksella havaitaan, että annettuja määräyksiä tai kieltoja ei ole edelleenkään noudatettu, annetaan tilanteesta riippuen uusi määräaika tai voidaan esittää aluehallintovirastolle, että se tehostaisi annettua määräystä tai kieltä eläinsuojelulain 103 §:n mukaisella uhkasakolla.

Aina tarvittaessa pyydetään apua aluehallintovirastosta.

Eläinsuojelurikkomustapauksissa lähetetään eläinsuojelutarkastuspäätöksestä kopio sekä mahdolliset muut dokumentit (kuten valokuvat) Sisä-Suomen poliisilaitokselle.

Virka-apua tarkastuksen turvaamiseksi pyydetään etukäteen Sisä-Suomen poliisilaitokselta sähköpostitse siihen tarkoitetulla lomakkeella tai jos virka-avun tarve ilmenee tarkastuksen yhteydessä yllättäen hätäkeskuksesta puhelimitse.

Eläintenhyvinvointilain 97§:n mukaisissa kiireisissä tapauksissa eläimille voidaan hankkia hoitoa muualta tai hankkia eläimille hoitaja paikan päälle. Eläimille voidaan hankkia myös rehua tai muita eläimen hyvinvoinnin kannalta ehdottoman välttämättömiä aineita. Lemmikkieläinten vakavissa laiminlyöntitapauksissa päädytään eläinten hyvinvointilain 97 §:n nojalla useimmiten eläinten kiireelliseen haltuunottoon. Eläin toimitetaan pääsääntöisesti johonkin yhteistoiminta-alueen löytöeläinten hoitopaikkaan. Tuotantoeläimille järjestetään yleensä joko rehua ja hoitaja paikan päälle. Jos eläinten hoitoa ei ole mahdollista tai tarkoituksenmukaista järjestää, eläimet voidaan eläinten hyvinvointilain 98 §:n nojalla myös lopettaa, toimittaa teurastettavaksi tai myydä käyvistä hinnoista. Nämä toimenpiteet suoritetaan eläinten omistajan kustannuksella.

Eläinkuljetukset. Aluehallintovirastot myöntävät hakemuksesta kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvia kuljetuksia suorittaville henkilöille ja yrityksille eläinkuljettajaluvat ja niihin liittyvät kuljetusvälineen hyväksymistodistukset sekä kuljettajan ja hoitajan pätevyystodistukset. (EKL 5 luku, eläinkuljetusasetus artikkelit 6-7 ja 10-11).

Kaupallisten eläinkuljetusten valvonnasta säädetään valvonta-asetuksen 9-15 artiklassa. Jos muussa kuin kaupallisen toiminnan yhteydessä tapahtuvassa kuljetuksessa on aihetta epäillä, että eläintä kuljetetaan lain vastaisesti, valvontaviranomaisella on oikeus suorittaa tarkastus. Poliisi ja Tulli voivat suorittaa tarkastuksen ilman epäilyäkin. Sama oikeus on Ruokavirastolla teurastamon, rajatarkastusaseman ja poistumispaikan alueella ja Lapin aluehallintovirastolla poroteurastamon alueella.

Ruokavirasto voi määrätä aluehallintoviraston tekemään tarkastuksen tai tarkastuksia eläinten kuljetusta koskevien säädösten noudattamisen valvomiseksi taikka Suomea sitovan kansainvälisen sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi tai Euroopan unionin lainsäädännön niin edellyttäessä. Aluehallintovirasto voi päättää vastaavista tarkastuksista myös omassa valvonnassaan tai määrätä virkaeläinlääkärit tekemään tarkastuksia. (EKL 28 §)

Kunnaneläinlääkärit ja aluehallintovirastot tekevät EU:n jäsenvaltioiden välisten sekä kolmansista maista ja kolmansiin maihin suoritettavien tiettyjen eläinlajien pitkien kuljetusten reittisuunnitelmiin liittyvät tarkastukset ja muut toimenpiteet. (eläinkuljetusasetus artikla 14)

7.5.1 Epäilyyn perustuva eläinsuojelutarkastus

Epäiltäessä, että eläintä hoidetaan, kohdellaan tai käytetään eläinten hyvinvoinnista annetun lain tai sen nojalla annettujen säännösten tai määräysten tai lopetusasetuksen vastaisella tavalla, aluehallintovirastolla, kunnaneläinlääkärillä, kunnan terveydensuojeluvalvontaa hoitavalla viranhaltijalla, poliisilla. Tarkastuksen tekijällä on oikeus päästä kaikkiin tiloihin, joissa eläimiä pidetään. Eläinsuojelutarkastuksen suorittajalla on oikeus tarvittaessa ottaa korvauksetta tarkastusta varten tarvittavia näytteitä. Käynnillä tarkastetaan paitsi itse eläimet ja eläinten pitopaikka ja pitopaikan olosuhteet, myös eläimiä varten tarkoitettu ruoka ja juoma sekä välineet ja varusteet. Käynnillä voidaan tarkastaa myös luvan- ja ilmoituksenvaraisen toiminnan edellyttämä eläinluettelo, tuotantoeläimiä koskeva kirjanpito sekä lopetusasetuksessa edellytetyt asiakirjat.

Vaikeimpien eläinsuojelutehtävien osalta kunnan virkaeläinlääkäri voi kuitenkin pyytää tarkastuksen ja päätöksen tekemistä yhteistyössä aluehallintoviraston läänineläinlääkärin kanssa tai pyytää tehtävän siirtämistä kunnan virkaeläinlääkäriltä aluehallintovirastolle. Kunnan virkaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen hoitamiseen apua aluehallintoviraston läänineläinlääkäriltä esimerkiksi tilanteessa, jossa tarkastuskohhteessa on useita eläimiä, joiden osalta on tarve ryhtyä eläinten hyvinvointilain 97 §:n mukaisiin välittömiin toimenpiteisiin eläinten hyvinvoinnin turvaamiseksi. Kunnan virkaeläinlääkäri voi pyytää tapauksen siirtoa aluehallintovirastolle esimerkiksi tilanteessa, jossa toimija ei ole noudattanut hänelle toistuvasti annettuja kieltoja tai määräyksiä, ja kieltoa tai määräystä on tarvetta tehostaa uhkasakolla.

Valvontaeläinlääkärin tai kunnaneläinlääkärin tietoon tulleet tapaukset (joko suoraan tai eläinsuojeluvalvojan kautta) käydään katsomassa pääsääntöisesti valvontaeläinlääkärin toimesta. Myös kunnaneläinlääkäri voi tehdä eläinsuojelukäyntejä tai olla mukana valvontaeläinlääkärin apuna. Samoin eläinsuojeluneuvoja tai aluehallintoviraston valtuuttama eläinsuojeluvalvoja (tällä hetkellä Keski-Suomessa ei ole AVI:n valtuuttamia eläinsuojeluvalvojia) voi olla mukana käynneillä.

Aluehallintovirastojen valtuuttamat eläinsuojeluvalvojat voivat suorittaa epäilyyn perustuvia eläinsuojelutarkastuksia sekä luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuvia tarkastuksia. Aluehallintoviraston valtuuttamalla eläinsuojeluvalvojalla on oikeus tehdä eläinsuojelutarkastuksia muissa kuin kotirauhan piirissä olevissa eläinten pitopaikoissa. Kotirauhan piiriin kohdistuvassa tarkastuksessa eläinsuojeluvalvoja voi kuitenkin tarkastusoikeutensa rajoissa tarvittaessa avustaa viranomasta. Jos eläinsuojeluvalvoja havaitsee eläintenpidossa sellaisia epäkohtia, jotka edellyttävät kieltoja, määräyksiä tai eläinsuojelulain mukaisia kiireellisiä toimenpiteitä, eläinsuojeluvalvojan on otettava yhteyttä eläinsuojeluviranomaisiin.

Eläinsuojelukäynneillä pyritään mahdollisuuksien mukaan huomioimaan esteellisyys, siksi valvontaeläinlääkäri on ensisijainen valvontakäynnin tekijä. Poliisilta on mahdollista pyytää virka-apua tai taustatietoja valvontakohteesta.

7.5.2 Löytöeläimet

Eläinten hyvinvointilain 26 §:n mukaan kunnan on huolehdittava alueellaan irrallaan tavattujen ja talteen otettujen koirien ja kissojen sekä muiden vastaavien pienikokoisten seura- ja harrastuseläinten tilapäisen hoidon järjestämisestä.

Karaja Works / Katri Karajalehto huolehtii Laukaan ja Konneveden kunnan alueella irrallaan tavattujen ja talteenotettujen koirien, kissojen ja muiden vastaavien pienikokoisten seuraläimien tilapäisen hoidon järjestämisestä.

Eläimiä säilytetään 15 vrk:n ajan, mikäli omistaja ei ole niitä sitä ennen noutanut. Hoitopäivistä peritään maksu eläimen omistajalta. Mikäli eläimiä ei noudeta, niille pyritään löytämään sijaiskoti.

Yksi pidemmän aikavälin tavoite eläinsuojelulain mukaisten kunnan tehtävien hoidossa on löytää lain 26 §:n mukaisten löytöeläinpalveluiden järjestelijäksi ympäristöterveydenhuoltoa soveliaampi organisaatio. Yleisesti ympäristöterveydenhuolto on Suomessa (alan asiantuntemuksensa vuoksi) ollut löytöeläinpalveluiden järjestäjätaho, mutta tähän malliin sisältyy jääviysongelma. Ympäristöterveydenhuollon pääasiallinen rooli eläinsuojelussa on valvoa lain noudattamista. Koska löytöeläinpalveluiden tuottamisen järjestäminen on valvonnan kohde, valvovan viranomaisen ei tulisi olla palvelun järjestämisestä vastuussa. Tähän ongelmaan odotetaan ratkaisua uuden eläinsuojelulainsäädännön voimaantullessa.

7.5.3 Luvan- ja ilmoituksenvaraiseen toimintaan ilman epäilyä kohdistuva tarkastus

Tarkastuksia voidaan tehdä myös ilman epäilyä eläinten hyvinvointilainsäädännön rikkomisesta sellaisiin paikkoihin, joissa toiminta edellyttää eläinten hyvinvointilaissa tarkoitetun luvan hakemista aluehallintovirastolta tai ilmoituksen tekemistä aluehallintovirastolle. Tällaisia paikkoja ovat esimerkiksi sirkukset, eläintarhat ja -näyttelyt, kotieläinpihat, eläinkaupat, pieneläinhoitolat, suuret kennelit sekä ravi- ja ratsastustallit, riistaeläintarhat, luonnonvaraisten eläinlajien tuotantotarhat, avuttomassa tilassa olevien luonnonvaraisten eläinten hoitolatoimintaa harjoittavat paikat sekä paikat, joissa harjoitetaan eläinten lopetustoimintaa. Ilman epäilyä tarkastuksia saadaan tehdä myös eläinkilpailuihin ja -näyttelyihin ja muihin vastaaviin tilaisuuksiin. (EhL 78 §). Pääsääntöisesti tarkastukset tehdään vuosittain. Riskiperusteisesti voidaan tarkastustiheyttä muuttaa (1-3 vuoden välein).

Pysyviä eläinnäyttelyitä valvoo luvan myöntämisen jälkeen kunnallinen valvontaviranomainen seuraavien riskinarviointiperusteiden mukaisesti:

- Kohteessa, joissa on suuri eläinmäärä (yli kymmenen eläinlajia tai yli 50 eläinyksilöä) valvonta tehdään vuosittain.
- Kohteissa, joissa eläinmäärä on vähäinen, voidaan kohteet tarkastaa kolmen vuoden välein, jos tarkastuksilla ei ole havaittu epäkohtia.
- Jos tarkastuksella havaitaan epäkohtia, tarkastetaan kohde vuoden välein, kunnes kahtena peräkkäisenä vuonna ei ole havaittu epäkohtia.

Ilmoituksenvaraisia kohteita valvoo kunnallinen viranomainen seuraavien riskinarviointiperusteiden mukaisesti:

- Ensimmäinen käynti tehdään mahdollisimman pian ilmoituksen tultua.
- Jos tarkastuksella ei havaita puutteita voidaan arvioida kohde matalariskiseksi, jolloin tarkastukset voidaan suorittaa kolmen vuoden välein.
- Mikäli kohteessa havaitaan puutteita tai sinne tulee käynti epäilyyn perustuen, tarkastetaan kohde vuosittain, kunnes kahtena peräkkäisenä vuotena ei ole havaittu puutteita. Tarkastuskertomuksesta tulee käydä ilmi, että kyse on ilmoituksenvaraisesta kohteesta.

Jos toiminta ilmoituksenvaraisen kohteen toistuvien tai pitkittyvien eläinsuojelupuutteiden johdosta on toistuvasti säädösten vastaista, on harkittava ilmoituksenvaraisen toiminnan kieltämistä. Ilmoituksenvaraisten kohteiden eläinsuojelukäynteihin liittyvät asiakirjat tulee tällaisessa tapauksessa lähettää aluehallintoviraston kirjaamoon saatteella ”pyydetään arvioimaan ilmoituksenvaraisen toiminnan kieltämistä”. Arvioinnin ja päätöksen toiminnan kieltämisestä tekee aluehallintovirasto.

Valvontaeläinlääkäri hoitaa yhteistoiminta-alueen tarkastukset. Kunnaneläinlääkärit seuraavat tilannetta kentällä ja kehottavat uusia yrittäjiä tekemään ilmoituksen aluehallintovirastoon. Aluehallintoviraston tulee lähettää kopio ilmoituksesta kuntaan.

Laukaan yhteistoiminta-alueen luvan- ja ilmoituksenvaraisten kohteiden lukumäärä on 35 kappaletta, joista suurin osa on hevostalleja. Lisäksi kenneleitä ja eläinhoitoloita on useampi.

7.6 Eläimistä saatavat sivutuotteet

7.6.1 Sivutuotealan laitosten hyväksyntä ja rekisteröinti

Valvontaeläinlääkäri huolehtii sellaisesta sivutuotealan laitosten hyväksymisestä, joka on määrätty kunnan tehtäväksi.

Kunnaneläinlääkäri hyväksyy polttolaitokset, rinnakkaispolttolaitokset ja johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitus hävittää polttamalla tai hyväksytylle kaatopaikalle toimittamalla.

Kunnaneläinlääkäri rekisteröi osan teknisistä laitoksista, johdettujen tuotteiden varastointilaitokset silloin, kun tuotteet on tarkoitettu tekniseen käyttöön sekä toimijat, jotka käyttävät sivutuotteita erityisiin ruokintatarkoituksiin.

Hyväksyntä- ja rekisteröintipäätökset on ilmoitettava viipymättä Ruokavirastoon. Ruokaviraston nettisivuilla ylläpidettävältä hyväksytyjen ja rekisteröityjen sivutuotealan laitosten listalta on nähtävissä ajantasainen luettelo laitoksista ja niiden sijainnista. Valvontaviranomaiset toimittavat hyväksyntään ja valvontaan liittyvät tarkastuskertomukset Ruokaviraston sivutuotejaostoon.

Laukaan yhteistoiminta-alueella on tällä hetkellä kaksi valvontaeläinlääkäriä valvottavaa sivutuotealan laitosta. Valvonta toteutetaan aluehallintovirastolta saatujen ohjeiden ja suunnitelman mukaan.

7.6.2 Sivutuotteita käyttävien ja hävittävien toimijoiden valvonta

Laukaan yhteistoiminta-alueella haaskailmoitukset vastaanottaa valvontaeläinlääkäri.

Aloitettaessa haaskatoiminta (käsittelemättömien sivutuotteiden käyttö luonnonvaraisten eläinten ruokinnassa), on toiminnasta tehtävä ilmoitus haaskapaikkarekisteriin. Ilmoitus on tehtävä ennen haaskaruokinnan aloittamista viemällä haaskapaikan tiedot haaskapaikkarekisteriin Eläintenpitäjä- ja pitopaikkarekisterin (EPR) sähköisen asioinnin sovelluksen kautta (Sivutuotelaki 33 a §). Sähköisen asioinnin kautta voi myös päivittää aiemmin ilmoitettuja tietoja. Rekisteröinti-ilmoitus on mahdollista toimittaa myös kunnaneläinlääkärille, joka vie tiedot haaskapaikkarekisteriin.

Sivutuotelain nojalla annetun asetuksen MMMa 783/2015 mukaan haaskatoimijan on ilmoitettava kuukausittain haaskaruokintapaikkaan toimitettujen sivutuotteiden määrä. Tiedot on ilmoitettava sekä sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueelta sivutuotteet kerätään, että sille kunnaneläinlääkärille, jonka toimialueella sivutuotteet käytetään. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden käytöstä haaskaruokinnassa. Kirjanpito tarkastetaan haaskatoiminnan tarkastuksella.

Valvontaeläinlääkäri valvoo haaskapaikkojen kirjanpitoa ja tarvittaessa tekee fyysisiä tarkastuksia haaskapaikoille Ruokaviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Laukaan yhteistoiminta-alue ei ole märehitijöiden osalta niin kutsuttua syrjäistä aluetta, joten märehitijöitä ei saa alueella haudata.

Kunnaneläinlääkäri valvoo toimialueellaan tapahtuvaa raatojen keräilyä ja hävittämistä hautaamalla. Valvonta tehdään muun tilalla tapahtuvan valvonnan yhteydessä tai epäiltäessä väärinkäytöksiä. Keräilyalueella tehdään lisäksi kohdennettuja tarkastuksia tiloille, joilla Ruokaviraston toimittamien nautarekisteristä ja lammas- ja vuohirekisteristä ajettujen hävitysraporttien perusteella raatoja hävitetään säädösten vastaisesti. Sikojen osalta poistoilmoitukset voi kunnaneläinlääkäri itse tarkistaa sikarekisteristä. Toimijan on pidettävä kirjaa sivutuotteiden hautaamisista.

Mikäli säädöksiä on rikottu, toimijoille annetaan kehoituksia ja määräyksiä säädösten vastaisuuden poistamiseksi. Mahdolliset pakkokeinopäätökset toimitetaan aluehallintovirastoon ja Ruokavirastoon mahdollisimman nopeasti.

7.7 Tukivalvonta

Valvontaeläinlääkäri huolehtii niistä perusvalvonnoista, joihin liittyy täydentävien ehtojen tarkastuksia. Hän huolehtii myös pöytäkirjojen lähettämisestä määräajassa aluehallintovirastoon. Aluehallintoviraston tulee saada kunnalta riittävän nopeasti riittävät tiedot niistä perustarkastuksista, joissa havaitaan mahdollisia aluehallintoviraston vastuulle kuuluvia täydentävien ehtojen indikaattorien laiminlyöntejä. Täydentävien ehtojen vaatimusten noudattaminen on EU:n kokonaan rahoittamien suorien tukien ja tiettyjen osarahoitteisten tukien sekä eräiden kansallisten viljelijätukien ehtona. Perustarkastusten (muun muassa eläinsuojelu- ja maitohygieniatarkastukset) pöytäkirjat toimitetaan aluehallintovirastoon mahdollisimman pian tarkastuksen jälkeen. Tavoiteaika on kaksi viikkoa. Tarvittaessa tarkastuksen tehnyt kunnaneläinlääkäri ottaa yhteyttä aluehallintovirastoon heti tarkastuksen jälkeen puhelimitse tai sähköpostitse.

8 Eläinlääkäripalvelujen toimeenpano

Kunnan on huolehdittava siitä, että sen järjestämien ja ostopalveluna hankkimien eläinlääkäripalveluiden on oltava eläinlääketieteellisesti asianmukaisia. Kunnan on seurattava palvelun saatavuutta, riittävyyttä ja laatua osana ympäristöterveydenhuollon laadunvalvontaa.

8.1 Peruseläinlääkäripalvelu

Laukaan yhteistoiminta-alueen on järjestettävä arkipäivisin virka-aikana saatavilla oleva peruseläinlääkäripalvelu asukkaidensa pitämiä kotieläimiä varten sekä sellaisten yhteisöjen pitämiä kotieläimiä varten, joilla on kotipaikka sen alueella. Muita kotieläimiä kuin hyötyeläimiä varten tämä palvelu on kuitenkin järjestettävä vain, jos palvelua ei ole muuten saatavilla yhteistoiminta-alueella. (ElhL 11 §)

Kaikkia kunnan alueella pidettäviä hyötyeläimiä varten kunnan on kuitenkin järjestettävä arkipäivisin virka-aikana eläinlääkärin käynnin eläintenpitopaikassa mahdollistava peruseläinlääkäripalvelu. (ElhL 11 §)

Eläinlääkintähuoltolain mukaan hyötyeläimiä ovat alkutuotannossa ja muussa elinkeinotoiminnassa sekä ihmisille tarpeellisissa työsuorituksissa käytettävät eläimet. (ElhL 3 §)

Hyötyeläimiä eivät lain perustelujen mukaan ole seura-, harraste- tai kilpailutoiminnassa käytettävät eläimet. Kunta ei ole velvoitettu järjestämään peruseläinlääkintäpalvelua muille kotieläimille kuin hyötyeläimille niiltä osin, kun yhteistoiminta-alueella olevat yksityiset eläinlääkärit tai eläinlääkäriasemat tyydyttävät palvelujen kysynnän.

Kunnan on omassa eläinlääkintähuollon suunnitelmassa osoitettava, että yksityisiä eläinlääkäripalveluja on määrällisesti ja laadullisesti riittävinä ja keskeytyksettä saatavissa, jos kunta ei itse järjestä peruseläinlääkintäpalvelua kaikille kotieläimille. Kunnan on varauduttava hoitamaan muita kuin hyötyeläimiä, jos yksityinen palvelutarjonta osoittautuu riittämättömäksi tai keskeytyy.

Ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueita muodostettaessa on keskeisenä tavoitteena ollut eläinlääkäreiden mielekkään työnjaon ja erikoistumisen mahdollistaminen ja tukeminen. Tämä tulee huomioida paitsi valvontatehtävien eriyttämisellä praktiikasta, myös praktikkojen keskinäisessä työnjaossa sekä ajanvarausperiaatteella hoidettavien tehtävien kuten terveydenhuollon eriyttämisellä akuuttipraktiikasta.

Peruseläinlääkäripalveluun kuuluva sairaanhoito on kliinisesti sairaan eläimen perustutkimus, hoidontarpeen arviointi sekä hoito tai lähettäminen jatkohoitoon.

Peruseläinlääkäripalveluihin kuuluvat kirurgiset leikkaukset niiltä osin, kun ne pystytään tekemään tavanomaisissa vastaanottotiloissa, hoitotiloissa tai eläinsuojissa ilman erityistyövälineitä.

Ennaltaehkäisevä toiminta, joka tähtää eläinten terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoon, kuuluu peruseläinlääkäripalveluihin. Rokotukset, loishäädöt, kissojen sterilisaatiot, koirien ja kissojen kastratiot sekä märehitijöiden, sikojen ja hevosten lisääntymiseen liittyvät tarkastukset ja hoidot kuuluvat normaaliin palveluun. Peruseläinlääkäripalveluun kuuluu myös kotieläinten ja vastaanotolle tuotujen luonnonvaraisten eläinten lopetus eläinsuojelullisista syistä sekä kotieläinten lopetus sairauden perusteella tai omistajan pyynnöstä. Kotieläimen terveydentilan toteaminen ja todistusten kirjoittaminen klinisen tutkimuksen perusteella kuuluu myös peruspalveluihin.

Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella asiakkailta on mahdollisuus saada maksutonta puhelinneuvontaa virka-aikana. Eläinlääkärin ollessa toimenpiteessä voi jättää soittopyynnön puhelinvastaajaan.

Peruseläinlääkäripalvelut pyritään tuottamaan asiakkaille mahdollisimman sujuvasti virka-ajan puitteissa.

8.2 Tuotantoeläinten terveydenhuolto

Kunnan on järjestettävä terveydenhuollon palvelut kotieläimille, joita varten on olemassa valtakunnallinen terveydenhuolto-ohjelma ja asianmukainen toteutumisen seurantajärjestelmä. Tällä hetkellä tällaisia ohjelmia ovat nautatiloille tarkoitettu Naseva ja sikatiloille tarkoitettu Sikava. (ElhL 11 § ja 12 §)

Tuotantoeläinten terveydenhuolto ylläpitää ja edistää eläinten terveyttä ja hyvinvointia sekä lisää osaltaan elintarviketurvallisuutta. Kunnan on suunnitelmissaan esitettävä, miten se on varmistanut, että terveydenhuoltopalveluja on saatavissa kysyntää vastaavasti.

Terveydenhuoltosopimuksia on yhteistoiminta-alueella nautatilojen kanssa solmittu 65 kappaletta, kattuen noin 95 prosenttia nautatiloista. Sikatilat (1 kpl) kuuluvat kaikki terveydenhuoltojärjestelmään (Kauppinen Pekka, sopimus Sanna Nikusen kanssa).

Lähes kaikki terveydenhuoltosopimukset on tehty alueen kunnaneläinlääkäreiden kanssa.

Kaikkien halukkaiden tilojen kanssa on pystytty ja pystytään solmimaan terveydenhuoltosopimus. Terveydenhuoltokäynnit pystytään pääsääntöisesti tekemään yhteistoiminta-alueella suunnitelmallisesti ja ajallaan.

Suurin syy, miksi TH-sopimustilojen määrä nautapuolella ei ole isompi, on tuottajien haluttomuus liittyä ohjelmaan. Alueella on paljon pieniä tiloja, esimerkiksi pieniä lihanautatiloja tai muutaman vuoden päästä lopettelevia tiloja, jotka eivät ole halunneet liittyä terveydenhuolto-ohjelmaan.

Sikatiloista kaikki tilat kuuluvat Sikavaan. Sikatilat saavat taloudellista hyötyä kuulumisestaan ohjelmaan sianlihan hinnassa. Nautapuolella näin ei ole. Terveydenhuoltotyötä pitäisi saada markkinoitua sillä, että se jo sinällään ilman tuotteille tulevaa lisähintaa parantaa tilojen taloutta terveiden ja paremmin voivien eläinten kautta.

8.3 Kiireellinen eläinlääkäriapu

Kunnan on järjestettävä kiireellistä eläinlääkäriapua kaikkia alueellaan vakinaisesti tai tilapäisesti olevia kotieläimiä varten kaikkina vuorokaudenaikoina. (ElhL 13 §)

Jos kunta ei järjestä arkipäivisin peruseläinlääkäripalveluja muille kotieläimille kuin hyötyeläimille sillä perusteella, että se on eläinlääkäripalveluja koskevassa suunnitelmassaan osoittanut, että yksityisiä peruseläinlääkäripalveluja on yhteistoiminta-alueella riittävästi ja keskeytyksettä saatavissa, on kunnan kuitenkin järjestettävä kiireellinen eläinlääkäriapu arkipäivisin myös ei-hyötyeläimille.

Vaihtoehtoisesti kunnalla tulee olla yksityisen palveluntuottajan kanssa sopimus, jolla varmistetaan, että kiireellistä eläinlääkäriapua on aina varmuudella saatavissa myös ei-hyötyeläimille. Kiireelliseen eläinlääkäriapuun kuuluvat akuutisti sairaiden eläinten perustutkimus ja vähintään ensiapuluonteiset hoitotoimenpiteet.

Virka-aikana kiireellinen eläinlääkärinapu pyritään antamaan välittömästi, joko sen kunnaneläinlääkärin toimesta, jolle on soitettu tai tehtävä voidaan siirtää toiselle, jos asianomainen eläinlääkäri on varattu pitempään.

Virka-ajan ulkopuolella ns. päivystysaikaan hoidetaan ainoastaan kiireiset sairastapaukset, jotka eivät voi odottaa seuraavaan arkipäivään tai viikkoon. Eläinlääkäripäivystys virka-ajan ulkopuolella (klo 16.00–08.00, viikonloppuisin ja pyhinä) on järjestetty lähikuntien kesken maakunnallisen eläinlääkäripäivystyspimuksen mukaisesti vuoden 2011 alusta lukien. Päivystyssopimus on päivitetty vuoden 2026 alusta. Päivystyskäynnit voi siirtää päivystävälle eläinlääkärille klo 14 alkaen.

Hyöty- ja lemmikkieläinpäivystys järjestetään eriyttynä siten, että kunnaneläinlääkärit vastaavat hyötyeläinpäivystyksestä. Hyötyeläinpäivystysalue on itäinen Keski-Suomi. Kerrallaan päivystää neljä hyötyeläinpäivystäjää. Kukin kunnaneläinlääkäri päivystää joka 5. päivystysvuoron.

Pieneläinpäivystyksen järjestämisvastuu on maakunnallisen päivystyssopimuksen mukaisesti Jyväskylän kaupungilla. Pieneläinpäivystysalue kattaa koko Keski-Suomen maakunnan mukaan lukien muutaman maakunnan ulkopuolisen kunnan. Pieneläinpäivystys toteutetaan yksityisen sektorin toimesta.

Yhteydenotto päivystäjiin tapahtuu keskitetysti siten, että alueella on erikseen maksulliset palvelunumerot niin hyöty- kuin pieneläinpäivystykseen.

Hankintalain perusteella pieneläinpäivystys on kilpailutettu keväällä 2015. Tarjouskilpailuun saatiin yksi tarjous ja tämän perusteella koko pieneläinpäivystyksen vuoden 2016 alusta alkaen hoitaa Evidensian Jyväskylän Eläinsairaala osoitteessa Vapaaherrantie 2, 40100 Jyväskylä.

Lemmikkieläinpäivystyksen vuoden 2015 tarjousasiakirjoissa on määritelty palvelun vähimmäistaso varustuksen ja henkilöstön koulutuksen suhteen. Tällä pyritään takaamaan, että palvelut tuotetaan vähintään eläinlääkintähuoltolain edellyttämällä laatu tasolla.

8.4 Saatavuus- ja laatutavoitteet

8.4.1 Ajanvaraus

Ajanvaraus ja puhelinaika järjestetään pääsääntöisesti erikseen Laukaassa ja Konnevedellä. Tarvittaessa puhelut voidaan ohjata yhdelle vastaanotolle.

Tämä käytäntö selkiyttää ajanvarausta niin hyöty- kuin pieneläinasioissa sekä helpottaa asiakkaiden yhteydenottoa, koska he saavat asioida pääsääntöisesti tutun eläinlääkärin kanssa omaeläinlääkärin mukaisesti. Eläinlääkärit voivat tarpeen mukaan ja halutessaan kääntää puhelut toisilleen myös aamuvastaanottoaikana.

8.4.2 Saatavuus

Peruseläinlääkäripalvelujen ja kiireellisen eläinlääkäriavun tulee olla saatavilla palvelujen käyttäjien kannalta kohtuullisessa ajassa ja kohtuullisella etäisyydellä maantieteelliset olosuhteet huomioon ottaen. (EiHL 14 §)

Jos avun tarve ei ole kiireellinen, sairaskäynti- tai vastaanottoaika täytyy jäestyä viikon sisällä tilauksesta. Kiireettömät terveydenhuolto- ja massatyökäynnit sekä terveille eläimille suoritettavat leikkaukset on lomakauden ulkopuolella voitava varata alle kolmen viikon ja lomakaudella alle kuuden viikon sisällä yhteydenotosta. Jos asiakas haluaa palvelut nimetyltä eläinlääkäriltä, saavat jonotusajat olla pitemmät. Hyvän palvelutasona voidaan väestötiheillä alueilla pitää peruseläinlääkäripalvelun järjestämistä siten, että pääosa asiakkaista saa palvelun alle viidenkymmenen kilometrin etäisyydeltä.

Valtakunnallisessa ohjelmassa annetuissa määrärajoissa pystytään pysymään **peruseläinlääkintäpalvelujen** osalta suunnitelluilla eläinlääkäriresursseilla ja suunnitellulla tavalla. Pääsääntöisesti ainakin hyötyeläinten osalta hoitokäynnit järjestyvät useimmiten saman päivän aikana. Pieneläinten vastaanottoaikoja ei-kiireellisissä tapauksissa voidaan järjestellä parhaalla mahdollisella tavalla työpäivän tai -viikon rytmiin sovittaen. Vastaanottopaikkoja pieneläimille on alueella kaksi: kunnalliset vastaanotot Laukaassa ja Konnevedellä.

Kiireellisen eläinlääkäriavun resurssit on mitoitettava siten, että apua kaikkina vuorokauden aikoina on saatavissa kolmen tunnin sisällä tilauksesta 90 prosentissa tapauksista. Päivystysalueet on mitoitettava siten, että 90 prosentissa tapauksista päivystävän eläinlääkärin matka eläintenpitopaikkaan tai omistajan matka vastaanotolle on alle sata kilometriä. Itäisen Keski-Suomen päivystysalueeseen kuuluvat Äänekoski, Konnevesi, Uurainen, Laukaa, Hankasalmi sekä Kangasniemi. Matkat ovat pääsääntöisesti alle 100 km suuntaansa.

8.5 Toimitilat

Kunnan on järjestettävä palveluja varten tarpeelliset toimitilat ja työvälineet ottaen huomioon eläinlääkintähuoltolain ja työturvallisuuslain (738/2002) velvoitteet työnantajana sekä kunnan suunnitelma ja kunnan alueella pidettävien kotieläinten lajit ja lukumäärät.

Lääkkeet on lainsäädännön vaatimusten mukaisesti pystyttävä säilyttämään ja hävittämään asianmukaisesti (lääkitsemislaki 387/2014, 14 §). Huumausaineeksi luokiteltaville lääkeaineille on oltava lukittava tila (huumausainelaki 373/2008, 26 §; huumausaineasetus 548/2008, 6 §).

Yhteistoiminta-alueella on tavoitteena pidettävä eläinlääkäreiden yhteisiä vastaanotto- ja toimistotiloja siellä, missä maantieteelliset etäisyydet eivät muodostu liian suuriksi. Tarvittaviin toimitiloihin kuuluvat vastaanottotilat, toimistohuoneet, lämpimät autotallit, riittävät varastotilat, asianmukaiset pesu- ja kuivatustilat niin instrumenteille kuin vaatteille sekä sosiaaliset tilat peseytymis- ja lepotiloihin. Päivystäjän ja viransijaisen asumiseen soveltuvat asianmukaiset tilat tulee järjestää yhteistoiminta-alueella niihin pisteisiin, joissa päivystystoimintaa harjoitetaan. Hyvin järjestetyt asumisolosuhteet parantavat myös sijaisten saatavuutta.

Yhteistoiminta-alue on laaja, kotieläintilat ovat hajallaan eri puolilla aluetta ja eläinlääkärit asuvat tällä hetkellä niin eri puolilla aluetta, että käytännössä on mahdotonta toimia yhdeltä vastaanotolta käsin.

8.6 Välineresurssit

Kunnaneläinlääkäreillä on käytössään suurin piirtein riittävä perusvarustus praktiikan tekemiseen. Mo-
lempien alueiden eläinlääkäreillä on käytössään kannettava ultraäänilaite ja vastaanotoilla on perusvarus-
tus.

9 Ohjaus

Ympäristöterveydenhuollon yhteinen valvontasuunnitelma hyväksytään kunnan ympäristöterveydenhuol-
lost vastaavassa monijäsenisessä toimielimessä. Nyt päivitetty Laukaan yhteistoiminta-alueen eläinlää-
kintähuoltosuunnitelma hyväksytään lupa- ja valvontalautakunnassa. Kunta toimittaa suunnitelman Ruo-
kavirastolle.

Suunnitelma tarkistetaan vuosittain. Suunnitelma tarkistetaan yhteistyössä kaikkien eläinlääkärien
kanssa ja päävastuu päivityksestä on valvontaeläinlääkärillä.

9.1 Suunnitelmien arviointi ja toteutumisen valvonta

Suunnitelman toteutumista arvioidaan vuosittain ja sen toteutumisesta laaditaan arviointiraportti.

9.2 Koulutus ja työnohjaus

Osallistutaan mahdollisimman kattavasti Avin ja Ruokaviraston järjestämiin koulutustilaisuuksiin.

10 Laatu

Asiakaspalautteen, mahdollisten valitusten ja mahdollisten aluehallintoviraston tarkastusten ja auditoin-
tien perusteella kunnan on suunnitelmaa päivittäessään huomioitava kehittämistä vaativat seikat. Kunnan
tulee suunnitelmallisesti kerätä edellä mainituissa tilanteissa esille tulleita kehittämistarpeita ja seurata
tehtyjen korjaavien toimenpiteiden edistymistä.

Gita Monthan on laatinut yhteistoiminta-alueelle eläinlääkintähuoltoa koskevan laatusuunnitelman, joka
koskee muun muassa valvontoja, asiakirjojen käsittelyä sekä ilmoitusten tekoa. Valitukset ja korvauspyyn-
nöt käsittelee yhteistoiminta-alueen ympäristöterveysosasto. Asianomaiselta eläinlääkäriltä pyydetään
lausunto tapahtuneesta. Tarvittaessa pyydetään tapahtuneesta arvio Eläinlääkintävahinkojen arviointilau-
takunnalta.

Työnantajalla on vastuuvakuutus työntekijöilleen.

Valvontatoimista tehty hallintovalitukset käsittelee Hämeenlinnan hallinto-oikeus ja muut kantelut ja
valitukset se viranomaisen, jolle valitus on kohdistettu.

11 Seuranta ja raportointi

11.1 Annettujen määräysten ja kieltojen noudattamisen valvonta

Viranomaistoimenpiteiden sekä mahdollisten korjaavien toimenpiteiden loppuunsaattamisen varmistamiseksi uusintatarkastukset suoritetaan määräajan kuluessa ja tarvittaessa ryhdytään pakkokeinojen käyttöön. Eläinsuojelutapausten osalta kriittiset tapaukset siirretään aluehallintoviraston hoidettavaksi.

11.2 Muut viranomaisten pyytämät raportit ja tilastot

Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja päätökset toimitetaan välittömästi tai vähintään kuukausittain aluehallintovirastoon ja poliisille. Terveysvalvontaohjelmien käyntien asiakirjat toimitetaan välittömästi tarkastuksen jälkeen aluehallintovirastoon.

Eläinsuojelutarkastuskertomukset ja päätökset ym. laatinut viranhaltija huolehtii, että raportit toimitetaan määräajassa skannattuna sähköpostitse aluehallintoviraston kirjaamoon tai sihteerille aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti.

Eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnan työn laskutus, jonka kunta laskuttaa valtiolta, tehdään kahden kuukauden välein aluehallintoviraston ohjeistuksen mukaisesti (hallintosihteeri). Muut viranomaisten pyytämät vuosiyhteenvedot toimitetaan esitettyjen aikataulujen mukaisesti.

Elintarvikeketjun valvonnan tulokset raportoidaan vuosittain VASU-raportoinnilla keskusviranomaisilta saatujen ohjeiden mukaisesti ja siten eläinlääkintähuollon suunnitelmien arvioinnin yhteydessä ei kerätä numeerista tietoa valvonnoista.

11.3 Eläintaudeista ilmoittaminen

Ks. kohta 7.1.2.

11.4 Eläinlääkäripalvelujen käytön tilastointi

Eläinlääkäripalvelujen käytöstä pidetään tilastoa vuosittain. Tilastosta ilmenee sairaskäyntien, terveydenhuoltokäyntien ja pieneläinvastaanottokäyntien määrät virka-aikana ja päivystysaikana.

Tilasto liitetään kunnan suorittamaan suunnitelman toteutumisen arviointiin.

LIITTEET:

Liite 1	Resurssitarpeen kartoitus
Liite 2	Toimintayksikön työnjako ja tehtäväkuvaus
Liite 3	Subventiot

Valtakunnallinen ohjelma eläinten terveyden ja hyvinvoinnin valvonnasta sekä kuntien järjestä-
mistä eläinlääkäripalveluista 2011-2014

RESURSSITARPEEN KARTOITUS

Kunta / Ympäritöterveydenhuollon yhteistoiminta-alue			
Laukaan yhteistoiminta-alue			
1. ELÄINLÄÄKÄRIPALVELUT			
1.1. Tuotantotilojen määrä	Kpl		Kpl
1.1.1. Nautatilat	66	1.1.6.3. Kalkkunakasvattamot	-
1.1.1.1. Lypsykarjatilat	15	1.1.6.4. Siitoskasvattamot	-
1.1.1.2. Lihanautatilat	25 (sis emoleh mätilat)	1.1.6.5. Muut siipikarjayksiköt	-
1.1.1.3. Emolehmätilat		1.1.7. Vesiviljelylaitokset	4
1.1.2. Sikatilat	1	1.1.7.1. Ruokalalaitokset	1
1.1.2.1. Lihasikalat	-	1.1.7.2. Poikastuotantolaitokset	4
1.1.2.2. Emakkosikalat	1	1.1.7.3. Luonnonravintolammikot	3
1.1.3. Lammastilat	10	1.1.7.4. Muut laitokset	-
1.1.4. Vuohitilat	0	1.1.8. Turkistarhat	1
1.1.5. Hevostilat	108	1.1.9. Tarhatun riistan toimintayksiköt	5
1.1.6. Siipikarjatilat	1	1.1.10. Mehiläistarhat	2
1.1.6.1. Munintakanalat	1	1.1.11. Muut tuotantoeläinyksiköt	-
1.1.6.2. Broilerkasvattamot	-		
1.2. Terveystuotosopimusten määrä	Kpl		Kpl
1.2.1. Naudat	60	1.2.2.2. Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
1.2.1.1. Tilat, joilla on terveystuotosopimus	95%	1.2.2.3. Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista sikatiloista	100 %
1.2.1.2. Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	94%	1.2.3. Siipikarja	-
1.2.1.3. Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista nautatiloista	95%	1.2.3.1. Tilat, joilla on terveystuotosopimus	-
1.2.2. Siat		1.2.3.2. Tilat, jolla on terveystuotosopimus kunnaneläinlääkärin kanssa	-
1.2.2.1. Tilat, joilla on terveystuotosopimus	1	1.2.3.3. Terveystuotosopimuksen omaavien tilojen prosenttiosuus kaikista siipikarjatiloista	-
1.3. Tuotantoeläinten määrä	Kpl		Kpl
1.3.1. Naudat	4150	1.3.6. Siipikarja	1043
1.3.2. Siat	500	1.3.7. Turkiseläimet	2000
1.3.3. Lampaat	1590	1.3.8. Tarhattu riista	6
1.3.4. Vuohet	n.12	1.3.9. Porot	-
1.3.5. Hevoset	994	1.3.10. Muut tuotantoeläimet	
1.4. Väestömäärä	Kpl		
1.4.1. Lemmikkieläinten määrä (arvio 1/8 asukasta)	5192		
1.5. Alueen pinta-ala km2			
2046			
1.6. Yksityinen palvelutarjonta	Htv		Htv
1.6.1. Hyötyeläinpraktiikassa	2	1.6.2. Muussa praktiikassa	2

Mahdolliset palveluresurssit vaativat erityiskohteet esitetään kunnan suunnitelmassa.
Suunnitelmassa esitetään myös ostosopimukset, jotka kunta on tehnyt yksityisten eläinlääkäripalvelujen tuottajien kanssa

2. VALVONTA

2.1. Eläinten terveyden valvonta			
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös kohdat 1.1./1.3./1.4./1.5.			

2.1.1. Terveysvalvontaohjelmiin kuuluvat tilat	Kpl		Kpl
2.1.1.1. Maedi-Visna	0	2.1.1.4. Kanojen salmonellavalvontaohjelma	1
2.1.1.2. Scrapie	-	2.1.1.5. Peuratarhojen terveystarvontaohjelma	-
2.1.1.3. Broilereiden ja kalkkunoiden salmonellavalvontaohjelma	-	2.1.1.6. Vesiviljelyeläinten terveystarvontakohteet	4

2.1.4. Sivutuotevalvonta	Kpl		Kpl
2.1.4.1. Haaskat	2	2.1.4.2. Sivutuotealan laitokset (ks. valvontaohjelma)	2
2.1.4.1.1. Haaskan pitäjäksi ilmoittautuneet toimijat	4	2.1.4.3. Hautaamisilmoitukset/v	1
2.1.4.1.2. Ilmoitetut haaskat/v	2		

2.2. Eläinten hyvinvoinnin valvonta			
Resurssitarpeeseen huomioidaan myös kohdat 1.1./1.3./1.4./1.5.			

2.2.1. Ilmoituksenvaraiset kohteet	Kpl		Kpl
2.2.1.1. Kennelit	3	2.2.1.5. Eläinkaupat	0
2.2.1.2. Hevostallit	20	2.2.1.6. Eläinlaitokset	3
2.2.1.3. Riistanhoidolliset tarhat	-	2.2.1.7. Muut	12
2.2.1.4. Lihan, munien tai siitoseläinten tuotantotarhat	-		

Mahdolliset valvontaresurssit vaativat erityiskohteet esitetään kunnan suunnitelmassa.

ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON HENKILÖRESURSSIT

Eläinlääkärit	Htv		Htv
Eläinten terveyden valvonta	0,5	Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	-
Eläinten hyvinvoinnin valvonta	1,5	Muut tehtävät	0.5
Tuotantoeläinten terveydenhuolto	0.5	Eläinlääkäriresurssit yhteensä	5.0
Muut eläinlääkäripalvelut	1,8 sis. ostop.		
Elintarvikevalvonta*	0.7		

Muut kuin eläinlääkärit	Htv		Htv
Eläinlääkintähuollon avustajat	1 ostopal	Eläinlääkintähuollon hallintotehtävät	0.1
Välinehuolto, siivous ym.	0.1	Muut tehtävät	-
Sihteeri-/toimistopalvelut	0.1	Muut kuin eläinlääkäriresurssit yhteensä	1.3

1 htv = 220 htp

* Elintarvikevalvonta sisältää:

- maidontuotantotilojen tuotantohygieniset tarkastukset
- teurastamoiden ja leikkaamojen valvonta ja lihan tarkastus
- riistanlihan tarkastus
- munapakkaamoiden valvonta
- muut elintarvikevalvontaan liittyvät tehtävät

Toimintayksikön työnjako ja tehtäväkuvaus

Valvontaeläinlääkäri : Kaidi Piilman, p. 050 572 3692

Valvontaeläinlääkärin tehtävät:

- vastaa eläinsuojeluvalvonnan toteutumisesta yhteistoiminta-alueella
 - eläinsuojelutarkastukset epäilyn perusteella
 - ilmoituksen- tai luvanvaraisen toiminnan valvonta
 - avin määräämät eläinsuojelutarkastukset
- avin ja Ruokaviraston määräämät muut tarkastukset ja näytteenotot
- vastaa eläintautivastustuksen toteutumisesta yhteistoiminta-alueella
 - elävien eläinten vienti ja tuonti ja niihin liittyvät todistukset
 - terveysvalvontaohjelmat yhdessä kunnaneläinlääkäreiden kanssa
- eläinperäisten elintarvikkeiden laitosvalvonta
- eläinperäisen alkutuotannon valvonta
- ruokamyrkytyssepidemiaselvitys ruokamyrkytystyöryhmissä
- sivutuotevalvonta
- kunnan eläinlääkintähuoltosuunnitelman päivitys, seuranta ja raportointi

Valvontaeläinlääkäri : Mira Talso, p. 050 530 7491

Valvontaeläinlääkärin tehtävät:

- vastaa eläinsuojeluvalvonnan toteutumisesta yhteistoiminta-alueella ja erillisen sopimuksen mukaisesti myös muualla Keski-Suomessa
 - eläinsuojelutarkastukset epäilyn perusteella
 - ilmoituksen- tai luvanvaraisen toiminnan valvonta
 - avin määräämät eläinsuojelutarkastukset
- avin ja Ruokaviraston määräämät muut tarkastukset ja näytteenotot
- vastaa eläintautivastustuksen toteutumisesta yhteistoiminta-alueella
 - elävien eläinten vienti ja tuonti ja niihin liittyvät todistukset
 - terveysvalvontaohjelmat yhdessä kunnaneläinlääkäreiden kanssa
- sivutuotevalvonta
- kunnan eläinlääkintähuoltosuunnitelman päivitys, seuranta ja raportointi

Kunnaneläinlääkärit:

Annamari Nuutinen, p. 050 3153 512

Toimialue Laukaa

Jussi Hietala, p. 050 3153 512

Toimialue Laukaa

Mika Ilves, p. 0400 242 262

Toimialue Konnevesi, Äänekoski

Kunnaneläinlääkäreiden tehtävät:

- peruseläinlääkäripalvelut ja kiireellinen eläinlääkäriapu hyöty- ja lemmikkieläimille
- terveydenhuolto
- hyötyeläinpäivystys omalla vuorolla omalla päivystysalueella
- eläintautivalvonta ja näytteenotot, yhteistyössä valvontaeläinlääkärin kanssa
- eläinsuojelutarkastukset, yhteistyössä valvontaeläinlääkärin kanssa
- valmiuseläinlääkäri (Mika Ilves)
- kunnan eläinlääkintähuoltosuunnitelman päivitys, seuranta ja raportointi

Subventiot

Hyötyeläinten hoitamisesta aiheutuvien kustannusten korvaus

Laukaan ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueella noudatettava subventiokäytäntö

Korvausperuste	Omavastuu	Korvaus enintään
Matka	15 €	
Käyntimaksu		
– arkisin	30 €	80 €
– päivystysaikana (kun käytetään korotettua taksaa)	60 €	80 €

Korvausta ei makseta hevosten eikä lemmikki- tai harrastuseläiminä pidettävien hyötyeläinten (lammas, poro, poni yms.) hoitamisesta.

Korvaukset maksetaan vain yhteistoiminta-alueen kunnaneläinlääkäreiden ja päivystävien eläinlääkäreiden käynneistä. Korvausta ei makseta arvonnalisäveron osuudesta.

POHJOISEN KESKI-SUOMEN YMPÄRISTÖPALVELUIDEN ELÄINLÄÄKINTÄHUOLLON SUUNNITELMA ELÄIN-
LÄÄKÄRIPALVELUIDEN SEKÄ ELÄINTEN TERVEYDEN JA HYVINVOINNIN VALVONNAN JÄRJESTÄMISEKSI

Liitetään myöhemmin